

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PAMĚTNÍ KNIHY FARY ŘÍMOV Z LET 1786 - 1920

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.

Autor práce: David Hajs

Studijní obor: Historie - Archivnictví

Ročník: Třetí

2019

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 29. července 2019

.....

Autor práce

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval doc. PhDr. Marie Ryantové, CSc. za nesčetné rady a připomínky, jež mi v průběhu sepisování práce opakovaně poskytla, a za její trpělivé vedení. Rovněž děkuji vicekancléři českobudějovické diecéze Václavu Kubešovi za vydání povolení pro přístup k archivnímu fondu Farní úřad Římov. Poděkování náleží i zaměstnancům Státního okresního archivu České Budějovice za výpomoc při mých návštěvách badatelný.

Anotace

Bakalářská práce *Pamětní knihy fary Římov z let 1786-1920* si klade za cíl zdokumentovat celkový vývoj dvou farních kronik zmíněné jihočeské farnosti v uvedeném období. Primárním záměrem je podrobit detailnímu zkoumání konkrétní způsoby vedení pamětních knih u jednotlivých autorů. Práce je rozdělena na šest kapitol. Úvodní část nastiňuje vytyčené cíle práce a rovněž uvádí použité prameny a literární zdroje. Druhý oddíl reflektuje historii římovské obce i farnosti v rámci jedné společné kapitoly, neboť jsou světské a církevní dějiny v Římově kvůli vzájemným historickým vazbám prakticky neoddělitelné. Vnější kritika obou pramenů je předmětem třetího úseku předkládané práce, čtvrtá kapitola se následně zabývá tematickou kategorizací obsahu farních kronik. V pořadí pátá část představuje samotné jádro kvalifikační práce, jelikož blíže zkoumá jednotlivé autory pamětních knih a jejich kronikářskou činnost. Poslední kapitola shrnuje nabyté poznatky a představuje jejich možné využití pro další historické bádání. V samotném závěru práce je obsaženo několik obrazových příloh, jež slouží jako ukázka vybraných segmentů obou pamětních knih.

Abstract

The bachelor's thesis *Commemorative books of the parish of Římov from 1786-1920* aims to document the entire course of development of both parish chronicles of the aforementioned parish in the listed timeline. The primary objective is to present an in depth research of each individual author of both books and showcase their specific ways of handling duties related to chronicle administration. The thesis is divided into six chapters. The opening part outlines thesis's goals and also states used archival and literary sources. The second section reflects the history of Římov as a municipality and a parish within the bounds of a single chapter because the ecclesiastical and secular history of Římov are practically inseparable due to their mutual historical connections. Critique of outer characteristics of both books is a subject matter of the third chapter, the fourth part subsequently focuses on the thematic categorization of content of both parish chronicles. The fifth section is an integral part of the whole thesis as it thoroughly examines all the authors of commemorative books and their obligations in relation to parish chronicles. The last chapter summarizes acquired findings and suggests their potential utilization for future historical research. Several photo attachments are included at the very end of the bachelor's thesis as a showcase of selected parts of both parish chronicles.

Obsah

Úvod.....	7
1. Historie obce a farnosti Římov	12
2. Vnější kritika farních kronik.....	22
2. 1. První pamětní kniha (1786-1912)	22
2. 2. Druhá pamětní kniha (1912-1920).....	25
3. Kategorizace obsahu farních kronik	27
3. 1. Pars I.....	28
3. 1. 1. Zásaditosti církevního charakteru	29
3. 1. 2. Zásaditosti sekulárního charakteru.....	31
3. 2. Pars II	34
3. 3. Pars III.....	34
3. 4. Pars IV.....	35
3. 5. Pars V a VI.....	37
4. Analýza autorů knih dle kronikářských záznamů.....	38
4. 1. Kašpar Haudt (1775-1797).....	38
4. 2. Matouš Veselý (1797-1801).....	40
4. 3. Dominik Wirth (1810-1816)	42
4. 4. Václav Klas (1816-1828)	49
4. 5. Jan Marchal (1828-1867)	50
4. 6. Eduard Böhm (1867-1884)	57
4. 7. Šimon Haláček (1884-1912)	59
4. 8. Jaroslav Paulus (1912-1920).....	63
Závěr	75
Seznam použitých pramenů a literatury.....	79
Seznam zkratk	82
Seznam příloh	83

Úvod

Farní kroniky, známé též jako pamětní knihy nebo libri memorabilium, sloužily v rámci české katolické církevní správy již od konce 17., avšak ve větší míře až od 2. poloviny 18. století k zaznamenání údajů či událostí rozličného druhu,¹ neboť navzdory pokusům o určitou formalizaci či typizaci jejich obsahu ze strany vládních kruhů závisel obsah kronik povětšinou na samotných autorech, tedy farářích, lokalistech, popřípadě jiných členech katolického kléru.² Tento typ pramenů byl v minulosti českou historiografií povětšinou odsunut na okraj badatelského zkoumání, teprve v posledních dvou dekádách lze hovořit o určité renesanci zájmu co se obecných dějin církevní správy týče, farní kroniky nevyjímaje.

Předmětem zkoumání této práce jsou dvě pamětní knihy farnosti Římov, jež se v současnosti nachází ve fondu Farní úřad Římov ve Státním okresním archivu České Budějovice. První farní kronika započala svou existenci roku 1786, jelikož byla téhož roku zřízena samostatná římovská lokalie.³ Ačkoliv časové rozmezí kroniky dle evidence českobudějovického archivu počíná již rokem 1648, jedná se pouze o nejstarší zmíněné datum v zápiscích, nikoliv o samotný počátek kronikářských záznamů jako takových. Původní pamětní kniha byla vedena až do roku 1912, posléze místní farní správa zavedla novou kroniku,⁴ jež však lokální administraci vydržela pouhých osm let, tedy do roku 1920. V pořadí třetí knižní dílo římovských farářů z let 1920-1937 není předmětem této práce kvůli možným problémům s údaji stále žijících osob.⁵

Primárním impulsem pro zvolení římovských pamětních knih jakožto tématu předkládané bakalářské práce byl jednak obecný zájem o církevní dějiny a farní kroniky jako takové, nadto jsem chtěl rovněž pokračovat v určité „tradici“, neboť závěrečných prací týkajících se právě pamětních knih bylo před přibližně deseti lety na Ústavu archivnictví a pomocných věd historických Jihočeské univerzity sepsáno relativně mnoho,⁶ ačkoliv po roce 2011 tento zájem u místních studentů poněkud ustrnul. Dřívější

¹ Václav PUBAL, *Kroniky a kronikáři*, Praha 1972, s. 13-14.

² Jana OPPELTOVÁ – Věra SLAVÍKOVÁ, *Poklady farních archivů – 2. Pamětní knihy farností*, Informace královéhradecké diecéze 18, 2008, č. 2.

³ SOKA České Budějovice, Farní úřad Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1, Pamětní kniha kostela a fary římovské (1648-1909).

⁴ SOKA České Budějovice, Farní úřad Římov, inv. č. 2, sign. Ia2, kniha 2, Pamětní kniha kostela a fary římovské (1912-1920).

⁵ SOKA České Budějovice, Farní úřad Římov, inv. č. 3, sign. Ia3, kniha 3, Pamětní kniha kostela a fary římovské, (1920-1937).

⁶ Jana HLAVOVÁ, *Nejstarší pamětní kniha farnosti Vlachovo Březí (1731 - 1811)*, České Budějovice 2010 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích); Eliška HOMOLKOVÁ, *Pamětní knihy fary Němčice 1759 - 1939*, České Budějovice 2010 (= bakalářská práce na

bakalářské práce se však povětšinou věnovaly zejména analýze obsahu, dle některých oponentur místy opomenuly soustředit větší pozornost na činnost samotných autorů, tedy v první řadě tomu, jak jednotliví faráři během své správy kroniku konkrétně vedli.⁷ V předchozích letech bylo vypracováno několik dalších bakalářských prací věnujících se stejnému tématu i na jiných vysokých školách v rámci České republiky,⁸ i ty nicméně povětšinou postupovaly stejným způsobem jako výše zmínění studenti Jihočeské univerzity, tudíž se má práce pokusit na téma farních kronik nahlédnout z poněkud jiného úhlu pohledu.

Původním plánem bylo se badatelsky zaměřit na farní kroniky z Kamenného Újezdu u Českých Budějovic, ty však byly již v rámci rigorózní práce⁹ a kolektivní monografie¹⁰ badatelsky prakticky vyčerpány. Římovské farní kroniky navzdory poměrně intenzivnímu zpracování lokality kvůli věhlasnému poutnímu místu nebyly prozatím terčem pečlivějšího výzkumu, navíc díky své rozsáhlosti a obsahové pestrosti představují ideální dokument pro zkoumání vytyčených cílů této bakalářské práce.

Jak již bylo nastíněno, bakalářská práce primárně nezohledňuje samotný obsah textů pamětních knih, protože se jejich okruh témat prakticky ztotožňuje s jinými, již zpracovanými farními kronikami.¹¹ Předkládaná bakalářská práce navíc příliš nerozebírá zápisky duchovních správců týkající se oprav a renovací kostela a římovské křížové cesty, jelikož právě tyto části pamětní kroniky byly jako jediné již podrobněji využity pro potřeby několika publikací¹² a jedné bakalářské práce.¹³ Hlavním úkolem práce je

Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích); Jaroslav MRŇA, *Protocollum domesticum farnosti Velkomeziříčské (1816 - 1938)*, České Budějovice 2008 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích); Libor STANĚK, *Pamětní kniha farního úřadu Malenice (1734 - 1945)*, České Budějovice 2010 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích); Miluše WAGNEROVÁ, *Farní kronika Olešnice (1787 - 1887)*, České Budějovice 2008 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

⁷ V tomto ohledu se primárně vyjádřil posudek oponenta doc. Hrdličky k bakalářské práci Libora Staňka *Pamětní kniha farního úřadu Malenice (1734 - 1945)*.

⁸ Například Alžběta ŘEHÁKOVÁ, *Pamětní kniha farnosti fryštácké 1617 – 1893*, Brno 2013 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity) nebo Tomáš SILLY, *Pamětní kniha šlapanické farnosti (edice)*, Brno 2017 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity).

⁹ Jan ŠIMÁNEK, *Venkovské farnosti Doudleby a Kamenný Újezd v době baroka*, České Budějovice 2007 (= rigorózní práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

¹⁰ Týž, *Kamenný Újezd v době baroka, od třicetileté války až k josefínským reformám*, in: Roman Lavička (ed.), *Velké dějiny malého města. 750 let Kamenného Újezdu*, České Budějovice 2013.

¹¹ V první řadě závěrečná práce Libora Staňka *Pamětní kniha farního úřadu Malenice (1734 – 1945)* soustředila značnou pozornost na tematickou kategorizaci obsahu vybraných farních kronik, která do valné míry odpovídá i obsahu římovských pamětních knih.

¹² Nejvíce potřeb římovských farních kronik využili Emanuel DROBIL, *Římov, poutní místo v jižních Čechách*, Praha 1903, a Daniel KOVÁŘ, *Římov, historie obce a poutního místa*, Římov 1998.

¹³ Anna HULCOVÁ, *Barokní poutní místo Římov*, České Budějovice 2011 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

podrobněji zkoumat systém vedení kroniky u jednotlivých autorů jak po formální, tak i obsahové stránce. Z formálního hlediska je u každého zapisovatele zohledněn individuální způsob členění kroniky na určité kapitoly či tematické okruhy, pozornost je rovněž věnována použitému jazyku i písmu. Po obsahové stránce kvalifikační práce analyzuje individuální zápisky, tedy především v tom ohledu, co konkrétně jednotliví faráři do kronik zahrnuli, co oproti svým předchůdcům či nástupcům opomenuli, a pokusí se objasnit důvody jejich tematického výběru. Dalším úkolem je snaha vysledovat určité osobnostní rysy či povahové vlastnosti autorů kroniky v dostupných textech a na jejich základě vytvořit analýzu charakteru duchovních správců, studovat jejich postoje a názory na zahraniční i domácí události v církevní i světské sféře, zkoumat jejich zaujetí či odtažitost vůči určitým tématům a určit potenciální čtenářskou obec římovských farních kronik. Zastřešujícím cílem kvalifikační práce je tedy zároveň stanovit, do jaké míry byly římovské farní kroniky rovněž ego-dokumentem.

Hlavními literárními zdroji předkládané závěrečné práce jsou dvě publikace, jež v první řadě obsahují zevrubné údaje o historii Říмова jakožto obce i fary. První kniha, nazvaná *Římov, poutní místo v jižních Čechách*,¹⁴ pochází z pera místního učitele Emanuela Drobila, byla nicméně publikována již roku 1903, tudíž jsou dostupné informace týkající se především nejstarších dějin obce poněkud nespolehlivé, neboť pro ně autor neměl dostatek pramenů ani nevyužíval moderních badatelských postupů. Poměrně tendenční jsou rovněž pasáže týkající se habsburské monarchie či německého etnika, vůči nimž Drobil vystupoval pod vlivem neskrývaného českého nacionalismu, nicméně kapitoly zabývající se novověkými a soudobými událostmi jsou již mnohem spolehlivější, protože autor částečně upotřebil místní obecní i školní kroniku, v případě popisu dějin kostela prokazatelně zužitkoval i vybrané farní kronikářské záznamy.

Druhá publikace *Římov, historie obce a poutního místa*¹⁵ představuje v současnosti nejpropracovanější dílo zabývající se římovskými dějinami, které sleduje rovněž od nejstarších dob, ale již s využitím moderních badatelských přístupů a patričních zdrojů. Od téhož autora byla pro potřeby práce rovněž využita kniha *Českobudějovicko II*,¹⁶ kde je však Římovu logicky věnován značně omezenější prostor. Uvedené práce v první řadě reflektují dějiny Říмова jakožto obce, nicméně v průběhu 20. a na počátku 21. století byla sepsána řada publikací, věnujících se zejména věhlasnému

¹⁴ E. DROBIL, *Římov*.

¹⁵ D. KOVÁŘ, *Římov*.

¹⁶ Týž, *Českobudějovicko II*, České Budějovice 2008.

řimovskému poutnímu místu.¹⁷ Některé knihy téhož duchu sepsali samotní řimovští duchovní správci.¹⁸ Pro potřeby této práce nejsou však zmíněné tituly příliš podstatné, neboť samotná historie poutního areálu není vyjma úvodní kapitoly dále předmětem předkládané bakalářské práce.

Pro zkoumání obecných dějin římskokatolické církve byla využita publikace od Jaroslava Kadlece *Církevní dějiny IV*,¹⁹ jež shrnuje historii katolické církve od poloviny 16. do konce 19. století, což do jisté míry koresponduje s časovým rozsahem řimovských farních kronik. V rámci samostudia jsem rovněž prostudoval dějiny jezuitského řádu prostřednictvím knihy Ivany Čornejové *Tovaryšstvo Ježíšovo*,²⁰ protože právě toto řeholní společenství bylo zodpovědné za iniciační kroky katolické správy v Řimově včetně vybudování místního kostela, lorety a křížové cesty. Pro potřeby zohlednění církevní správy byl zužitkován ucelený titul *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost* ve svém nejnovějším vydání.²¹ Co se literatury zabývající se farními kronikami týče, v českém prostředí lze takřka výhradně narazit na již notně zastaralé práce,²² které se navíc povětšinou zabývají především obecními či městskými kronikami.²³ Vlastní záslužný výzkum farních kronik však učinilo několik studentů Jihočeské univerzity v rámci svých bakalářských prací,²⁴ prezentovaná závěrečná práce tudíž nezahrnuje dějiny církevní správy s ohledem na pamětní knihy ani podrobnější výklad o farních kronikách, neboť byly tyto segmenty v již uvedených bakalářských

¹⁷ Jan BUKOVSKÝ, *Loretánské kaple v Čechách a na Moravě*, Praha 2000; Jiří ČERNÝ, *Poutní místa českobudějovické diecéze. Milostné obrazy, sochy a místa zvláštní*, Pelhřimov 2013; Julius KOŠNÁŘ, *Poutnická místa a památné svatyně v Čechách*, Praha 1903; Ludmila OURODOVÁ-HRONKOVÁ, *Sochy řimovské pašijové cesty v Borovanech*, in: Martin Gaži (ed.), *Památky jižních Čech 3*, České Budějovice 2010; Jan ROYT – Vladimír HYHLÍK, *Řimov: poutní areál s loretou a kalvárií*, Velehrad 1995; Jindřich ŠÁMAL, *Řimov*, Praha 1942.

¹⁸ František GABRIEL, *Pobožnost křížové cesty po památných 25 kaplích v Řimově*, Řimov 1940; Týž, *Život Marie Panny vyobrazený v chodbách Lorety Řimovské*, České Budějovice 1933; Týž, *Pobožnost k Pánu Ježíši na dřevě kříže umírajícímu, kteráž se konává při navštívení cesty křížové v Řimově, na dvacetpět zastavení rozdělené, s návěstím týkajícím se způsobu té pobožnosti, k potěšení a užitku duchovnímu ctitelův umučení Páně*, Týn nad Vltavou 1928. Všechny tři uvedené knihy představují až pozdější vydání, předchozí výtisky těchto publikací vycházely na náklady řimovských farářů již od 60. let 19. století.

¹⁹ Jaroslav KADLEC, *Církevní dějiny IV. Od sněmu tridentského do konce 19. století*, Praha 1973.

²⁰ Ivana ČORNEJOVÁ, *Tovaryšstvo Ježíšovo. Jezuité v Čechách*, Praha 1995.

²¹ Jan DOBEŠ – Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK, *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*, Praha 2007.

²² Například František ROUBÍK, *Státní kontrola farních pamětních knih*, Časopis pro dějiny venkova 12, 1925; určitou časovou výjimku však představuje již zmíněný článek J. OPPELTOVÁ – V. SLAVÍKOVÁ, *Poklady*.

²³ V. PUBAL, *Kroniky*. Uvedená publikace je navíc notně ovlivněná dobou svého vzniku, jelikož značnou část rozsahu vyhrazuje problematice kronikářství v socialistickém Československu.

²⁴ Především J. MRŇA, *Protocollum domesticum* a M. WAGNEROVÁ, *Farní kronika Olešnice*; druhá zmiňovaná studentka ve své práci navíc podrobně rozvedla záležitosti církevní správy v souvislosti s pamětními knihami.

pracích dostatečně propracovány, tudíž by jejich zahrnutí do této práce neodvratně vyústilo v kompilaci bez takřka jakékoliv přidané hodnoty.

1. Historie obce a farnosti Římov

Nejstarší dějiny Říмова jsou stejně jako dějiny zbytku České republiky spjaty s ranným slovanským osídlením. V okolí jihočeské obce se slovanské kmeny usídlily již na pomezí 8. a 9. století, zpravidla v relativně úrodných oblastech kolem řeky Malše.²⁵ Patrně nejvýznamnější lokalitu tohoto rázu představuje hradiště Branišovice, nalézající se v těsném sousedství současného Říмова. Branišovice tvoří zřejmě vůbec nejstarší trvale obydlenou oblast na jihu Čech, od počátku rovněž působily jako správní centrum širokého okolí až do počátku 13. století. Osídlení samotného Říмова je nicméně až do konce 14. století diskutabilní a pramenně nedoložitelné.²⁶

Vůbec první písemný záznam o Římovu je datován k roku 1395 a zmiňuje tehdejšího majitele osady Mikšíka ze Hřimova.²⁷ Hřimov byl původní název lokality, pravděpodobně odvozený od možného mýtického zakladatele a původního vlastníka Hřima. Jiné zdroje vyvozují etymologický původ slova od města Říma.²⁸ Současná podoba názvu obce začala převládat od přelomu 15. a 16. století, nejspíše z důvodu jednodušší výslovnosti.²⁹ Římov se poměrně záhy od své prvotní zmínky rozdělil mezi dva majitele z důvodu prodeje části pozemků, tudíž od roku 1401 vedle sebe současně existovaly Horní a Dolní Římov s různými vlastníky.³⁰ Parcelace vesnice byla sice ukončena formálním sjednocením v polovině 16. století, nicméně v administrativních záznamech i farních kronikách se oba celky objevují samostatně ještě na samém sklonku 20. století.³¹

Na počátku 15. století se oblasti Dolního Říмова, který představoval asi dvě třetiny celé obce, ujímá Vilém z Hlavatec, jehož potomci posléze vesnici spravovali po další dvě století.³² Menší Horní Římov byl krátkodobě vlastněn marginálním rodem Pouzarů z Michnic, nicméně již ve druhé polovině následujícího století se dostal do rukou Alešovi z Hlavatec, syna Viléma.³³

Další dekády představovaly pro celý Římov takřka zlatý věk, především díky schopnému působení Alešova syna Ctibora Roubíka, jenž se ujmul správy části majetku

²⁵ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 5.

²⁶ E. DROBIL, *Římov*, s. 7, 13.

²⁷ D. KOVÁŘ, *Českobudějovicko II*, s. 227.

²⁸ E. DROBIL, *Římov*, s. 12.

²⁹ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 5.

³⁰ E. DROBIL, *Římov*, s. 14.

³¹ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 77-79.

³² Týž, *Českobudějovicko II*, s. 228.

³³ Tamtéž, s. 228.

v roce 1505.³⁴ Navzdory neustávajícím majetkovým a dědickým sporům mezi početnými Ctiborovými vlastními i nevlastními syny nastalo masivní rozmnožení rodového majetku, který nově zahrnoval i menší okolní lokality jako Kladiny či Hamr, jež jsou dodnes pevnou součástí Říмова. Zároveň došlo k podstatnému hospodářskému rozvoji vesnice. Pravděpodobně nejdůležitější milník představuje v tomto ohledu rok 1553, kdy byl založen místní pivovar, který zůstal v provozu po další tři staletí. Ve stejné době byl nejspíše postaven nejstarší mlýn v obci.³⁵

Blahobyt však neměl dlouhého trvání. Po smrti dalšího významného držitele statku, Ctiborova nevlastního syna Jindřicha Ojíře z Protivce, jehož největším úspěchem bylo již zmíněné sjednocení obou statků roku 1552, vyvstaly problémy ohledně nástupnictví. Oba Jindřichovi synové skonali krátce po sobě v 90. letech 16. století, římovský statek se tedy dostal do rukou Jindřichova vnuka Ctibora Ojíře, jenž ale v době převzetí roku 1596 nebyl dosud plnoletý.³⁶ Jeho poručník byl navíc špatným hospodářem a stále se zvyšující dluhy nejčastěji řešil odprodejem nemovitého majetku, který už nikdy nenabyl původní rozlohy. Doba rodu Hlavatců byla následně zakončena českým stavovským povstáním. Již dospělý Ctibor Ojír se připojil k rebelujícím se stavům, což v konečném důsledku vedlo k úplné konfiskaci jeho majetku roku 1622.³⁷ Kompletní římovský statek i s okolními vesnicemi byl posléze prodán císařem Ferdinandem II. knížeti Janu Oldřichu Eggenbergovi za horentní sumu převyšující 6000 kop grošů. Držitel krumlovského panství nicméně svůj nový majetek dlouho nevyužíval, hned roku 1626 byl Římov darován jezuitskému řádu, konkrétně jeho krumlovské koleji, jež oblast se značným úspěchem spravovala po následujících 150 let.³⁸

Jezuité převzali římovské statky na počátku třicetileté války, ta však jihočeskou obec prakticky nezasáhla. Ačkoliv byla blízká ves Mečíkovice z důvodu hladomoru a válečných operací zcela vylidněna, Římov jako takový zůstal po většinu času stranou strastí a útrap konfliktu, jak ostatně eviduje berní rula z roku 1654, která zaznamenává pouze jednu zničenou chalupu.³⁹

Římovu se dostalo větší vnitrostátní pozornosti až po vzniku jeho dodnes nejnámější pamětihodnosti, tzv. loretánské kaple a pozdější křížové cesty. Období 17.

³⁴ Tamtéž, s. 228.

³⁵ Týž, *Římov*, s. 7.

³⁶ E. DROBIL, *Římov*, s. 22.

³⁷ Tamtéž, s. 23.

³⁸ Tamtéž, s. 24, 27.

³⁹ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 10.

století bylo celkově ovlivněno rozmachem náboženského cítění, které v katolickém prostředí mezi širokými vrstvami obyvatelstva šířily řeholní řády, z nichž nejdůležitější pozici zastávalo Tovaryšstvo Ježíšovo. Právě díky jeho aktivitě byla rekatolizace českých zemí natolik úspěšná.⁴⁰ Cest, jak konvertovat nebo upevnit víru poddaných bylo nespočet, mezi vůbec nejefektivnější patřily revitalizace veskrze populárních náboženských poutí, jež v průběhu třicetileté války ztratily na významu.⁴¹

O vznik nového poutního místa v Římově se ve větší míře zasloužil jezuitský lékárník Jan Gurre roku 1648.⁴² Ve svém krumlovském působišti se mu údajně ve snu zjevil samotný Ježíš Kristus s Pannou Marií, kteří Gurremu následně přikázali postavit v Římově loretu spolu s křížovou cestou. Po počáteční skepsi se Gurre odhodlal ke konzultaci s rektorem krumlovské jezuitské koleje, jenž s nápadem souhlasil, stejně jako pražský arcibiskup Arnošt z Harrachu, který 20. července 1648 vydal potřebnou potvrzovací listinu.⁴³

Skličujícím problémem na české poměry rozsáhlého stavebního projektu byl nedostatek financí. Ačkoliv sám Gurre přispěl na stavbu veškerými dostupnými prostředky, potřebných peněz se ještě relativně dlouho nedostávalo. Se stavebními pracemi se sice započalo ještě téhož roku 1648, nicméně pro jejich dokončení byly životně nezbytné pozdější příspěvky ostatních členů Tovaryšstva Ježíšova, jiných řeholních řádů či jihočeských měšťanů a vesničanů.⁴⁴ Loreta tudíž dosáhla své finální podoby až o deset let později, když 12. srpna 1658 došlo za přítomnosti místní církevní i laické honorace k vysvěcení nové kaple. Samotná budova se posléze roku 1680 stala místem posledního odpočinku svého hlavního iniciátora.⁴⁵

Po smrti Gurreho převzal otěže jeho následovník P. Alex, jehož dalším krokem k upevnění Říмова jako poutního místa byla konstrukce křížové cesty. Ta byla stejně jako loreta zjevně inspirována podobnými projekty v Itálii či Rakousku, které navíc rovněž zpravidla zřizovali jezuité.⁴⁶ Ačkoliv měl Alex podle legendy osobně navštívit Jeruzalém, aby si prohlédl původní křížovou cestu vedoucí místy, kde Ježíš figuroval na sklonku života, nelze v pramenech nalézt dostatečný důkaz pro Alexovu přítomnost ve Svaté zemi. Jako pravděpodobnější se jeví varianta, že Alex získal potřebné informace o

⁴⁰ I. ČORNEJOVÁ, *Tovaryšstvo*, s. 93-112.

⁴¹ Jiří MIKULEC, *Náboženský život a barokní zbožnost v českých zemích*, Praha 2013, s. 179-190.

⁴² E. DROBIL, *Římov*, s. 49.

⁴³ J. ŠÁMAL, *Římov*, s. 3.

⁴⁴ D. KOVÁŘ, *Československo II*, s. 229.

⁴⁵ J. ŠÁMAL, *Římov*, s. 3.

⁴⁶ Tamtéž, s. 2.

křížové cestě od zcestovalejších bratří, popřípadě měl k dispozici některou z mnoha příruček pro poutníky mířící do Jeruzaléma. Výstavba křížové cesty započala ještě před dokončením lorety roku 1658.⁴⁷ Jednotlivé zastávky, známé též jako štace, dosáhly své finální podoby až v 18. století, za Alexova života však došlo k dokončení prvotní fáze, která si od počátku získala přízeň věřících díky vlídné lokalitě.⁴⁸

Ve druhé polovině 17. století dosáhla poutní vlna svého vrcholu, nejčastěji na oblíbené svátky Nalezení sv. Kříže (3. května), Navštívení Panny Marie (2. července) a Povýšení sv. Kříže (14. září).⁴⁹ I když římovské poutní místo postrádalo bohatě zdobený svatostánek, jiné atrakce jako pašijové hry či samotná okolní příroda působily jako dostatečná lákadla vedoucí k tomu, že v 60. letech 17. století navštěvovalo Římov až 80 000 lidí ročně.⁵⁰ Lokalita neprofitovala pouze z poutníků z blízkého okolí, ale i z ostatních částí Čech, Moravy a dokonce i Rakouska.⁵¹ Absence adekvátního chrámu však brzy začala budit vlnu nevole, především kvůli nemožnosti vést bohoslužby v uzavřených prostorech v případě nevlídného počasí. Za finančního přispění rodu Eggenbergů nakonec v roce 1672 započala stavba kostela sv. Ducha, který byl dokončen o patnáct let později.⁵² Ve stejné době došlo k rozsáhlé rekonstrukci původní římovské tvrze, jejíž prostory už nebyly vyhovující pro dlouhodobé bydlení. Na jejím místě vznikl menší zámek, sloužící pro potřeby jezuitského řádu, který ho nejčastěji využíval jako jakési letní sídlo pro krumlovské učitele. Místní vyučující, působící od 60. let 17. století na jezuitské škole v samotném Římově, zde nejspíše pobývali také, nicméně o činnosti školy ani o jejich zaměstnancích nemáme prakticky žádné záznamy.⁵³ Po ukončení jezuitské držby Říмова roku 1773 se zámek stal sídlem množství šlechtických i nešlechtických vlastníků až do roku 1949.

Co se ekonomické situace týče, po většinu času Tovaryšstvo Ježíšovo navázalo na relativně úspěšnou administrativu rodu Hlavatců. Vzhledem k pravidelné finanční podpoře knížete Eggenberga došlo v 17. století k opravám takřka všech významných nemovitostí hospodářského rázu.⁵⁴ Jako úlitbu množstvím poutníků vybudovali v téže době hospodu, zásobenou lokálním alkoholickým mokem. Jezuité se po vzoru

⁴⁷ Tamtéž, s. 4.

⁴⁸ E. DROBIL, *Římov*, s. 72.

⁴⁹ Tamtéž, s. 72.

⁵⁰ J. ŠÁMAL, *Římov*, s. 4.

⁵¹ E. DROBIL, *Římov*, s. 73.

⁵² J. ŠÁMAL, *Římov*, s. 6.

⁵³ D. KOVÁŘ, *Českobudějovicko II*, s. 232.

⁵⁴ Týž, *Římov*, s. 23.

populárního merkantilismu nově zaměřili na dřevozpracující průmysl, související především s voroplavbou po řece Malši. Za tímto účelem byla roku 1687 zbudována v Římově vodní pila.⁵⁵

Navzdory vysoké návštěvnosti římovských poutí nepůsobil v samotném Římově po valnou většinu 17. století delegovaný kněz, který by měl na starosti místní populaci mimo dobu křesťanských svátků. Teprve po dobrovolném přispění krumlovského jezuita Jana Malovce z Malovic došlo ke stabilizaci situace, jelikož roku 1694 odkázal 5000 zlatých na účely pravidelného zaopatřování dvou etnicky českých kněží.⁵⁶ Tento krok nicméně vyvolal rozpory ohledně církevních pravomocí mezi jezuitou a velešinskou farností, pod kterou Římov až do konce 18. století patřil.⁵⁷ Konflikt se už po zbytek jezuitské správy nepodařilo uspokojivě vyřešit.

Posledním podstatným krokem jezuitské samosprávy bylo zřízení konečné podoby křížové cesty v roce 1762.⁵⁸ O dalších jedenáct let později bylo Tovaryšstvo Ježíšovo formálně zrušeno nařízením papeže Klimenta XIV., císařovna Marie Terezie učinila stejný krok v habsburském soustátí ještě téhož roku. Jezuitský majetek byl následně konfiskován státem, což se přímo týkalo krumlovské koleje i samotného Říмова, jenž byl okamžitě dán do správy nově vzniklého Studijního fondu.⁵⁹ Tento úřad byl personálně obsazen státními úředníky a měl na starost přidělení vyvlastněného jmění mezi vytvářející se církevní a školní instituce. Vzhledem k významnému postavení Říмова jakožto nejdůležitějšího poutního místa na jihu Čech fond od začátku plánoval udělit obci status nezávislé farnosti, ale kvůli administrativním průtahům byla celá záležitost odložena až na dobu josefínských reforem. Teprve roku 1786 dochází ke zřízení samostatné lokalie, jejímž prvním správcem se stává bývalý jezuita P. Kašpar Haudt, který mimo Říмова dostal na starost i blízké marginální lokality jako Krasejovka či Bartochov, tvořící dnes integrální součást vesnice.⁶⁰

Zrušení jezuitského řádu a zavedení josefínských reforem zasáhlo Římov i v mnoha dalších ohledech. Původní škola ze 17. století byla v důsledku odchodu jezuitských vyučujících dočasně zrušena, k její obnově Studijní fond přistoupil až v souvislosti s církevním osamostatněním se Říмова roku 1786.⁶¹ Důležitější událost

⁵⁵ Týž, *Českobudějovicko II*, s. 229.

⁵⁶ J. ŠÁMAL, *Římov*, s. 6.

⁵⁷ E. DROBIL, *Římov*, s. 51.

⁵⁸ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 24.

⁵⁹ E. DROBIL, *Římov*, s. 27.

⁶⁰ Tamtéž, s. 30.

⁶¹ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 26.

nicméně představuje nařízení zakazující církevní poutě, které však nikdy nebylo přísně dodržováno ani právně vymáháno, navíc bylo po smrti Josefa II. promptně zrušeno.⁶² Atraktivita římovských poutí i tak krátkodobě nabrala sestupný kurz, avšak s příchodem nového století počty poutníků během církevních svátků dosáhly svých původních hodnot.

Následující perioda přinesla rovněž změny týkající se držby římovského statku. Vzhledem k mohutnému zadlužení Rakouska během napoleonských válek byl císař František I. nucen rozprodat méně významné majetky, mezi něž patřil i Římov. Ten se nakonec roku 1801 dostal do vlastnictví rodu Schwarzenbergů, který byl držitelem krumlovského panství a zároveň měl pokrevní příbuznost s tehdy již vymřelými bývalými majiteli Římova Eggenbergů.⁶³ Obměna držitele se ale neobešla bez komplikací. Ještě za působení Studijního fondu došlo k uzavření smlouvy s místními poddanými ohledně zproštění robot výměnou za finanční kompenzaci. Úmluva ale obsahovala jisté formální nedostatky, které římovským robotníkům ve skutečnosti nedovolily se zbavit svých povinností.⁶⁴ Spor začal řešit soud, jenž pokračoval i po výměně vlastníků statku. Vzhledem k neochotě obou stran uzavřít jakýkoliv kompromis se kníže Josef ze Schwarzenbergu rozhodl ustoupit a roku 1814 odprodal Římov netolickému měšťanovi Františku Langovi.⁶⁵ Soudní pře však neskončila, celá situace naopak eskalovala vlivem špatné úrody a zvýšených cen základních potravin. Vlivem těchto okolností byl i Lang nucen se nově nabytému majetku zbavit. V roce 1821 se novým držitelem vesnice stal velkostatkářský úředník Josef Spatzier, za jehož správy nastalo značné hospodářské povznesení oblasti.⁶⁶

Dlouhotrvající konflikty ohledně robotních povinností byly konečně dovedeny ke smíru, který Římovským garantoval možnost odkupu půdy. Část místních této nabídky využila a vystavěla si nová obydlí v centru vesnice, která dodnes slouží jako obecní úřad, škola či farní úřad.⁶⁷ Spatzier se i nadále projevoval vizionářským úsudkem. V průběhu 20. let uzřel potenciál právě vznikající koněspřežky a projevil zájem, aby její trasa vedla skrze Římov. Nevyhovující terén nicméně zamezil kontinuitě projektu, jeho tvůrce František Antonín Gerstner alespoň přijal pozvání na dočasný pobyt v římovském zámečku, kde nejspíše vznikla nezanedbatelná část projektových dokumentací budoucí

⁶² Tamtéž, s. 26.

⁶³ Tamtéž, s. 26.

⁶⁴ E. DROBIL *Římov*, s. 31.

⁶⁵ D. KOVÁŘ, *Československo II*, s. 229.

⁶⁶ E. DROBIL *Římov*, s. 32.

⁶⁷ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 28.

trati.⁶⁸ Částečnou náhradou byla realizace nové komunikace napojené na zastávku koněspřežné dráhy v Holkově, která Římovu poskytla lepší spojení se značnou částí jihočeských obcí i Dolním Rakouskem. Spatzier zamýšlel římovský statek dále modernizovat, kupříkladu posílením lokálního kožedělného průmyslu výstavbou nákladné továrny, takřka všechny plány vzaly krátce nato za své z důvodu nedostatku potřebných financí.⁶⁹

Spatzierova doba se tudíž záhy nachýlila ke konci. Prozatímní vlastník již nadále nebyl schopen uhradit nashromážděné dluhy vůči vlastním poddaným, podle zlých jazyků měl dokonce údajně zpronevěřit vybrané peníze určené pro sirotky.⁷⁰ Kvůli neudržitelnosti situace musel Spatzier podniknout razantní krok a co nejrychleji se hodlal ztrátového podniku zbavit. Spásu našel záhy u svého známého, velkostatkářského úředníka a pozdějšího notáře Václava Lorenze, jenž byl ochoten Římov roku 1844 okamžitě odkoupit.⁷¹ Éra dalšího majitele nebyla již natolik průlomová a bohatá na přelomové události, jelikož cílem Lorenze a jeho následovníků bylo především přetvořit Římov na finančně stabilní držbu.

Hned na počátku 50. let 19. století však nastala značná změna týkající se administrativy vesnice. Díky politickým reformám, přijatým po revolučním roce 1848, se ze Říмова roku 1850 stala oficiálně nezávislá obec.⁷² V návaznosti na správní reformy se posléze uskutečnily místní volby, určené ke zvolení prvního starosty, jímž se stal Jan Příbyl. Obyvatelům Říмова bylo navíc konečně umožněno se kompletně vyplatit ze svých robotních povinností, což následně vedlo ke značnému omezení vlivu Lorenze na celou obec.⁷³ Nově měl ve výhradním vlastnictví pouze zámeček a přilehlé hospodářské budovy, tvořící statek. V neposlední řadě držel značný vliv nad římovskou lokalii pomocí pravidelných finančních darů. Lokalie rovněž prodělala v 50. letech řadu změn, nejpodstatnější z nich je bezpochyby její povýšení na vyšší celek v církevní hierarchii, samostatnou faru v roce 1857.⁷⁴ Tento krok byl zároveň tím posledním, jehož se Václav Lorenz dožil, jelikož zemřel hned v následujícím roce. Jeho dědici se každopádně

⁶⁸ Týž, *Českobudějovicko II*, s. 229.

⁶⁹ Týž, *Římov*, s. 24.

⁷⁰ Tamtéž, s. 23.

⁷¹ E. DROBIL *Římov*, s. 36.

⁷² Tamtéž, s. 41.

⁷³ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 33.

⁷⁴ J. ŠÁMAL, *Římov*, s. 6.

nemohli poměrně dlouho dohodnout v otázce spravedlivého rozdělení statku na rovnocenné díly a jejich spory přetrvávaly až do sklonku 60. let.⁷⁵

Mezitím v Římově nastala populační exploze. Pokud v roce 1798 obývalo obě římovské obce celkově 277 lidí, o šedesát let později žilo v Římově a blízkých osadách již téměř tisíc obyvatel, naprostá většina z nich českého etnika a katolického vyznání. Nenadálý nárůst zalidnění se záhy projevil v první řadě nedostatečnými prostory pro školáky i zesnulé, tudíž v průběhu 50. let došlo k expanzi původního hřbitova z konce 18. století a rozšíření dosavadní školní budovy.⁷⁶

Roku 1869 se vyjasnily dědické spory mezi Lorenzovými dědici, z nichž vítězně vzešel jeho syn Emil, který byl schopen vyplatit ostatní příbuzné a statek připadl pouze jemu. Jeho správa však neměla dlouhého trvání, stihl pouze opravit již téměř zřícený zámeček a o deset let později v nedožitých jednatřiceti letech skonal.⁷⁷ Dalším držitelem vesnice se stala vdova po zesnulém Josefína Lorenzová, která statek vlastnila až do zániku habsburského soustátí. Lorenzová trpěla podobnou chorobnou „štedrostí“ jako dřívější majitel Josef Spatzier. V první řadě často a bohatě obdarovávala kostel, navíc byla též patronkou nově vznikajících spolků místních obyvatel. Podobné aktivity jí sice zajistily váženost a úctu mezi místními rodáky, ale zároveň měly za následek nahromadění obrovských dlužních závazků. Nicméně na rozdíl od Spatziera se Lorenzová vždy snažila najít další finanční zdroje, aby nikomu nezůstala dlužná po delší dobu, díky čemuž byla schopná zůstat majitelkou statku po téměř půl století.⁷⁸

Závěr 19. století se v Římově nesl v duchu modernizace. Původní římovský pivovar již dávno přesluhoval a kvalita vyráběného moku byla nevalná, tudíž se začalo importovat pivo z Českého Krumlova a stará budova nově sloužila jako hospoda, ve vzácných případech i jako místo pro ojedinelé plesy či divadelní představení. Rovněž v 80. letech došlo k výstavbě nové školy, jelikož původní stavba byla vzhledem k počtu školáků již nadále nevyhovující⁷⁹. Ve větší míře se též začali aktivizovat čeští vlastenci, kteří započali se zakládáním kulturních i politických spolků. Do Říмова během 80. a 90. let postupně pronikala jihočeská organizace zastřešující české zájmy v pohraničí Národní obec pošumavská, dále vznikl samostatný hasičský sbor či tzv. Kampelička.⁸⁰ Spolkové

⁷⁵ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 33, 36.

⁷⁶ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 33.

⁷⁷ Tamtéž, s. 36.

⁷⁸ Tamtéž, s. 36.

⁷⁹ Tamtéž, s. 38.

⁸⁰ Týž, *Českobudějovicko II*, s. 229.

aktivity většinou řídili římovští faráři a učitelé, protože byli všeobecně považováni za nejvzdělanější a nejváženější členy obce.

První světová válka zasáhla v Římově téměř každou rodinu kvůli všeobecné mobilizaci. Naprostá většina římovských branců bojovala v rakouské armádě, nicméně nezanedbatelný počet se zapojil do československých legií v Rusku, Itálii i Francii.⁸¹ Obecní slavnosti a církevní svátky v době bojů poměrně opadly, především dříve tak populární poutě již nelákaly zástupy davů tak, jak tomu bylo dříve. Římovské poutní místo mělo však i nadále značný zvuk a vážnost, jelikož sem ještě na počátku 20. století pravidelně proudily desítky poutníků z rakouských zemí.⁸²

Konec první světové války vedl i k předposlední změně ve vlastnictví římovského statku. Lorenzová z důvodu válečné inflace nebyla nadále schopna splácet dlužné částky, tudíž se ještě roku 1917 stal římovský zámeček i s hospodářskými budovami držbou velkoobchodníka Rudolfa Jílka z Pelhřimova.⁸³ Ten byl sice finančně zajištěn, ale na rozdíl od předchozí majitelky postrádal pocit sounáležitosti s místním obyvatelstvem, jehož spolkové aktivity nijak významně nepodporoval, což vedlo ke značnému ochlazení dříve korektních vzájemných vztahů.⁸⁴

Vznik samostatného československého státu v Římově proběhl relativně klidně, větší vlnu pobouření vyvolalo až rozšíření nově vzniklé Československé církve husitské, která však v tradičně katolické obci nenašla potřebné opory. Vlivem sporu státu s Vatikánem ohledně autority církve nicméně opět upadal zájem poutníků o římovské slavnosti, které po dobu první republiky oproti předchozím éram živořily.⁸⁵ Ve špatném stavu se rovněž nalézal i samotný římovský statek, jenž se pod správou Jílka znovu zadlužil. Dosavadní majitel ani nestihl zámeček s blízkým okolím prodat, jelikož se kvůli opakovanému neplacení pohledávek dostal statek do exekuce, načež roku 1937 přešel do vlastnictví hospodářské záložny v Pelhřimově, která ho následujícího roku obratem prodala posledním soukromým majitelům Říмова, bratrům Dykovým z Prahy.⁸⁶ Ti sice dokázali statek ekonomicky revitalizovat, ale po druhé světové válce došlo k jeho vyvlastnění ve prospěch státu.⁸⁷

⁸¹ Týž, *Římov*, s. 38.

⁸² Tamtéž, s. 44.

⁸³ Týž, *Českobudějovicko II*, s. 232.

⁸⁴ Týž, *Římov*, s. 46.

⁸⁵ Tamtéž, s. 44.

⁸⁶ Týž, *Českobudějovicko II*, s. 232.

⁸⁷ Týž, *Římov*, s. 73.

Římovští obyvatelé prožili krušné válečné období bez závažnějších útrap, větší změny nastaly až po jeho konci. Všichni občané německé národnosti byli ze Říмова odsunuti do Německa, zatímco jiní rodáci českého etnika využili nastalé příležitosti a přestěhovali se do opuštěných pohraničních vsí, čímž pokleslo obyvatelstvo vesnice o necelých sto lidí.⁸⁸ Parlamentní volby roku 1946 v Římově stejně jako na většině území republiky vyhrála komunistická strana, v relativně těsném závěsu za ní se umístila strana lidová.⁸⁹

Pouňorová perioda významně oťrásla katolickým charakterem obce. Represálie namířené proti církvím se dotkly zvláště obliby poutí, jež v průběhu 50. let a 60 silně paběrkovaly s pravidelnou návštěvností pouhých několika set lidí, avšak od poloviny 70. let nastalo částečné obnovení původních hodnot.⁹⁰ Socialistický režim se více zaměřoval na hospodářskou rozvinutost Říмова, což vedlo k postupné elektrifikaci obce a především výstavbě vodní nádrže, která dodnes slouží jako zásobárna pitné vody pro valnou většinu jižních Čech.⁹¹

Doposud poslední zaznamenaníhodnou událost představuje koloběh obměn po Sametové revoluci. Zámeček se po vyřízeném restitučním řízení v roce 1992 dostal zpět do rukou potomků bratří Dyků.⁹² Podstatnější změnou, která však pouze reflektovala reálný stav věci, bylo definitivní odstranění administrativního rozdělení Říмова na dvě obce. V březnu roku 1993 byly tudíž předchozí celky Horní a Dolní Římov zrušeny ve prospěch jednotné vesnice.⁹³

⁸⁸ Tamtéž, s. 62.

⁸⁹ Tamtéž, s. 62.

⁹⁰ Tamtéž, s. 76.

⁹¹ Týž, *Českobudějovicko II*, s. 230.

⁹² Tamtéž, s. 234.

⁹³ Týž, *Římov*, s. 77-78.

2. Vnější kritika farních kronik

Pamětní knihy z farnosti Římov z let 1786-1920 jsou v současné době uloženy ve Státním okresním archivu České Budějovice, konkrétně ve fondu Farní úřad Římov. Správci římovské lokalie a pozdější fary sepsali v uvedeném období celkem dvě pamětní knihy. První z nich započala svou existenci spolu se vznikem samostatné lokalie roku 1786, ačkoliv přesné datum iniciačních zápisků není možné s přesností určit, ale pouze odhadovat.⁹⁴ Množství duchovních vedlo kroniku až do roku 1912, kdy došlo ke zřízení následující knihy. Ta byla sice vedena pouhých osm let, tedy do roku 1920,⁹⁵ nicméně tehdejší farář Jaroslav Paulus stihl za tak krátké období popsat ještě větší množství stránek než všichni jeho předchůdci za téměř 135 let. Třetí římovská farní kronika⁹⁶ není předmětem této bakalářské práce kvůli případným problémům se zveřejňováním osobních údajů stále žijících osob.

2. 1. První pamětní kniha (1786-1912)

Původní farní kronika římovské farnosti má rozměry 32 x 21,5 x 6 cm. Vazba pamětní knihy je tvořena poměrně tenkou vrstvou kůže, jež po uplynulých staletích působí již značně opotřebovaným dojmem. Okraje přední strany vazby jsou lemovány souvislou řadou symbolů, připomínající provazy a uzle, které se v horních a dolních úsecích zdvojují. V přesném středu vazby se nalézá další, blíže neurčitelný obrazec, jenž se rovněž opakuje na stejné pozici uprostřed zadní strany vazby. Na horní polovině přední strany vazby je umístěn štítek, který vybledlým latinským humanistickým písmem oznamuje případnému čtenáři, že jím držaná kniha se vskutku nazývá „*Liber memorabilium*“. Po nadpisu následuje krátký odstavec, zahrnující nastiňující obsah farní kroniky, spolu s uvedením místa vzniku, tedy římovské farnosti, respektive lokalie. Zadní strana vazby má prakticky totožný vzhled, neobsahuje však žádný štítek s písemnými informacemi. Kniha rovněž neobsahuje jakékoliv filigrány.

Psací látka je zastoupena běžným nelinkovaným papírem, který vlivem času poskytl knize poněkud archaický vzhled, což se projevuje především všude přítomným zežloutnutím stránek. Celý vnitřek kroniky je nicméně uspokojivě zachován, jelikož naprostá většina listů není žádným markantním způsobem poškozena a takřka vůbec se zde neobjevují stopy po natržení či vytrhávání stránek nebo nadměrném ohýbání okrajů.

⁹⁴ SOkA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909).

⁹⁵ SOkA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1912-1920).

⁹⁶ SOkA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1920-1937).

První řimovská farní kronika obsahuje dva odlišné způsoby číslování stránek, což má za následek poněkud chaotickou paginaci. Originální stránkování, které bylo vedeno na každé straně v levém či pravém horním okraji, začíná od nejstarších zápisků, jimž však předchází několik stránek, které zůstaly v době zavedení knihy prázdné. Až v průběhu 19. a 20. století místní faráři využili volného prostoru k popisu dokumentů z ostatních knih vedených řimovskou církevní správou, jež se přímo týkaly fary, tyto strany však nebyly autory kroniky nijak číselně označeny. Původní paginace tudíž nekoresponduje s pozdějším stránkováním, vyskytujícím se v souvislé číselné řadě na každém listu v pravém dolním rohu. Druhý typ číslování stránek byl zaveden až po uložení dokumentu v českobudějovickém archivu v padesátých letech 20. století a začíná již úvodní nepopsanou stranou knihy. Nově rovněž zohledňuje pozdější písemné záznamy a tiskopisy, které byly do kroniky postupně umísťovány ve formě volně vložených papírů v průběhu minulých dvou století. Celkový počet stránek se podle původní paginace zastavil na čísle 309, kdežto novější stránkování dosáhlo pouze čísla 83. Poměrně velká odchylka mezi oběma ciframi je mimo rozdílného způsobu stránkování zapříčiněna rovněž tím, že prvotní číslování reflektovalo 165 stran uprostřed kroniky, které však zůstaly nepopsány a moderní stránkování na ně vůbec nebere zřetel.

Citace stránek první řimovské farní kroniky jsou v předkládané práci poněkud komplikovanější, neboť jsou tvořeny kombinací původního a vlastního, zcela nového číslování stran. Původní paginace totiž nezahrnuje už zmíněné strany na počátku knihy, které byly v době tvorby původního stránkování ještě prázdné a nebyly nikdy dodatečně očíslovány. Pro potřeby citací těchto stran je v předložené práci užito vlastního číslování, které začíná právě těmito původně neoznačenými, avšak popsány stranami v úvodu kroniky. V případech, kdy byly strany již řádně očíslovány autory pamětní knihy, je v citacích použito nejprve vlastní číslování, vyhotovené pro potřeby této práce, teprve poté následují čísla stran podle původní paginace, jež jsou vždy oddělena lomítkem. Pokud nebyly strany kroniky původně označeny čísly, v citacích předkládané práce se objevuje pouze nový vlastní způsob číslování stránek.

Autoři prvotní farní kroniky se rovněž dopustili několika chyb v původním číslování, neboť po straně 300 nejsou již číslovány jednotlivé strany, ale krátkodobě pouze listy. Po listu 303 sice faráři opět zavedli číslování podle jednotlivých stran, nicméně místo očekávaného čísla 304 začali dále označovat strany od čísla 104, poslední dvě popsány strany navíc nebyly čísla označeny vůbec. Citace jsou v těchto případech vedeny podle výše uvedeného způsobu, tedy za použití jak vlastního, tak i původního

číslování stránek. Dříve uvedených 165 prázdných stran uprostřed pamětní knihy není vlastním číslováním zohledněno, stejný postup je rovněž uplatněn u všech nepopsaných stran na začátku kroniky.

Co se jazyka a písma textu týče, římovští lokalisté a faráři střídavě využívali latinu, němčinu i češtinu. V prvních přibližně dvaceti letech existence farní kroniky převládala prakticky výlučně latina, psaná vcelku úhledným a zběžným humanistickým písmem, takřka výhradně v kurzivní podobě. Nicméně právě některé latinsky psané části pamětní knihy vůbec nejhůře odolaly zubu času, jelikož byl v jejich případě zřejmě použit nekvalitní inkoust, který oproti ostatním, někdy i starším záznamům, do dnešní doby výrazně vybledl, což v ojedinělých případech ztěžuje čitelnost. Německý jazyk stál v popředí zájmu správců římovské farnosti mezi lety 1810-1830, kdy převažovala novogotická kurzivní varianta písma, která v porovnání s latinskými texty působí o poznání méně reprezentativněji, především z důvodu takřka neexistujícího zdobení a zanedbatelné míry „kosmetických úprav“. Ve zbývajícím období oba zmíněné jazyky v primárních textech prakticky vymizely na úkor češtiny, latina a němčina se nadále objevuje pouze okrajově, nejčastěji ve formě opisů církevních protokolů nebo úředních vyhlášek a nařízení. Majoritní písmo psané českým jazykem mělo původně rovněž jako v případě němčiny novogotickou podobu, nicméně je od čtyřicátých let 19. století v římovské kronice patrný postupný přechod na písmo humanistické, což však pouze kopírovalo stejný průběh událostí v takřka všech oblastech českých zemí. Procentuálně řečeno představují česky psané texty asi 60 % celkového rozsahu, zbývajících 40 % je prakticky rovnoměrně rozloženo mezi latinu a němčinu. Velikost písma nemá unitární podobu, stejně je tomu i v případě ohrazení stránek. Pouze prvních 14 listů bylo po okrajích ručně lemováno původním zapisovatelem, jeho následovníci již stejných pomůcek nevyužívali, tudíž má úprava textu všech pozdějších farářů značně individuální formu.

Poměrně jedinečným úkazem zůstává fakt, že se pozdější správci farní kroniky k zápisům svých předchůdců relativně často vraceli, což lze postřehnout zejména na všude přítomných barevně podtržených slovech, jež zcela určitě nejsou původního data a měly pravděpodobně sloužit k vyznačení důležitých historických milníků, událostí či lokálních osobností. Jiní kněží s oblibou možné čtenáře upozorňovali na faktické nepřesnosti ve starších zápisech, popřípadě dopisovali rozhršení sporů, ke kterým se jejich předešlí kolegové nechtěli nebo nemohli včas vyjádřit. Pedantnější faráři si dokonce nezdědka dovolili opravit gramatické chyby předchozích farníků, takřka

výhradně se však jednalo o latinské texty, s nimiž měli místní církevní hodnostáři zřejmě nejmarkantnější potíže.

2. 2. Druhá pamětní kniha (1912-1920)

Mladší římovská farní kronika má rozměry 34 x 21,5 x 3 cm. Druhá pamětní kniha má už poněkud ustálenější podobu, pramenící v prvé řadě z té skutečnosti, že byla po veškerou dobu svého trvání spravována jediným farníkem. Tehdejší farář Jaroslav Paulus se rozhodl upotřebit běžnou úřední knihu, často používanou i ve školních institucích namísto sešitu. Přední strana vazby kroniku pojmenovává „*Farní kniha farního kostela v Římově*“ a posléze uvádí datum zavedení knihy, tedy rok 1913, ačkoliv iniciační zápisky byli učiněny již v průběhu roku 1912. Vazba již dále neobsahuje žádné zaznamenaníhodné či odlišitelné znaky, filigrány rovněž nejsou na jejích stranách přítomny.

Co se psací látky týče, jedná se o běžný linkovaný papír, který sice vlivem oxidace podlehl částečnému zežloutnutí, nicméně jednotlivé stránky nevykazují žádné jiné zřetelné vady, čímž se novější pamětní kniha nikterak neliší od prvotní římovské kroniky.

Stránkování naprosto přesně koresponduje se zdvojenou formou číslování, které se objevuje již v předchozí farní knize. Farář kompletně zužitkoval dostupný prostor pro psaní, tudíž podle staré paginace obsáhl všech 200 stran sešitu, nové číslování kvůli započítávání listů místo jednotlivých stránek a reflektování volně přiložených dokumentů eviduje celkem 124 listů. Autor kroniky v jednom případě nejspíše pochybil v číslování stran, když po straně označené číslem 134 následuje očíslovaná strana 143, další strany však tento omyl nikterak neopravují a pouze pokračují v nesprávné číselné řadě. Pro potřeby citací farní kroniky je v předkládané práci navzdory uvedenému pochybení uplatněna původní forma paginace v nezměněné podobě.

Druhá římovská pamětní kniha prakticky neobsahuje žádné německy či latinsky psané části, jelikož se zde až na velmi ojedinělé výjimky nevyskytují v nejstarší kronice tak hojně zastoupené opisy nařízení či protokolů. Primárním jazykem tudíž zůstává čeština.

Mladší farní kronika je na rozdíl od své starší předchůdkyně specifická svou rozsáhlou obrazovou dokumentací. Původní pamětní kniha sice obsahuje ručně kreslenou mapu Říмова s přilehlým okolím, žádný další ilustrační materiál však nezahrnuje. Ačkoliv novější kronika taktéž okrajově nabízí originální skici římovské obce a jejich obyvatel, oproti předchozímu dílu je navíc obohacena množstvím dobových fotografií,

jež zachycují okolní římovskou přírodu, místní pamětihodnosti či vizitace významných církevních představitelů. Za zmínku stojí i zařazení novinových výstřížků, které ve valné většině případů dále dokreslují a rozvádějí kronikové záznamy.

3. Kategorizace obsahu farních kronik

Původní pamětní kniha římovské fary byla samotnými duchovními správci tříděna relativně koherentním způsobem, který byl však zvolen až v pozdější fázi její existence. První tři lokalisté kroniku žádným způsobem nečlenili, ale pouze souvisle vedli své zápisky v rámci jediné kapitoly. Teprve až v pořadí třetí lokalista Dominik Wirth roku 1810 knize poskytl potřebné členění, jelikož pomocí nadpisů s předstihem vyhradil prázdné listy pro budoucí oddíly. Zároveň se stal autorem úvodního obsahového seznamu kapitol, jenž připsal na dříve nepopsanou stránku na samém úvodu knihy.⁹⁷ Pomocí něj byla kronika oficiálně dělena na následující kapitoly a podkapitoly:

Pars I

- a, Prefatio ad lectorem,
- b, Origo Beneficii, mutationis, series missionarii sacerdotum hic existentium
- c, Origo Beneficii curati et Localiee
- d, Series Localistarum, et annules rerum notata dignorum quotannis continuande

Pars II

- a, Topographia Teritorii Rzimoviensis
- b, Mappa huius Teritorii

Pars III

- a, Status Ecclesiae
- b, Foundationes
- c, Peculium Ecclesiae eiusq administratio

Pars IV

- a, Status Beneficii
- b, Iura eius et onera
- c, Aedificium Beneficiati
- d, Fundus Instructus

Pars V

- a, Status Scolae

Pars VI

- a, Institutum pauporum

⁹⁷ SOkA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 2.

Členění zavedené třetím lokalistou mělo dle všeho sloužit primárně až jeho následovníkům jako nástin možného budoucího obsahu kroniky, neboť on sám případných výhod nových kapitol povětšinou nijak dále nevyužil, s výjimkou již zmíněných iniciačních nadpisů. Stanovené členění navíc většina pozdějších farářů příliš nerespektovala, především co se podkapitol týče, tudíž může potenciální čtenář hledající informace o farních pozemcích, příslušících k římovské farnosti, najít požadované údaje nejen ve čtvrté kapitole, kde by dle výše uvedeného obsahu měly být výhradně přítomny, ale ojediněle i v rámci první a druhé části.⁹⁸

Druhá pamětní kniha oproti své předchůdkyni nezahrnuje vůbec žádný obsahový seznam, protože byla spravována jediným farářem, který bezvýhradně upřednostňoval chronologický zápis událostí bez komplikovanějšího rozlišování dílčích témat, tudíž je její podrobnější rozbor součástí až následující části této práce.

Při bližším zkoumání jednotlivých kapitol je více než patrné, že se všichni autoři určitým tématům věnovali pravidelně, ačkoliv je zpravidla nijak formálně nekategorizovali pomocí dalších nadpisů či podkapitol. Následující část práce se věnuje obecné analýze zmíněných periodicky se opakujících témat s využitím vlastního členění na záležitosti sekulárního a církevního charakteru, které jsou následně podrobněji rozvětveny. Toto třídění, vytvořené pouze pro účely této práce, sice formálně nerespektuje obsahovou klasifikaci původních zapisovatelů, nicméně lépe reflektuje reálný tematický obsah kronikářských zápisů. Nové uspořádání se však týká pouze první kapitoly, zápisy v ostatních částech se prakticky věrně řídily předem stanoveným dělením podle původního seznamu kapitol.

3. 1. Pars I

První kapitola původní římovské farní kroniky je, co se rozsahu týče, vůbec nejobsáhlejší, dohromady sestává z 86 stran, tudíž představuje plnou třetinu celé knihy. Jedná se rovněž o jedinou kapitolu knihy, na které se sice nerovným, ale přesto určitým dílem podíleli všichni římovští lokalisté a faráři, kteří mezi lety 1786 a 1912 využili možnosti pořízení jakýchkoliv zápisů v pamětní knize. Majoritní část obsahu je tvořena záznamy po sobě jdoucích událostí v jednotlivých letech, jež byly po většinu času dále děleny určitým způsobem, který byl však ryze vlastní každému individuálnímu zapisovateli, žádný předem naznačený či doporučený způsob vedení letopisných zápisů

⁹⁸ Tamtéž, s. 23/20, 45-46/42-43, 88/250, 101-104/263-266, 147-148/106-107.

se v kronice nevyskytuje, kvůli čemuž je iniciační kapitola obsahově zdaleka nejpestřejší. Obsah první kapitoly byl povětšinou zřetelně či pomyslně členěn na záležitosti církevního nebo světského charakteru, které byly dále rozváděny na kratší úseky, jež jsou předmětem následujícího segmentu předkládané práce.

3. 1. 1. Záležitosti církevního charakteru

Vznik římovské farnosti

Úvodní část první kapitoly,⁹⁹ která se na první pohled tematicky zřetelně liší od pozdějších letopisných zápisků, obsahuje relativně podrobný popis dějin církevní správy v Římově do roku 1786, jenž je již podrobněji nastíněn v úvodních kapitolách této práce. Značná zájem soustředěn na zakladatele římovského poutního místa Janu Gurremu, především v souvislosti s legendou o zahájení stavby lorety. Další zápisky soustřeďovaly pozornost i na ostatní členy krumlovské koleje jezuitského řádu, kteří se zasloužili o rozvoj Římova, mezi něž patřil i Josef Malovec, jehož peněžitá nadace poskytla novému poutnímu místu pravidelnou duchovní správu ve formě dvou česky hovořících kněží. Pouze okrajově byl zmíněn zákaz a rozpuštění jezuitského řádu roku 1773, o poznání více prostoru bylo následně vyčleněno okolnostem vzniku samostatné římovské lokalie roku 1786, čímž posléze končila celá úvodní pasáž farní kroniky.¹⁰⁰ Světským dějinám Římova, které by blíže zohledňovaly četné změny vlastníků římovského statku v průběhu středověku a ranného novověku, není v kronice věnována jakákoliv pozornost.

Poutě a slavnosti

Vzhledem k významnému postavení římovského poutního místa, jehož věhlas zasahoval do prakticky všech částí českých zemí a ojediněle i oblastí Horního Rakouska, neváhali místní duchovní správci do pamětní knihy pravidelně začleňovat informace o jednotlivých římovských poutích, procesích a církevních svátcích. V počátečních případech se autoři nejčastěji omezovali na strohé konstatování přibližného počtu poutníků, jen ve vzácných situacích blíže popisovali smysl či původ jednotlivých svátků nebo jejich význam pro místní obyvatelstvo. Římovským poutím byl však mnohem větší prostor vyhrazen až v druhé farní kronice, jelikož v případě původní farní kroniky většina pozdějších farářů průběh místních církevních svátků paradoxně příliš nesledovala.

⁹⁹ Tamtéž, s. 6-13/3-10.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 13/10.

Fundace

Soukromé nadace neboli fundace církevního charakteru představovaly pro farní úřady a jejich správce potenciálně značný peněžní obnos, který byl však fundátorem, ať už za jeho života nebo prostřednictvím testamentu, vyhrazen pro určitý účel, kterým mohlo být pravidelné vedení zádušních mší v určitých dnech či svátcích za duši zemřelého, zlepšení nelichotivé situace místních sirotků či pořízení potřebného kostelního liturgického vybavení pro potřeby bohoslužeb.¹⁰¹ Občas sloužily darované peníze i pro zvýšení mnohdy skromného živobytí samotného faráře, popřípadě měly spolufinancovat prakticky neplacenou pozici místního učitele. Záznamy o jednotlivých fundacích se v kronice objevují do konce dvacátých let 19. století, kdy začal římovský farní úřad vést samostatnou knihu fundací.¹⁰²

Církevní události v českých zemích

Lokálním i zahraničním událostem z katolické sféry vlivu je už z logiky věci v římovské farní kronice věnováno nezanedbatelné množství prostoru. Mimo již zmíněných poutí lze v pamětní knize narazit na shrnutí pravidelných kanonických vizitací z českobudějovického biskupství, které měly za úkol prověřit finanční i personální stav jim přidělených far.¹⁰³ Římovští duchovní správci se rovněž zabývali vysoce postavenými hodnostáři v rámci katolické hierarchie českých zemí, a to především těmi, kteří právě drželi titul českobudějovického biskupa či pražského arcibiskupa, zdaleka nejběžněji se v pamětní knize vyskytují poněkud skoupé zprávy o jejich uvedení do funkce. V případě jejich zesnutí si zapisovatelé především v pozdějších letech existence kroniky vyhradili místo pro nekrology, kde souhrnně popisovali život, charakter a dílo jednotlivých církevních představitelů s použitím značně pochvalného jazyka.¹⁰⁴

Církevní události v zahraničních oblastech

Zahraniční události v církevní sféře byly v římovské farní kronice rovněž hojně komentovány, zpravidla v souvislosti s jednotlivými papeži. Nejčastěji tomu bylo v období napoleonských válek, kdy byly kvůli francouzské anexi papežského státu hlavy katolické církve střídavě buďto v exilu nebo internaci, tudíž nedocházelo k nutným obsazováním uprázdněných biskupství, což se dotklo i Římovu relativně blízkého Lince

¹⁰¹ *Ottův slovník naučný*, sv. 17, str. 967, Praha 1901.

¹⁰² SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 17/14.

¹⁰³ Tamtéž, s. 84/81.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 84-86/81-83.

v Horním Rakousku. Zprávy o obtížné situaci papežů po zániku církevního státu v pamětní knize poměrně překvapivě nefigurují takřka vůbec, neboť se zhruba od poloviny 19. století římovští faráři v souvislosti s papežstvím omezovali na strohá konstatování o změnách na papežském stolci bez uvádění bližších informací. O poznání více pisatelé reflektovali závěry církevních synod či koncilů, například v souvislosti s otázkou Neposkvrněného početí Panny Marie, jež bylo roku 1854 papežem Piem IX. prohlášeno za dogma.¹⁰⁵

Mimo otázku papežství římovští duchovní učinili několik zmínek týkajících se novinek v rámci katolických řeholních řádů, především v souvislosti s obnovením Tovaryšstva Ježíšova roku 1814, jehož činnost byla pevně spjata s rannou konstitucí Říma jako poutního místa.¹⁰⁶ V menší míře zapisovatelé zohledňovali četné proticírkevní kroky evropských vlád v průběhu 19. století, zvláště horlivě si všímali antiklerikálních postojů francouzských režimů v období Napoleona I. a pozdějšího pádu vlády Karla X.¹⁰⁷

3. 1. 2. Záležitosti sekulárního charakteru

Sekulární události v českých zemích

Zájmy římovských farářů se nicméně netočily pouze kolem záležitostí církevního charakteru, nesčetněkrát se odhodlali komentovat politickou situaci v rámci habsburského soustátí i v okolních zemích. Samotná státní politika nebyla prakticky vůbec kritizována, pravděpodobně ze strachu před možnými odvetnými kroky, výjimku představovalo pouze několik ekonomických opatření, které se přímo dotkly římovského kostela či obyvatel statku, mezi něž lze zařadit zavedení bankocetlí¹⁰⁸ či rekvizice kostelního majetku za napoleonských válek.¹⁰⁹ Ani o vojenských taženích římovští faráři prakticky neinformovali, bez ohledu na jejich průběh či výsledek. Mnohem častěji se objevují informace o různých příslušnících vládnoucího rodu, ať už se jednalo o jejich narození, korunovace, svatby či pohřby.¹¹⁰

Co se domácí politické scény týče, podrobnější zprávy jsou až do poloviny 19. století relativně vzácné, teprve po zavedení Stadionova obecního zřízení roku 1849

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 73-74/70-14.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 38/35.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 58/55.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 34/31.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 27/24.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 63/60, 73/70, 83/80.

dohází ke konstituci Říмова jakožto samostatné obce,¹¹¹ což je posléze reflektováno zvýšením množstvím kronikářských zápisů ohledně následujících komunálních voleb. Zájem o lokální politiku nicméně od konce 50. let rychle upadal, což se ze strany římovských farářů projevilo takřka kompletním ignorováním průběhu či výsledků všech následujících voleb.

Sekulární události v zahraničních oblastech

Popis zahraničních události byl ve farní kronice zdokumentován nejčastěji v situacích, kdy se přímo dotýkaly samotného Říмова nebo by případně vedly k ohrožení nebo dokonce zániku habsburské monarchie. Zdaleka nejvíce se totiž zapisovatelé věnovali cizím okolnostem v mezidobí napoleonských válek, protože na jejich počátku došlo k výše zmíněné rekvizici kostelního majetku a na sklonku bojů se v těsném sousedství Říмова na krátkou dobu utábořili ruští kozáci. V průběhu války římovští duchovní správci poměrně souvisle upozorňovali na podrobnosti z Napoleonových četných tažení, především toho ruského, neboť by jeho případný úspěch či neúspěch měl nezvratný vliv na další osud rakouské monarchie.¹¹² Po konci vleklého konfliktu další faráři již takový přehled o událostech v okolních zemích neprojevovali, jen ojediněle lze nalézt zmínky o změnách na trůnech evropských monarchií, popřípadě ozbrojených revolucích či jiných válkách.

Teritoriálně se římovští duchovní správci výhradně zaměřovali na Evropu, situace v okolních světadílech nebyly vůbec zohledňovány, přesněji řečeno byli jednotliví pisatelé nejvíce zaujati typicky katolickými zeměmi jako Itálie, Portugalsko, Španělsko či Francie, nicméně poměrně hojně lze narazit na zprávy o Rusku či německých oblastech sousedících s českými zeměmi, naopak je prakticky nemožné se dopátrat jakéhokoliv popisu události věnujících se Velké Británii či Skandinávii.

Úroda

Vzhledem k tomu, že se římovská farnost nalézá ve venkovské oblasti, nemohli místní faráři opomenout každoroční shrnující údaje o lokálně pěstovaných zemědělských plodinách, především v souvislosti s jejich množstvím a cenou. Mezi nejpravidelněji zahrnované komodity patřily různé obilniny od pšenice přes žito či oves, kořenová zelenina typu mrkve nebo celeru, popřípadě brambory, hrách a zelí. Kronikářské

¹¹¹ J. DOBEŠ – Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK, *Dějiny správy*, s. 297-308.

¹¹² SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 29-30/26-27, 34-36/31-33.

informace se veskrze zabývaly zeleninou nebo obilninami, úroda jakéhokoliv druhu ovoce povětšinou zaznamenána nebyla, stejně tak tomu bylo v případě cen dobytka. Obsažené údaje v první řadě popisují úrodu či neúrodu v rámci římovského statku a nejbližšího okolí, rovněž zahrnují ceny jednotlivých užitkových rostlin na trzích v širší oblasti Českých Budějovic.¹¹³ Ačkoliv měla fara svou vlastní zahradu,¹¹⁴ většina farářů nepokládala za nutné připojit bližší údaje o jimi pěstovaných plodinách.

Počasí a přírodní katastrofy

Z důvodu již zmíněného agrárního charakteru římovské oblasti většina duchovních správců do pamětní knihy pravidelně zahrnovala informace o počasí v jednotlivých měsících roku. Valná většina pisatelů se omezila na poměrně plochá konstatování míry tepla či vlhka, pouze v případech, kdy se jich nepřízeň počasí jako přílišná průtrž mračen, krupobití nebo závaly sněhu přímo dotýkaly, se rozhodli připojit poněkud osobitější komentář.¹¹⁵ Výkyvy počasí, které měly v konečném důsledku na svědomí materiální poškození římovských nemovitých statků, byly v kronice popsány o poznání podrobněji, včetně vyčíslení škody na jednotlivých rolnických chalupách v případech záplav a požárů.¹¹⁶ Vzhledem ke vzájemným církevním i sekulárním vazbám na Velešín a České Budějovice římovští lokalisté opakovaně neváhali do pamětní knihy zařadit dopady podobných živelných katastrof i v těchto oblastech.¹¹⁷

Kriminalita

Ani poutnímu místu se nevyhnuly civilizační choroby v podobě drobné kriminality. Ačkoliv lze v případě poutníků automaticky předpokládat určitou silnější morální integritu, ne vždy tomu tak ve skutečnosti bylo, jelikož mnohatisícové davy, které Římov v průběhu staletí pravidelně navštěvovaly, lákaly i nekalé živly ze širokého okolí. Štědrost věřících vábila zloděje, kteří neváhali vykrádat skřínky určené pro dobrovolné dary na umoření nákladné údržby poutního areálu.¹¹⁸ V jednom případě se na vzniklé kriminální činnosti nechtěně podílel i samotný římovský duchovní správce, neboť jim najatý personál následně neváhal ukořistit cenné liturgické předměty ze římovského kostela.¹¹⁹

¹¹³ Tamtéž, s. 35/32, 37/34, 39-40/36-37, 42/39, 48/45, 52/49, 58-59/55-56.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 2.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 48/45, 53/50, 58-59/55-56, 66/63.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 53-54/50-51.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 67-68/64-65.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 49/46.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 134-135/296-297.

3. 2. Pars II

Druhá kapitola je obsahově zdatně skromnější, dohromady zahrnuje pouhých šest stran, především z toho důvodu, že je tematicky velmi úzce zaměřena. Úvod druhé kapitoly možného čtenáře poněkud mylně informuje o tom, že Římov odnepaměti patřil do vlastnictví rodu Rožmberků, nicméně správně spojuje jeho původ s činností krumlovských jezuitů. Avšak hlavním úkolem kapitoly bylo blíže představit Římov jako obec i s okolními vesnicemi a osadami, ačkoli lze na počátku oddílu rovněž nalézt útržkovité informace o existenci lorety, ambitů a křížové cesty, jejichž podrobnější popis je nicméně přítomen teprve ve třetí a čtvrté kapitole. Majoritní část textu se skládá z útržkovitých informací o římovském statku, především co se vzdálenosti od významných jihočeských center týče, posléze se však věnuje i všem osadám a vesnicím, které byly se vznikem samostatné lokality k Římovu přiděleny. Podané informace jsou poněkud kusé, vesměs referují o počtu domů a obyvatel zmíněných vesnic k roku 1811.¹²⁰ Roku 1829 byla k původní zprávě doplněna aktualizace, ta se však už nevěnovala všem obcím jednotlivě, ale pouze souhrnně udávala počet obyvatel všech římovských obcí dohromady.¹²¹

Na samém závěru kapitoly se nalézá samostatná stránka, která prostřednictvím nadpisu slibuje uvést kuriozity či zajímavosti týkající se Říмова, nicméně prostor vyhrazený zmíněným titulkem nakonec zůstal z neznámých příčin zcela nevyužitý. Poslední část druhého oddílu je věnována mapě Říмова se zmíněnými osadami, zahrnuje však i vzdálenější obce jako Velešín, Doudleby či Kamenný Újezd. Mezi druhou a třetí kapitolou je vložena mnohem pozdější zpráva o možnosti převozu římovských obyvatel přes řeku Malší z roku 1871, která však tematicky příliš nekoresponduje se obsahem druhé kapitoly a byla zde nejspíše vložena především kvůli vhodnému volnému prostoru.¹²²

3. 3. Pars III

Třetí kapitola se zabývá výhradně záležitostmi kostelními, především tedy bližším vnějším i vnitřním popisem poutního areálu včetně přilehlého okolí. Rozsah oddílu dosahuje necelých šesti stran a je rovněž pozdějšího data než ostatní kapitoly, všechny výpisky byly sepsány až v průběhu třicátých let 19. století. Majoritní prostor byl vyhrazen důkladnému popisu náboženských památek ve formě obrazů, kapliček a křížů, které byly

¹²⁰ Tamtéž, s. 91-92/253-254.

¹²¹ Tamtéž, s. 92/254.

¹²² Tamtéž, s. 95-97/257-259.

v římovském okolí rozesety i mimo křížovou cestu a měly být dle nařízení zemského zřízení roku 1837 podrobněji popsány a odeslány státní správě. Opis zprávy tvoří podstatnou část třetí kapitoly.¹²³

3. 4. Pars IV

Čtvrtá kapitola je, co se rozsahu týče, druhá nejobsáhlejší, dosahuje počtu 43 stran. Avšak tematicky není natolik rozmanitá jako první oddíl, jelikož se věnuje především ubytování faráře v průběhu staletí, zmiňuje i další farní pozemky a opakované spory o ně s majiteli statku, ale především velmi podrobně připomíná jednotlivé opravy, které byly v Římově v areálu kostela či křížové cestě učiněny. Čtvrtá část mimo jiné dále sloužila k dokumentaci nutných výdajů na renovace nebo k poněkud sarkastickým poznámkám farářů ohledně štědrosti místních obyvatel.¹²⁴ Vzhledem ke svému rozsahu se i ve čtvrté kapitole původní římovské pamětní knihy po vzoru prvního úseku objevují periodicky se opakující tematické okruhy.

Farářovo bydliště

Římovští duchovní správci od původního založení lokalie roku 1786 sídlili na místním zámku, kde jim byl majiteli dán k dispozici poněkud stísněný prostor.¹²⁵ Na počátku dvacátých let 19. století se tudíž tehdejší nový vlastník panství Josef Spatzier rozhodl uzavřít s lokalistou dohodu o změně bydliště, protože chtěl mít veškeré zámecké prostory ve výhradním užívání. Na sklonku roku 1821 tudíž přislíbil lokalistovi, že mu do patnácti let postaví novou budovu určenou pouze pro potřeby farního úřadu, v mezičase měl od roku 1830 pobývat v prostorách bývalé římovské hospody spolu s místním učitelem, kterémuž byl nabídnut stejný výměnný obchod, jelikož v předchozích letech rovněž využíval zámeckých pokojů.¹²⁶ Písemný záznam o vystavení nové fary však z nepochopitelných důvodů zmizel, čímž přirozeně ochabl zájem statkáře jakkoliv zlepšit lokalistovi i učitelovi životní podmínky.¹²⁷ Římovská škola se nakonec ve druhé polovině 19. století dočkala samostatné budovy,¹²⁸ místní faráři však slíbených prostor nikdy nedosáhli, tudíž farní úřad dodnes sídlí na stejné adrese jako v roce 1830.¹²⁹

¹²³ Tamtéž, s. 100-103/262-265.

¹²⁴ Tamtéž, s. 88-150/250-107.

¹²⁵ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 28.

¹²⁶ SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 56-57/53-54.

¹²⁷ Tamtéž, s. 46-47/43-44.

¹²⁸ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 38.

¹²⁹ Tamtéž, s. 28.

Farní pozemky

Mimo samotného areálu kostela s loretou a ambity, prostoru fary a přidružených zastávek křížové cesty měla římovská farnost k dispozici ještě menší pozemek sloužící jako farní zahrada. Její přesná lokace se rovněž v průběhu let měnila, původně římovským lokalistům patřily dokonce dvě zahrady v blízkosti zámku o velikosti 569 a 132 čtverečních sáhů, jejichž vlastnictví bylo potvrzeno protokolem z roku 1797, který byl později rovněž opsán do farní kroniky.¹³⁰ Jak již bylo uvedeno, majitel statku Josef Spatzier úspěšně faráře z jeho rozsáhlého zámeckého ubytování „vystřadil“ a zmíněné stěhování se dotklo i menší ze dvou farních zahrad, která v konečném důsledku připadla majiteli statku výměnou za rozšíření větší zahrady, která nově dosáhla rozměru 590 čtverečních sáhů. Pozdější vlastníci zámku se však nespokojili se s dosavadním stavem a pokusili se uchvátit i zbývající farní zahradu, jelikož dostupné listiny dostatečně nedokazovaly užívání zahrady výhradně farářem. Spor tudíž začala od roku 1904 řešit českobudějovická biskupská konzistoř spolu se zemskou finanční prokuraturou v Praze, rozepře byla nicméně smrtí faráře Haláčka roku 1912 dočasně pozastavena. Jeho nástupce Paulus měl v plánu okamžitě situaci vyřešit, avšak českobudějovický biskup se postavil na stranu majitelky statku Josefíny Lorenzové, pročež faráři nezbývalo nic jiného, než se vyšší instanci podvolit, tudíž římovský farní úřad nadobro přišel o všechnu zemědělsky využitkovatelnou půdu.¹³¹

Dary obyvatel, jejich zapojování se do staveb či oprav

Mimo fundací se především v počátečních letech existence farní kroniky objevují časté záznamy o sbírkách místních obyvatel, kteří přispívali na nákup kalichů, monstrance či komplexnější opravu celého kostela, lorety a ambitů. Finanční situace římovské farnosti byla po celou dobu vedení záznamů relativně nelichotivá, navzdory pravidelným darům patronů kostela či příspěvkům českobudějovického biskupství se opakovaně nedostávalo dostatku peněz na potřebné opravy, které si na místní poměry rozsáhlé poutní místo pravidelně vynucovalo. Zapojení obyvatel se neomezovalo pouze na finanční příspěvky, méně majetní rolníci přispívali dobrovolně jako neplacená pracovní síla, jejichž jedinou odměnou bylo nevelké občerstvení.¹³² Množství prací však tudíž musel místní farář hradit ze svého platu.

¹³⁰ SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 2.

¹³¹ SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1912-1920), s. 16-17.

¹³² SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909) s. 120-121/282-283.

3. 5. Pars V a VI

Poslední dvě kapitoly nejsou v kronice z neznámých důvodů vůbec zahrnuty, ačkoli úvodní obsah slibuje jejich přítomnost, v knize však nelze nalézt ani jejich nadpisy, po čtvrté kapitole následují pouze nepopsané listy. Záležitosti řimovské školy jsou nicméně obsaženy v samostatné knize vedené farní správou od roku 1820,¹³³ stejně tak je tomu v případě chudinských záležitostí, jež byly knižně samostatně zavedeny roku 1815.¹³⁴ Obě knihy jsou součástí fondu Farní úřad Římov.

¹³³ SOKA České Budějovice, Farní úřad Římov, inv. č. 62, sign. IIb22, kniha 3, Záležitosti školy a učitelů (1820-1905).

¹³⁴ SOKA České Budějovice, Farní úřad Římov, inv. č. 63, sign. IIb23, Záležitosti chudinské (1815-1905).

4. Analýza autorů knih dle kronikářských záznamů

4. 1. Kašpar Haudt (1775-1797)

Prvním římovským lokalistou a zároveň zakladatelem nejstarší farní kroniky byl člen Tovaryšstva Ježíšova Kašpar Haudt, který přicestoval do Říмова roku 1775, aby zastával pozici kněze-misionáře po zesnulém Františku Fenzlovi.¹³⁵ Zmíněná funkce byla ustanovena testamentem již připomínaného duchovního Jana Malovce a rovněž znamenala, že v Římově mají být přítomni dohromady dva kněží, tudíž Haudtovi asistoval ještě Karel Brettschneider.¹³⁶ Ten byl však za Haudtova působení roku 1783 převelen do luštěnické farnosti v litoměřické diecézi, což však už nemělo za následek doplnění dalšího kněze do Říмова, jelikož bylo přechozí párování definitivně zrušeno.¹³⁷ Samotný Haudt byl nicméně zanedlouho povýšen, protože se ze Říмова roku 1786 stala samostatná lokalie, což rovněž znamenalo zavedení matričních knih i původní farní kroniky.¹³⁸ Podrobnější životopisná data o Haudtově životě nejsou v pamětní knize přítomna, sám pouze přiznával svou příslušnost k jezuitskému řádu, kterému se však v textu blíže nevěnoval.¹³⁹ Jako prakticky jedinou informaci týkající se jeho římovského působení zmiňoval fakt, že byl do funkce dosazen rozhodnutím pražského arcibiskupství.¹⁴⁰ Haudt v Římově působil až do roku 1797, kdy byl následně převelen do jihočeských Jílovic v blízkosti Trhových Svin, o čemž čtenáře informoval Haudtův následovník ve funkci římovského lokalisty Matouš Veselý.¹⁴¹

Kašpar Haudt započal svou práci na farní kronice relativně krátkým, ale slohově vyšperkovaným textem, jenž měl sloužit jako předmluva k budoucím čtenářům.¹⁴² Nutno zmínit, že za jediné potenciální čtenáře považoval výhradně své následovníky ve funkci římovského lokalisty, jelikož se v textu obracel přímo k nim, tudíž jím zavedená farní kronika neměla původně sloužit žádnému širšímu publiku.¹⁴³ Jako primární důvod zřízení pamětní knihy uvedl potřebu zaznamenat záslužné činy svých předchůdců, kteří se významně podíleli na přetvoření Říмова v poutní místo s širokým přesahem vlivu. Jím sepsaný souhrn událostí měl sloužit jako jakési zrcadlo či příklad hodný následování pro

¹³⁵ SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 13/10.

¹³⁶ Tamtéž, s. 13/10.

¹³⁷ Tamtéž, s. 13/10.

¹³⁸ Tamtéž, s. 7/4.

¹³⁹ Tamtéž, s. 4/1.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 13/10.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 18/15.

¹⁴² Tamtéž, s. 4/1.

¹⁴³ Tamtéž, s. 4/1.

budoucí lokalisty. Úvodní část posléze obsahuje zmínky o potenciálním budoucím obsahu kroniky, nadále měly být zahrnuty i záznamy týkající se fundací nebo dalších záležitostí kostela, vyskytnout se měly i souvislé letopisecké zprávy, jež však ještě nebyly v době Haudtovy činnosti nikterak započaty.¹⁴⁴

Ačkoliv Haudt nastínil možná témata farní kroniky, sám upotřebil jen necelých dvanáct stran v souvislé řadě, především pro potřeby shrnutí dějin římovského poutního místa. Jak již bylo uvedeno, zápisky nebyly prakticky nijak formálně či graficky členěny nebo odděleny. Vyjma připomínané předmluvy zaměřoval hlavní pozornost na dílo budovatele římovské lorety a přilehlých ambitů Janu Gueremu.¹⁴⁵ Uvedené výpisky se prakticky neliší od informací, podaných v úvodní kapitole této práce, nicméně Haudt poněkud chybně datoval dokončení lorety až k roku 1670, čehož si povšimli již pozdější římovští lokalisté v průběhu 19. století.¹⁴⁶ Nezanedbatelné místo bylo rovněž vyhrazeno osobě kněze Jana Malovce, primárně v souvislosti s již zmíněnou nadací ve prospěch dvou česky hovořících kněží. I v tomto ohledu Haudt předkládal informace, které se opět neliší od těch, co byly v této práci již zmíněny, jako důkaz svých tvrzení následně do textu zařadil celistvý přepis Malovcova testamentu.¹⁴⁷ Nevěnoval se však pouze Malovcovi, ale i ostatním kněžím-misionářům, neboť do knihy uvedl jejich souvislý seznam od roku 1694 až do doby Haudtova nástupu do funkce.¹⁴⁸ Další údaje byly již vedeny poněkud povšechně, větší důraz byl kladen na zaznamenání mnohatisícových vln poutníků, které se do Říмова od konce 17. století pravidelně hrnuly.¹⁴⁹ V tomto kontextu neváhal podotknout, že již zmíněná omezovací nařízení Josefa II. ohledně poutí měla na místní areál postřehnutelný vliv.¹⁵⁰ Svě následovníky lokalista informoval i o změně držby římovského statku v době ustanovení lokálního náboženského fondu.¹⁵¹ V kronice lze nalézt i relativně strohý popis konstituce římovského kostela v samostatnou lokalii, Haudt v tomto ohledu zaznamenal především fakt, že měl náboženský fond, respektive českobudějovická biskupská konzistoř, nově povinnost platově vydržovat místního lokalistu, který se už tak nemusel spoléhat na tehdy již prakticky vyčerpanou Malovcovu nadaci.¹⁵² V závěru svých výpisků lokalista uvádí jména několika fundátorů, jejich

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 4/1.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 6/3.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 6/3.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 8-9/5-6.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 10-13/7-10.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 14-15/11-12.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 15/12.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 7/4.

¹⁵² Tamtéž, s. 7/4, 15/12.

konkrétní fundaci i dny, kdy za ně měly být slouženy mše.¹⁵³ Vyhradil tím určitý prostor pro dva další nástupce, kteří v zápisech fundací posléze pokračovali, než došlo k zavedení samostatné knihy fundací rok 1829.¹⁵⁴

Text, který byl napsán výhradně latinským humanistickým písmem značně zdobného charakteru, neobsahuje vyjma uvedení jména žádnou jinou formu subskripce, Haudt se sám pouze krátce představuje v úvodu předmluvy.¹⁵⁵ Ještě problematičtější je otázka datace, nejmladší zaznamenanou událostí je vznik samostatné lokalie roku 1786, písemné záznamy musely být tedy učiněny až po této události, přesné datum však nelze s přesností určit. Co se zdrojů informací týče, sám Haudt zmiňuje archiv krumlovské koleje jezuitského řádu, popřípadě nepojmenované starší dokumenty i ústní tradice.¹⁵⁶

Souhrnem lze říci, že kronikářské záznamy první římovského lokalisty měly v prvé řadě za úkol stanovit úkoly pro jeho následovníky a sepsat dosavadní historii poutního místa. Oproti svým nástupcům jsou nejstarší údaje poněkud strohé, osobnost duchovního správce se vyjma předmluvy ke čtenáři prakticky nijak neprojevuje. Jak již bylo řečeno, Haudtův okruh témat byl značně omezený, přesto však z neznámých důvodů vůbec nezmiňuje osobnost kněze Alexe, který se měl výhradně zasloužit o počátek stavby křížové cesty,¹⁵⁷ ačkoliv jsou ostatní římovští kněží Haudtem alespoň jmenovitě zahrnuti. Ostatní témata, včetně popisu zahraničních událostí církevního i světského charakteru, nepřímou odkázal jako úkol až svým nástupcům.

4. 2. Matouš Veselý (1797-1801)

Matouš Veselý zastával pozici římovského lokalisty od června roku 1797 do svého odchodu na faru v Dolanech u západočeských Klatov v roce 1801, kde měl po třech měsících zemřít, o čemž čtenáře farní kroniky informoval až jeho nástupce Dominik Wirth.¹⁵⁸ Veselý sám sebe v textu popisoval jako zemským původem Čecha, narozeného v Bavorově u Prachatic, dříve působícího po dva roky jako osobní kaplan ve Stráži.¹⁵⁹ Veselý rovněž učinil zmínku o Haudtově příslušnosti k jezuitskému řádu a připomněl, že

¹⁵³ Tamtéž, s. 16/13.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 14. Kniha fundací je taktéž součástí fondu farní úřad Římov, viz SOkA České Budějovice, Farní úřad Římov, inv. č. 8, sign. Ib3, kniha 8, Fundační kniha (1829-1922).

¹⁵⁵ SOkA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 4/1.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 4/1.

¹⁵⁷ D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 13-14.

¹⁵⁸ SOkA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 22/19.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 18/15.

svým uvedením do funkce se stal vůbec prvním římovským světským knězem, téhož postavení byli i všichni následující římovští duchovní správci.¹⁶⁰

Relativně krátká doba jeho officia měla za následek pouze minimální využití kronikářských zápisků, během čtyř let stihl popsat necelých pět stran, z nichž se čtyři týkaly výhradně věcí kostelních a jedna záležitostí fundančních. Stejně jako jeho předchůdce ani on nezapočal se psaním letopisných záznamů. Veselý pokračoval v zápisech fundací místních obyvatel, konkrétněji dvou rolníků, v obou případech se opět jednalo o poplatky za mše, které měly být provedeny za fundátory i jejich zemřelé příbuzné v určitých dnech v roce.¹⁶¹

O poznání větší pozornost však Veselý věnoval poměrně neutěšenému stavu kostela, který v době jeho uvedení do funkce právě oslavil sto let existence.¹⁶² Místní svatostánek nicméně postrádal určité potřebné náležitosti, mezi něž patřila především chybějící sakristie, na potřebu její výstavby tudíž Veselý vyhlásil sbírku. V téže době byl římovský statek stále pod správou náboženského fondu, který přičiněním finančního správce fondu Ambrosia Rungeho vyhotovil potřebná povolení, a navíc pomohl s přesvědčováním dobrovolných dárců, sám pak doplatil chybějící peníze. Veselý v kronice zaznamenal seznam všech dárců, který měl dále sloužit jako památka na věčné časy.¹⁶³ Stavba sakristie si celkově vyžádala 183 zlatých, značnou část uhradili místní sedláci, ale i hostinský nebo lokalistova sestra.¹⁶⁴ Velký díl z uvedené částky však nevycházel z dobrovolných darů, ale z příspěvků za vyhrazení kostelních lavic pro určitou osobu při náboženských obřadech. Ačkoliv sám lokalista zmiňuje, že nařízením Josefa II se poplatky za rezervace rušily, přesto existovaly výjimky pro chudé kostely, mezi něž ten římovský prokazatelně patřil. Stavba byla dokončena ještě v roce Veselého uvedení do funkce.¹⁶⁵ Římovský lokalista zaznamenal i pozdější sbírky na renovaci oltáře roku 1798 a opravu varhan a celého kúru roku 1800. I v těchto případech pokaždé uvedl přehledný seznam všech beneficiátů.¹⁶⁶ Poslední sbírkou zároveň končily i veškeré Veselého kronikářské záznamy.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 18/15.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 16-17/13-14.

¹⁶² Tamtéž, s. 18/15. Rok 1697 jako datum dokončení a vysvěcení římovského kostela sv. Ducha potvrzuje D. KOVÁŘ, *Římov*, s. 18; J. ROYT-V. HYHLÍK, *Poutní areál*, s. 7; J. ŠÁMAL, *Římov*, s. 6. Naopak publikace Emanuel POCHE (ed.), *Umělecké památky Čech A/J*, Praha 1977, s. 304 uvádí jako datum vysvěcení kostela rok 1677, což však mohlo být zapříčiněno tiskovou chybou nebo mylnými zdroji.

¹⁶³ SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 18-19/15-16.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 19/16.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 19/16.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 20-21/17-18.

Jazykem Veselého poznámek byla výhradně latina, napsaná okrasným a dobře čitelným písmem se zdobenými počátečními písmeny. Co se subskripce týče, Veselý se po vzoru Haudta pouze představil jako autor textu v úvodní pasáži svých zápisků, novinkou za jeho působení však byla podrobnější datace, jelikož lokalista uvedl jak datum svého příchodu, tak i data všech zmíněných oprav na kostele.

Římovská farní kronika byla v době Matouše Veselého de facto úřední knihou, sloužící prakticky výhradně pro účely zaznamenání fundací a renovací kostelních prostor. Vzhledem k tomu, že lokalistovy záznamy neobsahují jakékoliv informace týkající se událostí v zahraničí, popřípadě údaje o počasí či úrodě, tvoří Veselého záznamy kvůli neexistujícím osobitým poznámkám jednu z badatelsky nejhůře uchopitelných kapitol původní římovské pamětní knihy. Obsah však odpovídá jak krátké době Veselého officia, tak i cílovému obecenstvu, které mělo být opět výhradně tvořeno dalšími římovskými lokalisty.¹⁶⁷

4. 3. Dominik Wirth (1810-1816)

Nástupcem Matouše Veselého byl ustanoven Stanislav Rytý, jenž na této pozici působil od roku 1801 až do své smrti v Římově v roce 1810.¹⁶⁸ Ačkoliv zde působil o poznání delší dobu než jeho předchůdce, z neznámých důvodů po sobě v kronice nezanechal žádné písemné záznamy. Událostem, které se odehrály za Rytého officia, se nicméně věnoval následující římovský lokalista Dominik Wirth.¹⁶⁹

Čtvrtý římovský lokalista zaznamenal Rytého životopisné údaje, měl být zemskou příslušností Čech, narozený v Praze, celkem patnáct údajně let figuroval jako fundační kaplan v novohradském vikariátu.¹⁷⁰ Zajímavé a pro Wirtha zaznamenáníhodné bylo jeho napojení na jezuitský řád, jelikož se v době jeho zrušení roku 1773 Rytý právě stal jeho novicem.¹⁷¹ Vůbec poprvé lze v římovské pamětní knize narazit na hodnocení bývalých duchovních správců, Dominik Wirth svého předchůdce popsal jako muže dobrého srdce, veselé duše a bystré mysli, jenž funkci zastával v nešťastných dobách napoleonských válek, které se kvůli přesunu vojáků dotkly i oblasti Římova.¹⁷²

Kompletní Rytého správu Wirth shrnul na pouhých dvou stranách, text je členěn na čtyři části, každá z nich se zabývala jednou, povětšinou nepříznivou událostí, která se

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 18/15.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 22/19.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 22-23/19-20.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 22/19.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 22/19.

¹⁷² Tamtéž, s. 22/19.

za Rytého administrace uskutečnila. Prvotní komplikace souvisela s místním vodovodem, který od „dávnych časů“ odváděl vodu do římovské farní kuchyně a zahrady.¹⁷³ Prodejem statku rodu Schwarzenbergů roku 1801 a jeho přiřčením ke krumlovskému panství, které bylo při této příležitosti zmíněno jenom okrajově, nebyl vodovod nadále udržován, tudíž došlo k jeho kompletní destrukci o tři roky později.¹⁷⁴ Na jeho místě sice Schwarzenberská správa vykopala studnu, ta však byla kvůli suchu nepoužitelná, tudíž se musel Rytý spokojit s pracným obstaráváním vody z okolních osad.¹⁷⁵ Další problém se týkal zahrady, lokalista měl mít ve vlastnictví 569 čtverečních sáhů, z nichž 260 zadarmo využíval a ze 120 platil pravidelný roční poplatek. Zbývající část nemohl však z blíže neupřesněných důvodů používat.¹⁷⁶ V pořadí třetí starostí byl katastrofální stav kostelní střechy i přilehlých ambitů kolem lorety, za viníky této situace Wirth neváhal označit nové majitele panství, kteří kostel stejně jako vodovod údajně zanedbávali.¹⁷⁷ Poslední průtah byl způsoben nuceným puncováním zlatých a stříbrných liturgických předmětů, což stálo nemalé peníze, které dobrovolnými dary uhradili místní obyvatelé.¹⁷⁸ Avšak Wirth neshrnul Rytého působení jenom uvedenými komplikacemi, zaznamenal rovněž provedené úpravy na kapličkách křížové cesty, jelikož hned ta první získala zbrusu novou střechu.¹⁷⁹ V roce 1805 byl navíc opraven refektář, který kostelním potřebám sloužil již od dob Kašpara Haudta, rovněž nechybí obligátní fundační záznamy.¹⁸⁰ Nelze s jistotou odhadnout, jaké jsou zdroje uvedených informací, jimiž Wirth zaznamenal dobu svého předchůdce, protože nejsou v textu nikterak naznačeny. Jako případné zdroje lze označit jiné výpisky učiněné Rytým mimo farní kroniky nebo pozdější Wirthovy konzultace se římovskými obyvateli.

Ačkoliv Rytý nikterak možností farní kroniky nevyužil, pozdější souhrn jeho působení sepsaný Dominikem Wirthem představuje průlom v kronikářských zápiscích, jelikož se zde vůbec poprvé objevily údaje o tehdy ještě aktuálních událostech světského charakteru, nikoliv jen dříve tradiční shrnutí dávné historie či renovací kostelních prostor. Avšak znatelnější osobité znaky se v textu objevily až ve vlastních Wirthových výpiscích.

¹⁷³ Tamtéž, s. 22/19.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 22/19.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 22/19.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 23/20.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 23/20.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 23/20.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 23/20.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 23-26/20-23.

Po Rytého smrti na konci ledna roku 1810 bylo místo lokalisty dočasně uprázdněné, následujících šest měsíců spravoval lokalii jako dočasný administrátor Placidus Jedlička, kooperátor ze Střížova z místního vyšebrodského kláštera.¹⁸¹ Podle literárních zdrojů měl ve stejném období působit jako další administrátor Řídký, kaplan z Velešína,¹⁸² o němž však v kronice nelze nalézt jedinou zmínku. Oba administrátoři rovněž neučinili jakýchkoliv zápisků, nicméně působení Jedličky později opět shrnul Wirth dvěma relativně krátkými odstavci. Během Jedličkovy administrace byly nařízením budějovické konzistoře konfiskovány stříbrné liturgické předměty, konkrétněji římovská lokalie přišla o kalich a ciborium, pro potřeby mší byl ponechán jiný, ale prakticky polorozpadlý kalich, který byl posléze upotřeben jako provizorní ciborium.¹⁸³ Nízký majetek kostela začal však řešit až následující lokalista.

V pořadí čtvrtý římovský lokalista Dominik Wirth byl do funkce jmenován 27. května 1810, v době, kdy mu, jak sám zmiňuje, bylo teprve 28 let.¹⁸⁴ Jako všichni jeho předchůdci se i Wirth na počátku svých zápisků krátce představil, sám sebe popsal jako zemskou působností Čecha původem z Klatov, kde dříve působil u místního náboženského fondu jako kooperátor.¹⁸⁵ Navzdory tomu, že zastával funkci římovského lokalisty pouhých šest let, právě jeho duchovní správa měla ze všech dřívějších i pozdějších kněží zdaleka největší vliv na formální podobu pamětní knihy. Jak již bylo řečeno, byl to právě Wirth, který již nadále nevyužíval poněkud omezených možností jedné souvislé kapitoly, neboť pro potřeby následujících lokalistů přidal další tři oddíly, kterým v kronice předčasně vyhradil místo pomocí nadpisů a prázdných listů. Sám se nicméně soustředil v první řadě na první úsek, ačkoliv byl jeho samostatným dílem i kompletní obsah druhé kapitoly a počátek čtvrté kapitoly, kde především zaznamenal okolnosti vzniku lokalie přičiněním Josefa II.¹⁸⁶

Wirth ponejprv doplnil zápisky Kašpara Haudta ohledně historie římovského poutního areálu, které končily zřízením samostatné lokalie roku 1786. Čtvrtý římovský lokalista dopsal relativně strohý odstavec, informující čtenáře o stejné události, avšak jako datum geneze lokalie uvádí rok 1797.¹⁸⁷ Jelikož však římovské matriky počínají rokem 1786, právě toto datum reálně odpovídá konstituci samostatné lokalie. Zmíněná

¹⁸¹ Tamtéž, s. 27/24.

¹⁸² E. DROBIL, *Římov*, s. 75.

¹⁸³ SOkA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 27/24.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 28/25.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 28/25.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 136/298.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 13/10.

pasáž byla nicméně Wirthem do kroniky začleněna především z toho důvodu, aby sloužila jako odkaz na pozdější záznamy druhé kapitoly farní kroniky, které se podrobněji věnovaly dvěma vesnicím a sedmi osadám, které byly k římovské lokalitě po jejím povýšení přiřazeny.¹⁸⁸ Konkrétní obsah druhé kapitoly byl již předmětem předešlé kapitoly této práce.

Duchovní správce v rámci první kapitoly pokračoval v jím již zavedeném trendu, který započal při shrnutí událostí za působení jeho předchůdce. Prvotní strana Wirthových výpisků nebyla nikterak graficky členěna, obsahuje již uvedené životopisné informace doplněné průběhem řešení početných starostí římovské lokality, především v souvislosti s nedostatkem liturgických předmětů, neblahého stavu kostela, ambítů a kapliček křížové cesty, které jeho předchůdci nemohli nebo nestihli adekvátně vyřešit.¹⁸⁹ Hned po svém nástupu ještě téhož roku Wirth stihl opravit prakticky rozbořenou čtvrtou kapličku U pusté vsi a za 40 zlatých sehnal pozlacený kalich, který byl posléze doplněn rovněž pozlacenou monstrancí.¹⁹⁰ Následující záznam obrací pozornost na záležitosti fundací, jimž již nebyl věnován prostor na předem vyhrazených stránkách v úvodu knihy, ale nově byly postupně začleňovány do textu první kapitoly.¹⁹¹ Na úplný závěr téže stránky Wirth vůbec poprvé v knize informuje o církevních záležitostech mimo samotný Řím, jelikož jednou větou oznamuje úmrtí tehdejšího pražského arcibiskupa Viléma Florentina Salm-Salma.¹⁹²

Dalšího roku nastal jiný průlom, vůbec poprvé se některý římovský lokalista odhodlal k zapisování letopisných zpráv. Wirth si své zbylé poznámky v první kapitole vedl vždy podle jednotlivých let, které pokaždé v horní části strany označil, čímž započal trend, v němž v určité podobě pokračovali všichni následující faráři. Samotné letopisné záznamy nebyly však pro první rok ještě nijak dále rozčleněny, tvořily tedy souvislý text.

Ačkoliv v nadcházejících letech došlo k pokusům o podrobnější dělení na záležitosti církevního a světského charakteru, nikdy nemělo příliš dlouhého trvání, jelikož se jeho podoba měnila prakticky každým rokem. Už další rok 1812 byl přelomově dělen na záležitosti církevní a politické, k těmto dvěma oddílům následně roku 1813 přibýly i záležitosti ekonomické, zabývající se v první řadě úrodou a počasím, jež byly v předchozích letech vedeny pod politickými záležitostmi, které se tudíž nově věnovaly

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 13/10.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 28/25.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 28/25.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 28/25, 30/27.

¹⁹² Tamtéž, s. 28/25.

veskrze zahraničním událostem. Uvedené členění však nebylo příliš pečlivě dodržováno, neboť v kronice kompletně absentují politické události z let 1813 a 1814, kterým byl sice vyhrazen prostor pomocí nadpisu, ale toto místo zůstalo z neznámých příčin prázdné, tudíž jsou z těchto dvou let v kronice dostupné pouze záznamy církevního a politického charakteru.

Co se zaznamenaných zahraničních událostí světského charakteru týče, Wirth reflektoval výhradně evropské události, vzhledem k době vzniků zápisů tudíž logicky zdokumentoval především průběh pozdějších fází napoleonských válek. Samotného Napoleona opakovaně tituluje přízviskem *Magno*,¹⁹³ v německých textech *Grosse*,¹⁹⁴ což mohlo korespondovat s dočasným faktickým spojenectvím Rakouska a Francie, reflexí Napoleonových vojenských úspěchů, či jím byl vyjádřen upřímný obdiv k zcela jistě úspěšnému muži. V některých případech bylo toto přízvisko v textech následně přeškrtnuto, nelze však s přesností určit, zdali se jednalo o pozdější formu autocenzury nebo nesouhlas následujících farníků. Potenciální obdiv vůči Napoleonovi však může u katolického kněze působit poněkud kuriózně, neboť francouzský císař podnikl několik nevybíravých kroků vůči tehdejšímu papeži Piu VII., které vyvrcholily papežovou internací v italské Savoně a faktickým zánikem papežského státu, což ostatně sám Wirth v kronice dokumentoval.¹⁹⁵ Římovský lokalista posléze začlenil okolnosti vzniku italského království pod formální správou Napoleonova nevlastního syna Eugenia.¹⁹⁶ Značný zájem posléze soustředil na Napoleonovo tažení do Ruska, úspěšné dobytí Moskvy a následný ústup francouzské armády přes Polsko.¹⁹⁷ Události na domácí politické či ekonomické scéně Wirth prakticky nebral na vědomí, pouze jedinkrát upoutalo jeho pozornost nařízení o ukončení tisku bankocetlí, které se rozhodl v pamětní knize následně zmínit.¹⁹⁸

V církevních záležitostech Wirth v první řadě reflektoval papežovou nelehkou situaci, nemožnost obsazovat uprázdněná biskupství či arcibiskupství kvůli zmíněné internaci, což se dotklo církevních úřadů v Linci i Praze.¹⁹⁹ Mimo to lze v pamětní knize nalézt zmínky o koncilu italských a francouzských biskupů roku 1811, který byl sledován

¹⁹³ Tamtéž, s. 29/26.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 34/31.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 29/26.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 29/26.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 29/26, 34-36/31-33.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 30/27.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 29/26, 33/30.

až do jeho rozeznání následujícího roku.²⁰⁰ Později Wirth zaznamenal i obnovení jezuitského řádu a učinil zmínku o návratu papeže do Říma.²⁰¹ V domácím prostředí zaměřoval Wirth svou pozornost na úmrtí významných osob z církevní hierarchie, včetně českobudějovického biskupa, doudlebského vikáře či velešínského faráře.²⁰² Poměrně značný zájem byl rovněž logicky soustředěn na poutě v Římově, které po určité stagnaci v josefínské době opět nabývaly na síle, počty účastníků běžně dosahovaly šesti až sedmi tisíc.²⁰³ V podobném duchu Wirth podrobně popsal několik svátků, které se v Římově těšily nejvyšší úctě.²⁰⁴ Jako vůbec první římovský lokalista ve farní kronice uvedl statistický údaj, zahrnující počet narozených, zemřelých a oddaných za jeden kalendářní rok, nicméně údaj tohoto typu zaznamenal pouze v jednom případě ke konci roku 1812.²⁰⁵ Ojedinele byly rovněž zdokumentovány opravy a renovace poutního místa, tedy především křížové cesty.²⁰⁶

Počasi a úroda zemědělských plodin představovala třetí tematickou kategorii, kterou Wirth pravidelně do farní kroniky začleňoval. V případě sklizně lokalista zahrnoval ceny vybraných potravin, uvedených v předchozí kapitole této práce, zároveň s informacemi, jestli byla jejich úroda dostatečná či nikoliv.²⁰⁷ Záznamy o počasí se vesměs omezovaly na plochá konstatování ohledně míry tepla a vlhka, popřípadě sněhu a deště v jednotlivých měsících nebo ročních obdobích.²⁰⁸

Wirth vyhradil celkem 250 stran pro potřeby první kapitoly, naprostá většina z nich však zůstala nevyužita, druhá kapitola nicméně začíná právě na straně 250 podle původní paginace. Jak již bylo řečeno, jejím obsahem je především upozornění na existenci kostela, přilehlé lorety s ambity a samozřejmě kapliček křížové cesty.²⁰⁹ Čtvrtý římovský duchovní správce stanovil jejich počet na 22, jelikož byla v době jeho působení tři zastavení prakticky zničena. Druhý oddíl taktéž představil změny ve vlastnictví v souvislosti s prodejem římovského statku rodu Schwarzenbergů roku 1801, o čemž však Wirth učinil povšechnou zmínku již v rámci první kapitoly.²¹⁰ Smyslem a cílem druhé kapitoly bylo nicméně v prvé řadě zdokumentovat stav přilehlých vesnic a osad

²⁰⁰ Tamtéž, s. 29/26, 33/30.

²⁰¹ Tamtéž, s. 35/32.

²⁰² Tamtéž, s. 33/30, 37/34.

²⁰³ Tamtéž, s. 31/28, 36/33, 38/35.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 31/28.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 36/33.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 33/30, 35/32.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 35/32, 37/34, 39-40/36-37.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 35/32, 37/34, 39-40/36-37.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 89-92/251-254.

²¹⁰ Tamtéž, s. 89/251.

především tedy zaznamenat počet jejich obyvatel k roku 1811. Wirth měl podle všeho v úmyslu dále načrtnout mapu Říмова a přilehlého okolí, tento krok však nakonec učinil až v pořadí sedmý duchovní správce Eduard Böhm, což lze rozpoznat podle charakteristického písma, kterým byly na mapě zaznamenány názvy jednotlivých lokalit.²¹¹

Dominik Wirth jakožto první římovský duchovní správce využil potřeb jak latinského, tak i německého jazyka, právě jeho texty nejvíce podlely již zmiňovanému vyblednutí, což v současnosti poněkud ztěžuje jejich čitelnost. V případě první kapitoly byla latina výhradně využita až do roku 1812, kdy po latinsky psaných záznamech církevních událostí následovaly z neznámého důvodu již pouze německy vedené zprávy.

Ačkoliv byl okruh zájmů Dominika Wirtha o poznání bohatější bohatší než v případě jeho předchůdců, následující římovští lokalisté a faráři dokázali jím načrtnutých kategorií využít ještě zdaleka lépe než jejich původní stvořitel. Čtvrtý římovský lokalista sice průkopnický začlenil do kroniky události z cizích zemí, v naprosté většině případů se však omezil jen na Francii nebo Papežský stát, rakouská státní či vnitrostátní politika zůstala prakticky úplně opomenuta. Oproti předchůdcům lze však postřehnout určitou míru sebezapojení se do života římovského statku, jelikož do kroniky pravidelně zahrnoval i informace o počasí či úrodě, které se týkaly především místních sedláků, což mohlo implikovat větší míru souznění lokalisty s místním obyvatelstvem.

Co se celkového charakteru textu týče, informace byly vesměs podány strohým, faktografickým stylem bez osobitějších poznámek, jedinou výjimku představuje neobvyklý obdiv vůči Napoleonovi, který však mohl být zapříčiněn několika zmíněnými důvody. Wirthovi nepochybně patří velké uznání za to, co za tak krátké funkční období zvládl učinit, tedy přetvoření původního shrnutí římovské historie v plnohodnotnou farní kroniku, nicméně vyznění většiny zápisů stále odpovídá statutu jakési úřední knihy bez většího osobní zaujetí či zájmu autora. To však mohlo opět souviset s tím, že Wirthovy zápisky měly nejspíš opět sloužit jen jeho nástupcům, ačkoliv tento fakt v textu nikde nezdůrazňuje, zároveň však nikde nenaznačuje, že by vše své zápisky sepisoval a zamýšlel i pro širší čtenářskou obec. Celkově vyznění Wirthových textů tudíž navzdory rozmanitějšímu obsahu i nadále vyvolává dojem sice barvitější, ale stále ještě relativně typické úřední knihy bez osobitějšího autorského přínosu.

²¹¹ Tamtéž, s. 94/256.

4. 4. Václav Klas (1816-1828)

Wirthovým nástupcem se po jeho odchodu roku 1816 stal Václav Klas. V obligátním úvodním představení, nacházejícím se však až ve čtvrté kapitole, sebe popsal jako zemským původem Čecha narozeného ve Strakonících.²¹² V Římově zastával pozici páteho lokalisty až do roku 1828, kdy byl jmenován farářem ve Zhoři, kde ještě téhož roku zemřel, o čemž čtenáře informoval až následující lokalista Jan Marhal.²¹³ Římov nebyl Klasovým prvním obročím, už dříve dle svých vlastních slov působil krátce jako lokalista v Bukovsku.²¹⁴ Ačkoliv v Římově strávil téměř dvojnásobek času oproti Wirthovi, možností farní kroniky využíval jen s velkou rezervou.

Členění na každoroční letopisné záznamy zůstalo v rámci první kapitoly po jeho předchůdci zachováno, nicméně texty nebyly nikterak dále graficky či formálně členěny na další tematické okruhy, vždy tvořily jeden souvislý text. Okruh zájmů zůstal poněkud omezen, Klas především zaznamenal údaje týkající se pokrytí ambítů střechami, popis krupobití roku 1816, vysokých cen zemědělských plodin či nákupu lampy pro potřeby lokalistova bytu.²¹⁵ Právě bydlení představuje jedinou zaznamenaníhodnou část Klasových výpisků, protože se právě za jeho působení odehrálo již zmiňované stěhování z prostor zámku. Klas s touto změnou původně nesouhlasil, ale přičiněním biskupské konzistoře, která uznala dočasný byt za dostatečně vhodný, se nakonec podvolil.²¹⁶ K této záležitosti měl ještě přiložit potřebné protokoly, které by ujasňovaly přesné podmínky prozatímního bydlení, ty však nakonec nebyly do kronik začleněny vůbec, k velké nelibosti Klasových nástupců, jichž se celá záležitost později osobně dotkla.²¹⁷

Klasovy záznamy byly sepsány výhradě německy, s uhlazenějším a pečlivějším písmem než jeho předchůdce. Společně s Veselého výpisky představují nejméně upotřebitelné části původní farní kroniky, jelikož ani v tomto případě neučinil Klas žádné viditelné pokusy obsah pamětní knihy dále rozvíjet po vzoru svého předchůdce, ačkoliv měl k dispozici mnohem více času. Kronika tedy za jeho působení znovu působí nejvíce jako úřední kniha bez osobitějších poznámek, neboť se Klas vůbec nevěnoval záležitostem církevním a politickým ve světě. Svým nástupcům, pro které byl text

²¹² Tamtéž, s. 115/277.

²¹³ Tamtéž, s. 48/45.

²¹⁴ Tamtéž, s. 115/277.

²¹⁵ Tamtéž, s. 42-43/38-39.

²¹⁶ Tamtéž, s. 44-45/41-42.

²¹⁷ Tamtéž, s. 45/42.

nejspíše určen, ačkoliv nebyl v tomto ohledu opět nijak specifický, tudíž odkázal jen negativní záležitosti týkající se jejich vlastního bydlení.

4. 5. Jan Marchal (1828-1867)

Pátým římovským lokalistou byl 9. června 1828 jmenován Jan Marchal, jenž neměl jako první duchovní správce potřebu uvádět zemskou příslušnost, nicméně jako místo svého narození jmenuje Římovu blízký Velešín, kde měl v minulosti rovněž osm let působit jako fundační kaplan.²¹⁸ Ve svém poněkud strohém představení zmínil i jednu kuriozitu ohledně svého nástupu, neboť byl jako vůbec první římovský lokalista ustanoven souhlasem majitele statku, toho času Josefem Spatzierem, jenž roku 1827 získal plné výsady i povinnosti patronátního práva, mezi něž patřilo jak jmenování místního učitele, tak i lokalisty.²¹⁹

Marchal pozici římovského lokalisty zastával dlouhých 39 let, protože však byl v pozdějších letech své správy zdravotně indisponovaný, poněvadž trpěl dnou, o čemž čtenáře kroniky informoval nadcházející farář Böhm,²²⁰ měl v průběhu padesátých let k dispozici dva osobní kaplany, Romana Voříška a Karla Mullera,²²¹ kteří se nicméně na kronikářských záznamech nikterak nepodíleli a ani nebyli v pamětní knize byt' jen jedinkrát jmenováni.

Vedení římovské kroniky zažilo po poněkud nezázivném období Václava Klasy opětovnou renesanci, jelikož Marchal následoval příkladu Dominika Wirtha a dokonce ho v mnoha ohledech překonal. Jakožto první římovský lokalista dokázal umně využít příležitostí nabízených množstvím dostupných a v době jeho nástupu stále prakticky nevyužitých kapitol. Ačkoliv stále věnoval největší pozornost obsahu první částí, Marchal sepsal rovněž veškerý obsah třetího oddílu a nově využíval čtvrté kapitoly pro potřeby zaznamenání oprav na kostele a přilehlém poutním areálu včetně křížové cesty.

V rámci první kapitoly zapsal vůbec poslední fundaci, související s dědictvím bývalého hospodského Jana Borového, načež roku 1829 zavedl samostatnou knihu fundací pro potřeby římovského kostela.²²² Nadále se v kronice objevují pouze záznamy o dobrovolných darech, které však nelze pokládat za fundaci, jelikož za ně beneficiáti neočekávali žádnou protislužbu ve formě odsloužených mší na jejich počest.²²³

²¹⁸ Tamtéž, s. 48/45.

²¹⁹ Tamtéž, s. 48/45.

²²⁰ SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Fundační kniha (1829-1922).

²²¹ E. DROBIL, *Římov*, s. 76-77.

²²² SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 17/14.

²²³ Tamtéž, s. 60/61/57-58, 64-65/61-62.

Zápisy první kapitoly byly znovu vedeny chronologicky po jednotlivých letech, nebyly však povětšinou dále členěny na určité podkapitoly. Marchal se znovu po vzoru Dominika Witha pokusil od roku 1830 zavést dělení na věci politické a církevní, to však trvalo pouhé dva roky, načež další texty tvořily vždy jeden celistvý celoroční záznam. Až do počátku padesátých let byly kronikářské záznamy relativně hojné a obsahově pestré, ačkoliv Marchal neváhal i v případech, kdy neměl k určitému roku co poznamenat, tento fakt uvést,²²⁴ posléze však nejspíše vinou zmíněného chatrného zdraví dochází k viditelnému útlumu, načež se roku 1856 Marchal odmlčel úplně a až do své smrti se zápisky v první kapitole nepokračoval. Nebyl však v těchto letech literárně neplodný, ještě v šedesátých letech pravidelně vypisoval údaje o kostelních opravách do čtvrté kapitoly.²²⁵

Značná část pozornosti byly v první kapitole věnována zahraničním událostem, ve kterých lze zcela očividně vysledovat Marchalovy postoje a názory. Především opakovaně vítal úspěchy ruských a francouzských armád v boji proti tureckým²²⁶ a alžírským²²⁷ protivníkům,²²⁸ což není u katolického kněze natolik překvapující. Římovskému lokalistovi na srdci ležely především osudy křesťanských národů na Balkáně, toho času ještě pod nadvládou Osmanské říše, kterým opakovaně přál osvobození ruskými vojsky z jha tureckého sultána.²²⁹ Navzdory uvedené podpoře Ruska však v případě polského povstání roku 1830 viditelně upřednostňoval bližší katolickou stranu konfliktu.²³⁰ Určitou mírou Marchal reflektoval i marginálnější události v dalších evropských zemích, kupříkladu zdokumentoval portugalskou občanskou válku na konci

²²⁴ Tamtéž, s. 64/61. Lokalista Marchal k roku 1838 učinil pouze tuto poznámku: „*V tomto roce nezběhlo se nic paměti hodného*“.

²²⁵ Tamtéž, s. 132/294.

²²⁶ Tamtéž, s. 48-49/45-46, 52/49.

²²⁷ Tamtéž, s. 57/54.

²²⁸ V případě rusko-tureckých válek Marchal nejvíce zdokumentoval osmou rusko-tureckou válku v letech 1828-1829, především v souvislosti s ruskou vojenskou asistencí, vedenou Hansem Karlem von Diebitschem v oblasti východní Thrákie ve prospěch úsilí Řeků o vlastní samostatný stát, viz Milan ŠVANKMAJER, *Dějiny Ruska*, Praha 2014, s. 246-248. Římovský lokalista v otázce Alžíru sledoval jeho dobytí a začlenění do francouzské koloniální říše roku 1830, viz Marc FERRO, *Dějiny Francie*, Praha 2006, s. 236-238.

²²⁹ SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 52/49. K politickým událostem roku 1829 pořídil Marchal tento záznam: „*Nejznamenitější událost jest učiněný pokoj mezi Turky a Rusy. Vůdce ruský Děbič, dříve nežli se nadala chvíle, Turky na hlavu potlouk, Balkán překročiv, přímo k Adrianopoli táhl, a kěz by byl chtěl, bez postoje Konstantinopol vzíti mohl. U Adrianopole Turkům vojenský pokoj diktoval, hranice Ruska v Asii i Evropě určil, náhradu kupcům ruským, též náhradu za škodu ve vojně vymohl, svobodnou plavbu po černém moři celé Evropě oznámil, k osvobození Řecka od jha tureckého sultána donutil, Moldávii a Valáchii velké prospěchy vyzješkal.*“

²³⁰ Tamtéž, s. 57-58/54-55.

dvacátých let,²³¹ okolnosti vzniku samostatné Belgie²³² a Řecka²³³ spolu s výběrem jejich prvních panovníků,²³⁴ mor v Irsku,²³⁵ popřípadě svržení vlády Karla X.²³⁶ či korunovaci Napoleona III. na francouzského císaře.²³⁷ Nutno poznamenat, že zmíněné události na rozdíl od konfliktu na Balkáně popisoval ryze faktograficky bez osobitějších přípisů či znatelnějšího zaujetí, opakovaně byla nicméně přítomna prosba směrem k Bohu, aby byl průběh dalšího roku již klidnější než v tom předchozím, což se však povětšinou nevyplnilo.²³⁸ Zdroj zmíněných zahraničních událostí nelze s přesností určit, nicméně v záležitostech ohledně úrody Marchal citoval nejmenované českobudějovické noviny,²³⁹ počátkem padesátých let zmiňuje i článek z redaktora Václava Jaromíra Picka z Pražských novin,²⁴⁰ tudíž lze předpokládat, že i ostatní informace pocházejí právě z těchto či jiných periodik.

Záležitostí vnitrostátní politiky, mimo zmínky o smrti císaře Františka I. a následné korunovaci Ferdinanda V.,²⁴¹ nebyl naopak vyhrazen prakticky žádný prostor, důvodem mohla být určitá obava o vlastní bezpečnost v případě kritiky vládních kruhů, protože protivládní záznamy neměly být ve farních kronikách pochopitelně vůbec obsaženy.²⁴² Častěji však byly Marchalem reflektovány okolnosti kulturního vzestupu českého národa, v nichž se lokalista sice projevoval jako obrozenecký vlastenec, ale zároveň i jako zastánce zachování českých zemí v rámci rakouského soustátí, neboť věřil v eventuální rovnoprávnost všech národů monarchie.²⁴³ V tomto kontextu římovský duchovní správce zaznamenal otevření prvního českého gymnázia v Praze, které mělo reflektovat spravedlnost panovníka a naději na lepší postavení českého jazyka, jež měli zajistit právě studenti zmíněné školy.²⁴⁴ V souvislosti se Římovem Marchal zdokumentoval jeho přeměnu v samostatnou obci roku 1850 i následné místní volby, kdy

²³¹ Tamtéž, s. 48/45, 52/49.

²³² Tamtéž, s. 57-58/54-55.

²³³ Tamtéž, s. 48/45.

²³⁴ Tamtéž, s. 57-59/54-56.

²³⁵ Tamtéž, s. 69-70/66-67.

²³⁶ Tamtéž, s. 52/49.

²³⁷ Tamtéž, s. 72/69.

²³⁸ Tamtéž, s. 48/45, 52/49, 72/69.

²³⁹ Tamtéž, s. 61/58.

²⁴⁰ Tamtéž, s. 71/68.

²⁴¹ Tamtéž, s. 63/60.

²⁴² V. PUBAL, *Kroniky*, s. 14.

²⁴³ SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 72/69.

²⁴⁴ Tamtéž, s. 72/69.

se lokalista dokonce stal členem obecního výboru, nad čímž však v textu neprojevil jakékoli emoce.²⁴⁵ Informace o evropských revolucích roku 1848 kompletně chybí.

Co se událostí v církevní sféře týče, těm nebyl na rozdíl od světské prostředí věnován takový prostor, vyjma obligátních záznamů o úmrtích a zvoleních papežů, ačkoliv i ty byly učiněny pouze případě Pia VIII. a Řehoře XVI., nástup Pia IX. reflektován nebyl.²⁴⁶ Mimo nich sledoval Marchal především události v Paříži, kde v průběhu třicátých let povstala sekta simonistů,²⁴⁷ jež římovský lokalista tituloval slovem „pakáž“,²⁴⁸ žádné osobní výlevy se mimo zmíněné sekty v ostatních textech tohoto typu nevyskytují. Zmínka o poutích v Římově byla za jeho působení učiněna pouze v jediném případě, kdy roku 1830 Marchal konstatoval mrzkou účast kvůli deštivému počasí.²⁴⁹

Co se úrody, počasí a živelných katastrof týče, podané informace nikterak výrazně nevybočovaly od záznamů předchozích zapisovatelů, znovu lze tudíž v pamětní knize nalézt informace o cenách potravin, ačkoli o něco méně systematictěji než předtím,²⁵⁰ rovněž se v kronice vyskytují popisy výkyvů počasí, mezi něž lze řadit přílišné teplo, popřípadě tuhé sněhy a jejich vliv na úrodu.²⁵¹ O poznání osobitěji byly reflektovány živelné katastrofy jak v Římově,²⁵² tak i Velešíně²⁵³ nebo Českém Krumlově, kde Marchal neopomenul uvést počet obětí.²⁵⁴ I v těchto pasážích jsou přítomny volání a prosby k Bohu, aby znovu takových pohrom nedopustil, popřípadě slova chvály a vděku v případech bohaté úrody.

²⁴⁵ Tamtéž, s. 70-71/67-68.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 52-53/49-50.

²⁴⁷ Simonisté, též zvaní Saint-Simonisté byli nazváni podle svého duchovního zakladatele, francouzského utopického socialisty Henri de Saint-Simona (1760-1825), který usiloval o absolutní a výhradní postavení vědy, průmyslu a pokroku ve společnosti a rovněž hlásal potřebu ustanovit novou vládnoucí třídu průmyslníků, bankéřů a učenců, jež by plně nahradila neproduktivní šlechtu. Během Saint-Simonova života byli usilovali simonisté především o stavbu železnic či továren, po jeho smrti však někteří následovníci přetvořili hnutí v náboženskou sektu, jejíž členové v takřka náboženském blouznění očekávali blízký příchod nového řádu, viz Robert HOLMAN, *Dějiny ekonomického myšlení*, Praha 2017. Právě tuto pozdní fázi simonismu v římovské farní kronice dokumentoval lokalista Marchal.

²⁴⁸ SOkA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 58-59/55-56. K církevním záležitostem roku 1831 Marchal napsal: „*Mimo zvolení nové papeže nic hrubě znamenitého v církvi boží se neudálo, jen to že ve Francouzsku pakáž sekta Simonistů povstala, kteráž ale více politický než církevní neb nábožný má záměr, což se časem ukáže.*“ Roku 1832 lokalista k tomu tématu doplnil krátký dovětek: „*Simonisté v Paříži pořád strašili.*“

²⁴⁹ Tamtéž, s. 52/49.

²⁵⁰ Tamtéž, s. 48/45, 58-59/55-56, 69/66.

²⁵¹ Tamtéž, s. 48/45, 53/50, 58/55, 63/60, 66-67/63-64.

²⁵² Tamtéž, s. 53-54/50-51.

²⁵³ Tamtéž, s. 67-68/64-65.

²⁵⁴ Tamtéž, s. 49-50/46-47.

Dílem spořivosti předchozích lokalistů měla římovský kostel k dispozici značné množství financí, jež Marchal upotřebil ke koupi liturgických předmětů,²⁵⁵ rozšíření kúru²⁵⁶ či stavbu betlému s figurkami.²⁵⁷ Další část peněz byla opakovaně věnována na renovaci kapliček křížové cesty a opravu střech ambitů pomocí nových šindelů.²⁵⁸ V rámci první kapitoly rovněž farář zohlednil svou spolupráci s prachatickým malířem Felixem Faberem, jehož činnost byla v souvislosti se Římovem již podrobněji zdokumentována v samostatné bakalářské práci.²⁵⁹ Za Marchalovy správy byl dále vybilen kostel, což jako jednu z mála renovací otevřeně kladně hodnotil, ačkoliv zároveň konstatoval, že „bylo s tím tahání příliš mnoho“.²⁶⁰

Období Marchalovy administrace bylo pevně spojeno s osobou majitele statku Josefa Spatziera, jejich vzájemné vztahy jsou v kronikářských zápiscích opakovaně postřehnutelné, především v souvislosti s novým bydlením. Roku 1830 dochází k definitivnímu přestěhování faráře do prostor bývalé římovské hospody, s čímž byl Marchal vesměs spokojen, jelikož mu patřilo několik oddělených pokojů v přízemí téže budovy, čímž si zajistil větší míru soukromí.²⁶¹ Vzhledem ke špatnému zdravotnímu stavu ocenil i to, že nově nemusel do svého příbytku chodit po schodech.²⁶² Lokalista si však postěžoval na přítomnost učitele v prostorách nad jeho pokoji, neboť měl učitel pravidelně tropit hluk. Vyučující navíc usiloval o část přilehlé zahrady, což však Marchal nechtěl připustit.²⁶³ Určité problémy s majitelem statku pokračovaly i v nadcházejících letech, roku 1840 odkázala domkárka Jindrová celkem 200 zlatých na potřeby kostela, farář je hodlal použít na zaplacení nového tabernacula a opravu sakristie.²⁶⁴ Spatzier, který byl však správcem celého dědictví, se nakonec rozhodl faráři poskytnout pouze polovinu z celkové sumy, zbytek statkářovi zůstal „*bohužel v rukou*“.²⁶⁵ Vyjma předchozího povzdechu však není v žádném dalším případě v kronice přítomna jakákoli kritika vůči statkářovi, naopak v případě jeho smrti roku 1844 lokalista kladně hodnotil

²⁵⁵ Tamtéž, s. 49-50/46-47, 53/50, 60/57.

²⁵⁶ Tamtéž, s. 60/57.

²⁵⁷ Tamtéž, s. 59-60/56-57

²⁵⁸ Tamtéž, s. 63-64/60-61.

²⁵⁹ A. HULCOVÁ, *Barokní poutní místo Římov*.

²⁶⁰ SOKA Česko Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 65/62.

²⁶¹ Tamtéž, s. 56/53.

²⁶² Tamtéž, s. 56/53.

²⁶³ Tamtéž, s. 56/53.

²⁶⁴ Tamtéž, s. 65/62.

²⁶⁵ Tamtéž, s. 66/63.

dobu statkářovy správy a závěrem smířlivě konstatoval, že „*mnoho Římov zkrášlil, ale sám sobě uškodil*“, čímž narážel na Spatzierovo poněkud nekontrolovatelné utrácení.²⁶⁶

Určitý ambivalentní vztah měl Marchal i s místními sedláky, když roku 1835 plánoval kamenné oplocení zahrady, aby byl lépe chráněna *od „škod lidu zlomyslného“*.²⁶⁷ Ačkoliv Spatzier přislíbil pomoc místních obyvatel, kteří měli lokalistovi asistovat s převozem materiálu, ti se místo toho vzbouřili, protože se nepovažovali za lokalistovy poddané. Spor byl následně rozhodnut v prospěch duchovního správce až rozhodnutím zemského zřízení, vzájemné vztahy byly nicméně citelně ochlazeny.²⁶⁸ Marchalova důvěra v místní obyvatelstvo byla ostatně dále snížena pokusem místního chalupníka vykrást při pouti pokladnici na dary poutníků.²⁶⁹

Marchal se jako první z autorů kroniky vrátil k poznámkám svých předchůdců. Na první straně úvodní kapitoly přidal opravnou poznámku k tvrzení Kašpara Haudta, že se stavbou lorety bylo započato až roku 1670,²⁷⁰ jelikož Marchal našel v místním archivu majitele statku originál arcibiskupského rozhodnutí o stavbě lorety z 20. července 1648, které následně do knihy přepsal.²⁷¹ Iniciátorem snahy podrobit kritice dřívější zápisky bylo nalezení zápisu o zádušní mši z roku 1653, kde již byla o loretě učiněna zmínka.²⁷² Dále se lokalista vrátil i k zápiskům Václava Klase, kde doplnil zdůvodnění jím uvedené drahoty na přelomu let 1815 a 1816, které mělo být dle Marchala způsobeno tím, že „*obilí vyhynulo morem*“. Čtvrtý římovský lokalista nato poměrně cynicky komentoval Klasův nákup lampy za 100 zlatých slovy „*není radno jednati věci ku kostelu, když je drahý chléb*“, což doplnil poněkud hrdou připomínkou, že on sám lampu pořídil za pouhých 40 zlatých.²⁷³

Marchal byl rovněž autorem třetí kapitoly, jejíž obsah odpovídá popisu v minulé kapitole této práce. Jednotlivé obrazy či kapličky byly většinou komentovány dosti stroze, buď jako dobré či špatné, což však odpovídá smyslu celého textu, který vznikl z úředního nařízení.²⁷⁴

Co se čtvrté kapitoly týče, za Marchalova působení nabyla úctyhodného rozsahu, neboť se duchovní správce věnoval podrobnějšímu popisu kostela, jednotlivým výdajům

²⁶⁶ Tamtéž, s. 66/63.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 61/58.

²⁶⁸ Tamtéž, s. 62/59.

²⁶⁹ Tamtéž, s. 49/46.

²⁷⁰ Tamtéž, s. 6/3.

²⁷¹ Tamtéž, s. 68/65.

²⁷² Tamtéž, s. 68/65.

²⁷³ Tamtéž, s. 42/39.

²⁷⁴ Tamtéž, s. 98-103/260-265.

při opravách, ale i finančním a materiálním darům majitelů statku či náhodných beneficiátů, nicméně osobní přípisky či glosy nebyly již tak časté jako v případě první kapitoly, s výjimkou opakujících se volání a proseb směrem k Bohu. Informace byly opět zapisovány každoročně, některé roky byly však úplně vynechány, poslední záznamy končí rokem 1862.²⁷⁵ Marchal se povětšinou omezil na strohý, ale důkladný popis oprav. Jako jeden z mála zapisovatelů zaměřil svou pozornost i na záležitosti farní zahrady s ohledem na pěstované plodiny, například se opakovaně pochlubil úrodou křenu.²⁷⁶ Renovace za Marchalovy éry postihly především kostelní střechu, na kterou dlouhodobě sháněl potřebné šindele, jež pak upotřebil i na pokrytí vybraných kapliček křížové cesty. Výsledky této práce nebyly nikterak osobitě komentovány či glosovány.

Marchal byl prvním z římovských lokalistů, který se rozhodl psát do kroniky česky, ale využíval i latinu a němčinu. Až do roku 1833 v českých zápisech používal novogotický kurent, nicméně od následujícího roku byly zápisky vedeny výhradně humanistickou kurzívou. Česky psané záznamy jsou v těchto dvou etapách paleograficky odlišné, není tudíž jisté, jestli byl ve všech případech autorem přímo Marchal, nebo některý z jeho kaplanů, podstatné však je, že obsah i celkové vyznění zápisků se změnou písma nemění, tudíž s největší pravděpodobností pochází od stejného zapisovatele.

Čtvrtý římovský duchovní správce byl dle všeho prvním zapisovatelem, který kroniku nebral jen jako určitou povinnost, ale věnoval se jí podrobněji i ve svém volném čase. Právě v jeho zápiscích se poprvé autor kroniky projevuje jako výrazná osobnost, která se nezajímá jen o místní záležitosti, ale i události celoevropského rozsahu. Jakožto první římovský lokalista Marchal soustředil svou pozornost i na činnost svých předchůdců, v žádném případě však nekriticky nepřebíral starší zápisky, naopak je neváhal v případě omylů opravovat. První římovský farář sice v textu na rozdíl od některých svých předchůdců nespécifikuje, komu je kniha určena, nicméně rozpětí jeho zájmů je v porovnání s prvními lokalisty nesrovnatelné, ačkoliv z neznámých důvodů naprosto opomenul zmínit prakticky nejdůležitější událost své správy, tedy povýšení lokalie na samostatnou faru. Vzhledem k tomu, že Marchal místní obyvatele vlivem opakovaných krádeží a neochoty vypomáhat při stavbě zahradní zdi neměl příliš v oblibě, jak ostatně v textech opakovaně naznačoval, je pravděpodobné, že kniha měla i nadále sloužit výhradním potřebám duchovních správců římovské farnosti, pouze byla za jeho působení nově doplněna informacemi, které farář eventuálně pokládal za důležité a

²⁷⁵ Tamtéž, s. 132/294.

²⁷⁶ Tamtéž, s. 123-124/283-284.

zaznamenáníhodné pro celoevropské úsilí křesťanské víry. Právě kvůli patrným osobnostním rysům představují Marchalovy zápisky určitý předěl či můstek mezi úřední knihou a ryzím ego-dokumentem.

4. 6. Eduard Böhm (1867-1884)

V pořadí druhým římovským farářem byl na počátku června roku 1867 jmenován Böhm, který se v kronice již nepředstavoval standartním způsobem, ale o poznání skromněji. Ke své osobě pouze uvedl, že byl v minulosti kaplanem v Českých Budějovicích, odkud byl následně převelen na Římovskou faru, kam se 3. června 1867 odebral se svými „*přáteli z českobudějovické Besedy*“ a kde následně působil až do své smrti roku 1884.²⁷⁷ Na rozdíl od svých předchůdců Böhm prakticky kompletně opomenul zaznamenat jakékoliv údaje do první kapitoly farní kroniky, v níž nepopsal ani jednu celou stranu. Vyjma zmíněného úvodu v ní po svém příchodu podrobuje kritice farní byt, jehož stav shledává smutným, především v souvislosti s tmavou kuchyní a prázdnou spižírnou. Za nemalý obnos, jak sám zmiňuje, pořídil pro potřeby vlastního obydlí nové dveře, okna i okenice a zcela renovoval podlahu. Jediný další záznam se zabývá změnou v držbě statku a kostelního patrona, jelikož roku 1869 koupil římovský zámeček statkář Lang z Netolic, nicméně osobnosti nového či starého majitele nebyly nikterak hodnoceny.²⁷⁸

Co však Böhm oproti dřívějším duchovním správcům zanedbal v rámci první kapitoly, o to více rozvinul čtvrtý úsek, kde se ponejprv věnoval osobnosti Jana Marchala, kteréhož zahrnul veskrze kladným hodnocením. Bývalý farář byl dle Böhmových poznámek skromným, šetrným a zbožným člověkem, jenž měl na paměti především starost o blaho a prospěch svých svěřenců. Byl údajně též oblíbencem českobudějovického biskupa Jana Valeriána Jirsíka. Hned vzápětí však v Böhmově textu následuje kritika předchůdce kvůli zmíněnému farnímu bytu, o nějž se údajně „*pranic nestaral*“.²⁷⁹

Další záznamy byly v rámci čtvrté kapitoly vždy vedeny chronologicky podle jednotlivých let, které byla vždy uváděny na okrajích jednotlivých stránek. Po úvodní prohlídce všech farních pozemků farář vyzdvihl Marchalovo úsilí v otázce renovací kostelních prostor i celého poutního areálu, ale přeci jen shledal, že potřebné práce je stále

²⁷⁷ Tamtéž, s. 74/71.

²⁷⁸ Tamtéž, s. 74/71.

²⁷⁹ Tamtéž, s. 133/295.

dost, především co se jednotlivých kapliček křížové cesty týče, neboť měly být v době Böhmovy nástupu v žalostném stavu.²⁸⁰ Ještě téhož roku 1867 tudíž opravil čtvrtou kapli U pusté vsi, na renovaci dalších však neměl potřebné finance, vyjádřil tak pouze přání, aby se k nutným renovacím mohl opět vrátit příští rok.²⁸¹ V dalších letech skutečně přikročil k opravě vybraných kapliček, mimo jiné dokázal na střeše rozsáhlé v pořadí šesté kaple křížové cesty zbudovat „*prostorný, ale poněkud nízký pokoj*“ pro potřeby faráře.²⁸² Co se kostela sv. Ducha týče, Böhmm znovu vybítil jeho prostory,²⁸³ navíc částečně nechal renovovat kostelní střechu²⁸⁴ a upravil kazatelnu spolu s křtitelnicí.²⁸⁵ Jeho největším dílem byl však nákup nového oltáře, který měl být za cenu 400 zlatých uhrazen jeho blízkým přítelem z Českých Budějovic, nicméně se mělo původně jednat o gotický oltář, který by se do prostor římovské kostela dle Böhma nehodil, tudíž výsledný oltář, pořízený u známého specialisty Schönbrunna v Českém Krumlově, vyšel po potřebných úpravách na celých 600 zlatých, rozdíl uhradili společně majitel statku i farář.²⁸⁶

Böhmovým koníčkem po vzoru Marchala byla i práce na farní zahradě, kde postupně vysázel broskve, víno, rybíz i hrušně.²⁸⁷ Poněkud úsměvně působí v tomto kontextu fonetický přepis názvu odrůdy hrušně Madame Treyve, jenž měl čtenářům kroniky sloužit jako pomůcka pro správnou výslovnost.²⁸⁸ Právě vysázené stromy farář zamýšlel jako své primární dědictví budoucím generacím farářů, tedy jako „*dobrou a sladkou památku, memento mei*“²⁸⁹ a přál svým nástupcům při této příležitosti „*dobré chutnání*“.²⁹⁰ Následující pokolení římovských obyvatel nejspíše neměla mít právo užívat plody Böhmovy práce, jelikož tehdejší Římané údajně neváhali ze zahrady svého duchovního pastýře zcizit celé rostliny.²⁹¹

Jazykem výpisků druhého římovského faráře byla výhradně čeština, psaná úhledným humanistickým kurzivním písmem. Böhmovy záznamy jsou charakteristické

²⁸⁰ Tamtéž, s. 134/296.

²⁸¹ Tamtéž, s. 134/296.

²⁸² Tamtéž, s. 136/298.

²⁸³ Tamtéž, s. 140-141/301-302.

²⁸⁴ Tamtéž, s. 143/303.

²⁸⁵ Tamtéž, s. 141/302.

²⁸⁶ Tamtéž, s. 139-140/301.

²⁸⁷ Tamtéž, s. 139/301, 142/302.

²⁸⁸ Tamtéž, s. 142/302. „*Uprostřed zahrádky stojí tři hruštičky. První, „Madame Treyve“, vyslov Madam Trev, druhá viz rok 1876, a třetí vzadu Goldegova máslovka.*“

²⁸⁹ Tamtéž, s. 142/302.

²⁹⁰ Tamtéž, s. 139/301.

²⁹¹ Tamtéž, s. 136/298.

svými podrobnými popisy událostí, čímž se však příliš nelišil od svého předchůdce. Záležitostem v zahraničí či církevní sféře nevěnoval vůbec žádnou pozornost, jelikož valná většina zápisů reflektovala primární cíl Böhmovy administrace, tedy postupnou renovaci poutního areálu, na kterou však povětšinou scházely potřebné finance. Osobitější poznámky i marginální glosy jsou přítomné už od úvodního popisu farního bytu, avšak popis a průběh oprav byl většinou veden ryze faktograficky za účelem záznamu vydaných prostředků, nicméně výsledek reparací byl patřičně dokumentován a kladně či negativně hodnocen. Navzdory patrnějšímu osobnímu zaujetí autora byla kronika za časů Böhma stále prakticky vedena jako jakási úřední kniha určená v první řadě pro pečlivé záznamy kostelních oprav, jež měly nejspíše znovu sloužit jen příštím farářům, neboť širší čtenářská obec nebyla v textu nikterak jmenována ani naznačena.

4. 7. Šimon Haláček (1884-1912)

Po Böhmově úmrtí roku 1884 zastával pozici římovského duchovního správce František Bürger jako dočasný administrátor,²⁹² dokud nebyl na pozici stálého faráře českobudějovickou konzistoří doporučen Šimon Haláček, toho času působící jako kaplan v nedalekém Kamenném Újezdu, který funkci následně zastával až do své smrti roku 1912.²⁹³ Nejdříve však kvůli stále platnému patronátnímu právu musela s jeho dosazením souhlasit i majitelka statku Josefina Lorenzová, čímž však započal krátce trvajícím konflikt, který sám Haláček, jenž mimo uvedení jména a předchozího působení v kronice neuvádí žádné jiné životopisné údaje, v úvodu svých zápisů blíže reflektoval.²⁹⁴ Patronka údajně nechtěla nového faráře dle Haláčkových slov přijmout z toho důvodu, že se jí jeho jméno zdálo až příliš „*tschechisch*“ na rozdíl od předchozího faráře Böhma, ačkoliv samotný význam příjmení bývalého faráře vyznívá v tomto kontextu poněkud ironicky.²⁹⁵ Lorenzová byla nicméně nucena s Haláčkovým jmenováním souhlasit, jelikož nebyli k dispozici žádní jiní vhodní zájemci.²⁹⁶ Tento relativně malicherný boj odstartoval sérii sporů mezi třetím římovským farářem a majitelkou statku, čemuž duchovní správce věnoval značnou část prostoru první kapitoly. Ještě předtím však Haláček zdokumentoval okolnosti vlastního příchodu na římovskou faru, které popsal notně vypravěčským stylem za použití přímé řeči i s patrným emočním zaujetím, neboť se dle textu dlouho nemohl

²⁹² Tamtéž, s. 75/72.

²⁹³ Tamtéž, s. 75/72.

²⁹⁴ Tamtéž, s. 75/72.

²⁹⁵ Tamtéž, s. 75/72.

²⁹⁶ Tamtéž, s. 75/72.

rozhodnout, zda by pro něj bylo opravdu nejlepší odejít z Kamenného Újezdu a zanechat tam své přátele i hrob vlastních rodičů. V této souvislosti učinil zmínku o vlastním chatrném zdraví, nebyl však v tomto ohledu dále specifický.²⁹⁷

V rámci první kapitoly Haláček po vzoru Böhma vůbec nezačlenil zahraniční či vnitrostátní události vyjma povšechných zmínek o smrti císařovny Alžběty²⁹⁸ či obligátních upozornění na změny na pozici pražského arcibiskupa²⁹⁹ i českobudějovického biskupa,³⁰⁰ zmínka o smrti papeže Pia IX. roku 1903 nebyla však kupříkladu vůbec zahrnuta. Farář komentáři podrobil i výsledek komunálních voleb, kdy se podle všeho poněkud nevybíravě opřel o nově zvolené členy obecního představenstva, avšak nadcházející farář Josef Paulus tento segment zcenzuroval přilepením prázdného papíru přes kontroverzní text. Haláčkův nástupce v tomto ohledu posléze na téže straně doplnil vlastní názor, že byl v tomto případě římovský farář vůči dotčeným mužům nespravedlivý, což dále rozvinul přiložením novinového článku z neurčitelných katolických novin, kde vyznačil věty, které nabádaly faráře, aby se ve svých kronikářských záznamech vyvarovali jakýchkoli emočních výlevů negativního rázu.³⁰¹

Naprostá většina zápisků z první kapitoly však i nadále dokumentovala již zmíněné problémy s patronkou. Další konflikt vypukl poté, co si Lorenzová přála do farního bytu umístit vrátnici, aby měla nad jeho rezidenty větší kontrolu, s čímž však Haláček zásadně nesouhlasil. Majitelka mu nicméně předložila listinu z roku 1862, která dle farářova výkladu konstatovala, že se římovští faráři přestěhováním se do domu vlastněného držitelem statku zřekli práv na jiné obydlí a stali se v konečném důsledku majitelčiny „*podruhy*“. Zmíněná listina však nebyla do kroniky navzdory Haláčkovým příslibům přepsána a farář Marchal, za jehož působení měla vzniknout, se o ní ve svých záznamech nikterak nezmínil, tudíž je její platnost či samotná existence diskutabilní. Haláčkův popis této události posléze končil poněkud rezignovanou poznámkou: „*To to s tou farou v Římově pěkně dopadlo!!!*“³⁰²

Druhá rozeprě započala poté, co se Haláček na samém závěru roku 1890 z blíže neuvedených příčin rozhodl nahradit učitele Ignáce Šimečka ve funkci kostelního varhaníka. Římovský učitel se nicméně nehodlal s tímto verdiktem smířit, protože

²⁹⁷ Tamtéž, s. 76/73.

²⁹⁸ Tamtéž, s. 83/80.

²⁹⁹ Tamtéž, s. 84/81.

³⁰⁰ Tamtéž, s. 85-56/82-83.

³⁰¹ Tamtéž, s. 85/82.

³⁰² Tamtéž, s. 79/76.

nesouhlasil s tím, že by na obměnu varhaníka měl mít farář výsadní právo. Obrátil se proto na patronku a společně na zmíněnou okolnost upozornili českobudějovické okresní komisařství, jenž rozhodlo ve prospěch poškozených.³⁰³ Haláček se však nehodlal vzdát a začal s oběma protivníky vést vleklý soudní spor, který po pěti letech skončil vítězstvím římovského faráře.³⁰⁴ Následky tohoto rozhodnutí však již nebyly v pamětní knize dále rozebírány.

Čtvrtou kapitolu započal Haláček shrnutím éry předchozího faráře, v tomto ohledu především vyzdvíhal Böhmovu stavitelskou a opravářskou činnost, ačkoliv byl údajně mezi lidem pomlouván za to, že se o nic nestaral.³⁰⁵ Podobný nevděk od místních obyvatel Haláček očekával už od samotného úvodu svých zápisků ve čtvrtém oddílu, v němž opět reflektoval především průběh opravných prací, primárně v souvislosti s kapličkami, které měly být během poutí opakovaně poškozovány „*lidem kramářským*“ i samotnými poutníky.³⁰⁶ Během Haláčkovy byla správy navíc pořízena nová věž na loretu,³⁰⁷ došlo k opravám varhan³⁰⁸ a výměně šindelů na střeše kostela.³⁰⁹ Římovský farář v těchto případech podroboval značné kritice místní obyvatelstvo, které dle farářova úsudku povětšinou dostatečně finančně nepodporovalo opravné práce, což Haláček glosoval poněkud ironickými,³¹⁰ popřípadě prakticky rezignovanými poznámkami.³¹¹ Periodicky rovněž konstatoval, že musel na práce přispívat ze svého platu.³¹² Nutno však zmínit, že v případech, kdy Římované na stavební práce či jiné kostelní výdaje skutečně přispěli, farář nevyjadřoval jakákoliv slova díky mimo strohého zdokumentování skutečnosti.³¹³ Podobný přístup lze postřehnout i v případech přispění či nepřispění obce a statkářky.³¹⁴ Vděk Haláček otevřeně prezentoval pouze tehdy, když někdo učinil dobrovolný materiální dar.³¹⁵

Dalším ohniskem konfliktu mezi Haláčkem a patronkou byla již několikrát probíraná farní zahrada, kterou dle faráře hodlala statkářka převzít do výhradního

³⁰³ Tamtéž, s. 80/77.

³⁰⁴ Tamtéž, s. 83/80.

³⁰⁵ Tamtéž, s. 144/303.

³⁰⁶ Tamtéž, s. 144/303.

³⁰⁷ Tamtéž, s. 147-148/106-107.

³⁰⁸ Tamtéž, s. 150.

³⁰⁹ Tamtéž, s. 150.

³¹⁰ Tamtéž, s. 145/104. „*Štědrost osadníků římovských vynesla toliko 2 zl. 7. kr. Je to smutné, ale pravdivé.*“

³¹¹ Tamtéž, s. 146/105. „*Lid římovský čili osada Římovská nechce na opravení kř. cesty přispěti ani halěřem, naopak mnozí nikoliv všichni se tomu ještě smějí.*“

³¹² Tamtéž, s. 144/303, 146/105, 147/106, 150.

³¹³ Tamtéž, s. 148/107.

³¹⁴ Tamtéž, s. 148/107, 160.

³¹⁵ Tamtéž, s. 146/105.

užívání.³¹⁶ Haláček nicméně objevil listinu z roku 1797, kterou posléze opsal na jednu z prvních stránek farní kroniky³¹⁷ a která potvrzovala vlastnictví zmíněné zahrady římovským duchovním správcem. Originál téže listiny následně vyňal z farního archivu a umístil mezi matriky, což zdůvodnil rizikem potenciálního požáru, jenž dle jeho nepřímé narážky mohla mít na svědomí právě majitelka statku. V tomto bodě farář rovněž neznámým, patrně však hanlivým adjektivem nazval Josefínu Lorenzovou, ale zmíněná pasáž byla následně začerněna inkoustem.³¹⁸ Nelze jednoznačně stanovit, zdali se jedná o pozdější autocenzuru nebo jen další zásah faráře Pauluse. V tomto případě nebyl k cenzurnímu opatření připojen žádný dovětek, na rozdíl od předchozího Paulusova činu, tudíž se jako mírně pravděpodobnější jeví první varianta. Otázka zahrady, jejímž hlavním problémem měl být fakt, že nebyla po roce 1848 farářem vykoupěna, se posléze dostala až k soudu, který za Haláčkovy života nevynesl rozhodující ortel, tudíž farář celý konflikt uzavřel dovětkem, že problém odkazuje svému nástupci k vyřešení, „*at' také zví, co jest to s panem patronem se soudit*“.³¹⁹

Haláčkovy texty byly vedeny především v českém jazyce, němčinu či latinu upotřebil pouze v případě přepisování soudních rozhodnutí či starých listin. Kurzivní písmo je oproti Böhmovi poněkud méně úhledné, což je nejvíce patrné při popisu emočně vypjatých situací. Oproti předchozím farářům byly však značná část Haláčkových textů pečlivě podepsána a ojediněle i přesně datována.

Kronikářské záznamy Šimona Haláčka se naprosto evidentně odlišují od výpisků učiněných předchozími římovskými duchovními správci. Hlavním důvodem toho rozdílu byla nepochybně Haláčková bouřlivá povaha, která je v jeho textech zcela neskrývaná. Ačkoliv farář z neznámých příčin do svých textů vůbec nezahrnul informace týkající se zahraničních událostí, úrody či počasí, o to více se věnoval samotnému Římovu, v prvé řadě tedy záležitostem farních pozemků a potřebným opravám na celém poutním areálu. Vůbec poprvé lze v textu některého z autorů kroniky narazit na určitou míru xenofobie, v Haláčkových textech se totiž objevují nepřímé narážky namířené proti Němcům, především v souvislosti s patronkou německého původu.³²⁰

Čtvrtý římovský farář byl dle dostupných záznamů člověkem konfliktním, tvrdohlavým i mírně arogantním, především ve vztahu k místním obyvatelům, jimiž

³¹⁶ Tamtéž, s. 147/106.

³¹⁷ Tamtéž, s. 2.

³¹⁸ Tamtéž, s. 148/107.

³¹⁹ Tamtéž, s. 149.

³²⁰ Tamtéž, s. 75/72, 147/106, 150.

celkem očividně pro jejich domnělou skoupost pohrdal. Zmíněné osobnostní rysy jsou v zápiscích snadno odhalitelné, neboť byly Haláčkovy texty povětšinou psány značně zaujatým způsobem, nesčetněkrát i s využitím ironických, sarkastických, ale i rezignovaných poznámek. Ačkoliv měli i Haláčkoví předchůdci určité problémy s různými majiteli statku, nikdy se je na stránkách kroniky neodvážili otevřeně kritizovat takovým způsobem jako právě Haláček. Emočně zabarvený způsob vedení pamětní knihy, která měla opět dle všeho opět sloužit výhradně jeho nástupcům, za Haláčkovy éry tedy vůbec poprvé připomíná spíše svébytný ego-dokument nežli poněkud odtažitou úřední knihu předchozích farářů a lokalistů.

4. 8. Jaroslav Paulus (1912-1920)

Druhá pamětní kronika římovské farnosti počíná krátkým textem, sepsaným 12. března 1912, v němž Paulus čtenáře obeznámil s osobnostmi, které téhož roku zastávali nejvyšší úřední funkce nejen v samotném Římově, ale i v rámci rakouské monarchie, české církevní hierarchie i papežského stolce. Text byl rovněž doplněn fotografiemi zmíněných činitelů, mezi něž Paulus zařadil papeže Pia X, pražského arcibiskupa Lva Skrbenského, českobudějovického biskupa Jana Hůlku i majitelku římovského statku Josefínu Lorenzovou s jejím již tehdy zesnulým manželem Emilem.³²¹ V samotném úvodu knihy vyhradil Paulus prostor pro „*statistickou tabulku osady Římovské*“, v níž až do roku 1921 každý rok dokumentoval počet narozených, zemřelých a oddaných v rámci obce.³²² O pár stran později následuje další tabulkový seznam, v němž farář každých deset let od roku 1880 do roku 1920 reflektoval populaci i konfesijní příslušnost obyvatel Říмова včetně přilehlých osad, poslední sčítání však nebylo do knihy doplněno.³²³ Sbírání a sdílení statistických údajů bylo ostatně dle všeho jedním z Paulusových zájmů, jelikož souhrnné informace podobného ražení se v rámci kroniky vyskytují opakovaně.³²⁴

Prvotní část druhé římovské pamětní knihy duchovní správce následně vyhradil pro souhrn éry svého předchůdce a podrobnější popis průběhu svého příchodu do Říмова. Farář Haláček byl v rozsáhlém textu veskrze chválen jako osobnost, která byla místním lidem oblíbena a jež se dále zasloužila o potřebné opravy lokálních památek, ačkoliv údajně neměl příliš vysoký plat. Hned vzápětí Paulus činí poněkud nesouvisející poznámku o úpadku mravů, neboť měli dle jeho názoru být poutníci v Haláčkově době

³²¹ SOkA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1912-1920), s. 4, 6-8.

³²² Tamtéž, s. 3.

³²³ Tamtéž, s. 5.

³²⁴ Tamtéž, s. 28, 78, 82, 94.

údajně o poznání štedřejší než za Paulusovy správy.³²⁵ Podobné povzdechy nad nedostatečnou mírou křesťanské morálky mezi tehdejšími lidmi jsou charakteristické i pro značnou část zbývajících textů. Paulus následně obeznámil čtenáře s okolnostmi Haláčkova pohřbu, který pokládal za zdařilý, ačkoli mírné kritice podrobil jeho hrobku, kterou považoval vzhledem k vynaloženým financím za „*nedosti vkusnou*“. Paulus posléze do textu zaznamenal obsah Haláčkova testamentu, kterým předchozí farář odkázal peníze i akcie českobudějovického pivovaru nejen římovské faře, ale i místním nezaopatřeným občanům.³²⁶

Vlastní osobě nový farář nevěnoval v kronice prakticky žádný prostor, z úvodních výpisků lze pouze vyčíst, že byl Paulus po nespecifikované době osobním kaplanem v Pelhřimově a dříve stejnou funkci zastával i v Jistebnici.³²⁷ Následující část textu v úvodu druhé římovské pamětní knihy spíše nežli farní kroniku připomíná povídkový slohový útvar, jelikož je prostoupena množstvím přímé řeči, dialogy a opakujícími se emočními výlevy. Paulus čtenáře informoval prostřednictvím prakticky deníkového záznamu o průběhu téměř celého dne, kdy obdržel telegram, jenž mu oznamoval nařízení českobudějovické konzistoře obsadit uprázdněné místo římovského faráře. Tentýž telegram se následně rozhodl včlenit do kroniky jako památku na svůj příchod.³²⁸ Značnou pozornost v kontextu svého odchodu z Pelhřimova Paulus nezaměřoval jen na záznamy vcelku banálních rozhovorů se svými přáteli z řad katolického duchovenstva ohledně svého příštího působení, podstatně více upozorňoval na své rodiče, protože se v době přijetí telegramu nacházel právě v místě jejich bydliště v Jindřichově Hradci na dovolené. Paulusovi rodiče se údajně měli v první řadě strachovat o budoucí materiální zabezpečení svého syna.³²⁹ Údaje o rodilých příslušnících římovských duchovních správců nebyly v rámci římovských pamětních knih ojedinělé, již Matouš Veselý zmiňuje svou sestru³³⁰ a Šimon Haláček zaznamenal dojemnou návštěvu hrobu svých rodičů,³³¹ avšak teprve v Paulusových záznamech lze postřehnout bližší vztah k vlastní matce i otci, jelikož byla jejich přítomnost zmiňována i na první Paulusově mši v Římově.³³² Až

³²⁵ Tamtéž, s. 12.

³²⁶ Tamtéž, s. 14.

³²⁷ Tamtéž, s. 15.

³²⁸ Tamtéž, s. 15.

³²⁹ Tamtéž, s. 15.

³³⁰ SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1648-1909), s. 19/16.

³³¹ Tamtéž, s. 75-76/72-73.

³³² SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1912-1920), s. 25

dojemně působí pozdější přípisek, kterým Paulus ve farní kronice reflektoval zlatou svatbu svých rodičů a ke kterému dokonce doplnil jejich společnou fotografii.³³³

Navzdory počátečním obavám byl Paulus se svým novým oficiem nakonec spokojen, především chválil lokální obyvatele, jež si prý vždy vážili svých kněží, patronku považoval za laskavou a kostel našel v příkladném stavu, pouze s určitou nelibostí komentoval existenci kaplí křížové cesty kvůli jejich nutné, pravidelné a především nákladné údržbě.³³⁴ První úkol, který Paulus zdědil jako poněkud nedořešený po svém předchůdci, se týkal otázky vlastnictví farní zahrady. Nový farář se však oproti svému předchůdci sám považoval za člověka nekonfliktní povahy, co nevyhledává zbytečné hádky, tudíž se příliš nechystal pouštět do dalších sporů s patronkou. Situace byla nicméně vyřešena i bez Paulusova přičinění, jelikož s vlastnictvím a výhradním užíváním zahrady pouze majitelkou římovského zámečku souhlasil i českobudějovický biskup Jan Hůlka, farář Paulus se tudíž relativně ochotně a s patrným oddechem rozhodnutí podvolil, ačkoliv nevyklučoval, že by mohl některý z jeho nástupců spor znovu otevřít, on sám však považoval celou situaci za uzavřenou.³³⁵ Zahradu jako takovou ostatně považoval za příliš vzdálenou od samotné fary, tudíž její ztráty i z důvodu nákladné údržby na stánkách kroniky nikterak zjevně nelitoval.³³⁶ Poněkud zarážející byl však v této souvislosti Paulusův vztah k samotné patronce, kterou i přes uvedená úskalí nadále nikterak nekritizoval, naopak její osobnost plně oceňoval, především kvůli jejím předchozím nadacím liturgických předmětů i finančních obnosů ve prospěch farnosti.³³⁷ Farář posléze dokonce vyjádřil poněkud naivní přání, že si patronka na farnost i zahradu jistě vzpomene ve své závěti. Josefína Lorenzová v průběhu vedení druhé římovské farní kroniky nezemřela, její testament Paulus tudíž do druhé pamětní knize logicky nezařadil, v roce 1917 však popsal prodej zámku Rudolfu Jílkovi z Pelhřimova, jehož následnou činnost v rámci Říмова posléze vůbec nesledoval, nicméně při této příležitosti Paulus krátce shrnul působení bývalé statkářky, již opět zahrnul slovy chvály za zmíněné dary.³³⁸ O otázce farní zahrady v tomto záznamu nicméně nepadlo jediné slovo.

Po úvodních stranách znovu následuje obvyklá forma textu typická i pro předchozí farní kroniku, tedy chronologicky vedené letopisné záznamy. Jelikož druhá

³³³ Tamtéž, s. 71-72.

³³⁴ Tamtéž, s. 15.

³³⁵ Tamtéž, s. 16.

³³⁶ Tamtéž, s. 16.

³³⁷ Tamtéž, s. 17.

³³⁸ Tamtéž, s. 116.

pamětní kronika postrádala jakékoliv členění výpisků na určité kapitoly po vzoru předchozích zapisovatelů, farář Paulus povětšinou shrnul jednotlivé roky své administrace do celistvého textu, který byl od strany 32 dále dělen na odstavce, jež byly vždy doplněny odpovídajícím nadpisem připsaným na okraji stránek. Tematický okruh zájmů se nejvíce podobal zápisům učiněným Janem Marchalem, neboť farář Paulus na stránkách kroniky rovněž prokázal místy i erudovaný zájem o události z cizích zemí nebo vnitřní politiku rakouského soustátí, popřípadě zevrubně zdokumentoval zajímavosti z církevní, především tedy katolické, sféry vlivu a samozřejmě neopomenul zařadit informace týkající se samotného Říma, primárně v souvislosti s počasím a pravidelnými opravami poutního areálu.

Co se zahraničních událostí sekulárního charakteru týče, až do počátku první světové války vyhradil Paulus zdaleka nejvíce prostoru reflexi balkánských válek, kdy v průběhu jejich první fáze ostentativně přál úspěch křesťanským, i když nekatolickým národům v boji proti Osmanské říši. Zdaleka nejvíce nadřoval jihoslovanským národům, neboť se opakovaně projevoval jako podporovatel slovanské vzájemnosti.³³⁹ Když se však v roce 1913 obrátila většina balkánských států proti Bulharskému carství, římovský farář neskryval svůj zármutek a pevně odsuzoval zbytečné prolévání krve mezi křesťanskými národy.³⁴⁰ Povětšinou však v obou případech nezaznamenal podrobný popis bojových operací, ale spíše dále odkazoval na novinové články, které do kroniky následně vlepením začlenil. Paulus se nicméně na rozdíl od svých předchůdců neomezil jen na události ze starého kontinentu, ojediněle upozorňoval i na novinky z Ameriky nebo Asie, zánik čínského císařství a následný vznik republiky roku 1911 kupříkladu komentoval tak, že žádný stát údajně nemůže dosáhnout klidu a míru, dokud všichni jeho obyvatelé nepřijmou křesťanskou víru.³⁴¹ Farář Paulus však nereflektoval jen záležitosti politické, jelikož do kroniky pravidelně začleňoval informace ohledně nových technologických pokroků a vynálezů, včetně zmínek o letadlech,³⁴² zkáze Titaniku³⁴³ či otevření Panamského průplavu.³⁴⁴ Pravidelně lze v knize rovněž narazit na zápisky upozorňující na výročí významných událostí české i celoevropské historie.³⁴⁵

³³⁹ Tamtéž, s. 20-21, 29, 48-51.

³⁴⁰ Tamtéž, s. 31.

³⁴¹ Tamtéž, s. 44.

³⁴² Tamtéž, s. 44.

³⁴³ Tamtéž, s. 25.

³⁴⁴ Tamtéž, s. 46.

³⁴⁵ Tamtéž, s. 33, 97, 105, 165.

Domácí politice farář v předválečných letech přílišnou pozornost nevěnoval, učinil jedinou zmínku o zemských volbách na Moravě roku 1913, především v souvislosti se špatným výsledkem katolických stran.³⁴⁶ Podle dalšího přiloženého článku však nebyl příznivcem expanzivní politiky Rakouska-Uherska na úkor jihoslovanských států, ačkoliv tento fakt v textu blíže nezdůrazňuje.³⁴⁷ V církevní sféře pravidelně zaznamenal obligátní údaje o obsazení papežského stolce,³⁴⁸ blíže se nicméně zaměřil na osobnost Pia X., když podrobnější zprávou vyvracel informace o špatném zdravotním stavu Svatého Otce. Tuto informaci následně doplnil úsměvnou anekdotou, jež měla prezentovat papežův smysl pro humor.³⁴⁹ V časech světového konfliktu Paulus rovněž upozorňoval na mírové aktivity papeže Benedikta XV., ale opět pouze prostřednictvím přiloženého novinového článku.³⁵⁰

Čtvrtý římovský farář již nevyhrazoval tolik prostoru záležitostem úrody,³⁵¹ ceny jednotlivých plodin nebyly již pravidelně zdokumentovány, opakovaně však zmiňoval zvyšování cen různých komodit v průběhu první světové války.³⁵² Značnou pozornost každopádně věnoval lokálnímu počasí, nejen jeho výkyvům, ale i přesným teplotním údajům, které zaznamenal jako vůbec první římovský farář.³⁵³ Paulus však bohužel nspecifikoval zdroj svých měření, nelze tedy jednoznačně určit, jestli i tyto údaje přejímal z novin nebo byly údaje výsledkem vlastního měření. Meteorologii jako vědu nicméně pokládal za neschopnou adekvátně objasnit příčinu teplotních výkyvů.³⁵⁴ Farář dokonce ostře kritizoval zavedení letního času roku 1916,³⁵⁵ jež dle něj mohlo být upotřebitelné v městském prostředí, ale považoval ho za absolutně nevhodné a neslučitelné s venkovským plynutím času, především v souvislosti s denním cyklem zvířat. Samotnou změnu neváhal označit za „znásilňování přírody“.³⁵⁶ Paulus se okrajově

³⁴⁶ Tamtéž, s. 42-43.

³⁴⁷ Tamtéž, s. 44.

³⁴⁸ Tamtéž, s. 63.

³⁴⁹ Tamtéž, s. 29. „*Sv. Otec v poslední době nabyl i dřívějšího svého humoru, o čemž svědčí následující událost prý skutečná: Sv. Otec obtěžován prý je stále zvláště malíři, kteří namalují jeho podobiznu a pak v audienci prosí sv. Otce o podpis a nějaký citát z Písma svatého. Přišel opět mladý malíř ku sv. Otci, předložil mu nemnoho povedený obraz sv. Otce, prosil o podpis a nějaký citát z písma. Sv. Otec podíval se na práci začátečníka a s úsměvem napsal pod ni: „Nebojte se, já jsem to. Pius X.“*“

³⁵⁰ Tamtéž, s. 64.

³⁵¹ Tamtéž, s. 34, 58, 87.

³⁵² Tamtéž, s. 70, 83, 109, 133.

³⁵³ Tamtéž, s. 40, 58, 87-88, 111, 132, 169, 174, 191.

³⁵⁴ Tamtéž, s. 34.

³⁵⁵ Tamtéž, s. 88-89. Letní čas byl v Rakousku-Uhersku zaveden 30. října 1916, viz Marie BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha 2001, s. 300-302, 500.

³⁵⁶ SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1912-1920), s. 88-89.

zajímal i o astronomii³⁵⁷ či chronologii, roku 1917 upozornil kupříkladu na nejranější Velikonoční neděli od roku 1856, při této příležitosti zároveň konstatoval, že další takto časná Velikonoční neděle bude až roku 2008, k čemuž v jeho případě správně dodal, že „*toho se už nedočkáme*“.³⁵⁸

Historie římovského kostela a jeho správců byla dalším z mnoha Paulusových zájmů. Krátce po svém příchodu provedl revizi farního majetku včetně dříve bohaté knihovny, jež měla obsahovat publikace ještě z doby jezuitské administrativy, které však během svého působení Šimon Haláček daroval českobudějovickým redemptoristům.³⁵⁹ Některé stále dostupné dokumenty Paulus daroval do diecézního muzea v Českých Budějovicích v případě, kdy vlastnil jejich kopii nebo je neshledal dostatečně cennými či užitečnými pro potřeby Říмова.³⁶⁰ Farář po revizi majetku nicméně upotřebil nalezené talíře, rovněž pocházející z konce 18. století, které následně prodal a díky získaným financím započal s celkovou renovací farní kuchyně.³⁶¹

Poutním slavnostem Paulus logicky věnoval patřičný prostor, kromě obligátního uvedení počtu účastníků zpravidla refleктоval stav počasí, chválil asistenci kněží z okolních farností při bohoslužbách nebo odděleně upozorňoval na příchod poutníků z odlehlejších oblastí Čech či rakouských zemí.³⁶² Záznamy oprav na kostele i kaplích křížové cesty zahrnovaly především jejich cenu, popřípadě i míru vkusu, další hodnocení či poznámky nicméně farář k renovacím nepřipojoval.³⁶³ Během Paulusova působení proběhla roku 1919 oprava takřka celé křížové cesty, přičemž farář sestavil komplexní seznam výdajů, jež měla uhradit českobudějovická konzistoř, která však nakonec přispěla pouze dílčí částkou.³⁶⁴ Potřebné výdaje však farnost získala již v předchozích letech prodejem pohlednic s motivem poutního areálu, které byly vydány ve třech sériích.³⁶⁵

Paulus soustavně shromažďoval bližší informace o bývalých farářích, včetně fotografií či obrazových podobizen, které následně začleňoval do kroniky, hodnocení svých předchůdců však již nedoplňoval.³⁶⁶ Podobnou měrou sledoval i osudy zdejších učitelů, především rodinného klanu Šimečků, jehož příslušníci v průběhu 19. a na počátku

³⁵⁷ Tamtéž, s. 88.

³⁵⁸ Tamtéž, s. 28.

³⁵⁹ Tamtéž, s. 18-19.

³⁶⁰ Tamtéž, s. 18.

³⁶¹ Tamtéž, s. 24.

³⁶² Tamtéž, s. 35, 39, 55, 58, 68-69, 73, 89, 111, 173, 191, 193.

³⁶³ Tamtéž, s. 120-125, 177-181.

³⁶⁴ Tamtéž, s. 125, 179.

³⁶⁵ Tamtéž, s. 52, 69, 96.

³⁶⁶ Tamtéž, s. 22, 40, 82.

20. století pravidelně zastávali pozice místních lektorů.³⁶⁷ Mimo místních činitelů dokumentoval i úmrtí významných představitelů českého národa, především spisovatelů a katolických hodnostářů.³⁶⁸ Podrobně farář zapisoval i školní záležitosti, které jeho předchůdci vůbec nebrali v zřetel, potenciální čtenáře tudíž pravidelně informoval o počtech žáků, tříd i pozdějších omezeních školní docházky v průběhu první světové války.³⁶⁹ Jakožto místní duchovní pastýř kladl Paulus značný důraz na výchovu místních dětí, nejvíce ho v této souvislosti trápilo pracovní vytížení jejich otců, kteří často tři čtvrtiny roku trávili v zahraničí kvůli lepším výdělkům, čímž však zanedbávali výchovu svých potomků.³⁷⁰ Farář upozorňoval i na neudh alkoholismu, značné kritice podrobil zejména návrh sociálních demokratů na snížení daně z alkoholových výrobků, přičemž jakožto katolický kněz navrhoval raději přerozdělit více financí na potřeby škol a církví.³⁷¹

V kronikářských záznamech faráře Pauluse je opakovaně postřehnutelný z dnešního pohledu poněkud negativní prvek: antisemitismus. Ačkoliv nebyla xenofobie vůči židovskému etniku na přelomu 19. a 20. století ve středoevropském prostředí nikterak vzácným jevem, a to ani v rámci katolického kléru,³⁷² přece jen míra nenávisti vůči této etnoreligiozní menšině působí v Paulusových textech až přehnaným dojmem. Nejčastěji farář zmiňoval vůbec nejběžnější předsudek vůči židům, tedy jejich údajnou posedlost financemi. Právě židé měli dle Pauluse stát za zpronevěřeným peněz Svatováclavské záložny, kterou spolufinancovali běžní věřící i katoličtí duchovní v rámci českých zemí, včetně římovského faráře Šimona Haláčka, za účelem podpory veřejných i politických církevních aktivit, nicméně vlivem nekompetentního hospodaření bylo několik jejích představitelů roku 1903 odsouzeno za zpronevěru.³⁷³ Paulus však považoval za úhlavní viníky celé aféry „židovské a nekřesťanské psy“.³⁷⁴ V průběhu první světové války měla židovská firma Weiss v Maďarsku údajně získat od státu darem zabavené kostelní zvony, z nichž následně vyráběla modrou skalici pro místní vinaře,

³⁶⁷ Tamtéž, s. 22.

³⁶⁸ Tamtéž, s. 46-48, 50-51, 76-78, 102-105, 134, 159-161, 183-184.

³⁶⁹ Tamtéž, s. 40, 73, 106, 115, 134.

³⁷⁰ Tamtéž, s. 85.

³⁷¹ Tamtéž, s. 45-46.

³⁷² Michal FRANKL, „*Emancipace od Židů*“, Praha 2007, s. 111-151.

³⁷³ Zdeněk JINDRA – Ivan JAKUBEC (edd.), *Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie*, Praha 2015, s. 425. Samotnému soudnímu procesu se však mohutně věnovala tehdejší periodika, v první řadě Národní listy z 25. 11. 1903, s. 1, *Katastrofa svatováclavské záložny před soudem...*; Národní listy z 10. 12. 1903, s. 1, *Katastrofa svatováclavské záložny před soudem. Ličení den patnáctý*.

³⁷⁴ SOKA České Budějovice, FÚ Římov, Pamětní kniha (1912-1920), s. 12.

čímž si prý vydělala až 500 milionů korun.³⁷⁵ Paulus zaznamenal i sílící snahu židů vytvořit v Palestině samostatný židovský stát. Ačkoliv farář poznamenal, že v jeho době byla Svatá země více ve vlastnictví křesťanů nežli židů, vyjádřil posléze přání, aby se tam pokud možno všichni židé vystěhovali.³⁷⁶ Za vyvraždění ruské carské rodiny měli být rovněž odpovědny židé,³⁷⁷ stejně jako za rituální vraždu dvanáctiletého chlapce v Kyjevě roku 1913.³⁷⁸ Antisemitské poznámky nemizí ani po vzniku samostatného československého státu, druhou vládu tzv. rudozelené koalice v průběhu roku 1920 Paulus emotivně kritizoval kvůli přítomnosti dvou židovských sociálnědemokratických ministrů, Lva Wintera a Alfréda Meissnera.³⁷⁹

Paulusovými ideologickými nepřáteli nebyli však jen židé, ale od samého počátku i „*socialisté, agrárníci, obecněji řečeno lidé mizerných kvalit mravních*“.³⁸⁰ V předválečných časech upozornil i na hrozbu šíření německého protestantismu v českých zemích, nicméně učinil tak pouze novinovým článkem bez dalšího písemného komentáře.³⁸¹ Za další protivníky farář označoval i zednářské hnutí, které mělo prostřednictvím „*zednářskoprotestantských našeptávačů*“ přesvědčit Rumunsko, aby se v průběhu druhé balkánské války obrátilo proti Bulharsku,³⁸² zároveň měli jeho příslušníci údajně rozpoutat i první světovou válku³⁸³ a spolu s anarchisty vraždit kněze v Portugalsku.³⁸⁴

Po vzoru Jana Marchala se Paulus rovněž vracel k poznámkám svých předchůdců v předešlé kronice, mimo již zmíněných cenzurních opatření dodatečně reflektoval výsledek Haláčkovy opravy varhan, který shledával poněkud neutěšeným kvůli přetrvávajícímu pískotu. S ohledem na zmíněné cenzurní kroky faráře však může poměrně ironicky působit pozdější Paulusův záznam, kdy svých činů vůči textu Šimona Haláčka patrně litoval a dodatečně mu dal za pravdu, jelikož sám přišel do konfliktu s jednou z dotčených osob.

Druhá pamětní kniha římovské farnosti je unikátní i v tom, že očividně nebyla odkázána pouze dalším farářům, jako tomu bývalo v případě první farní kroniky, neboť

³⁷⁵ Tamtéž, s. 109.

³⁷⁶ Tamtéž, s. 157.

³⁷⁷ Tamtéž, s. 165.

³⁷⁸ Tamtéž, s. 45.

³⁷⁹ Tamtéž, s. 193.

³⁸⁰ Tamtéž, s. 13.

³⁸¹ Tamtéž, s. 25.

³⁸² Tamtéž, s. 49.

³⁸³ Tamtéž, s. 66.

³⁸⁴ Tamtéž, s. 45.

farář dle náznaků předpokládal širší čtenářskou obec. První zmínku tohoto typu učinil při popisu učitelé rodiny Šimečků, kdy připsal poznámku: „*Snad bude zajímati čtenáře po sto letech, jak zbožný tu byl kdysi učitel*“.³⁸⁵ O pár stránek později Paulus vyjádřil přání, aby místní učitel Linha před přestavbou fary načrtnul její tehdejší podobu, kresbu pak vložil do pamětní knihy, aby společně „*zachovali potomkům, jak vypadala škola a fara, kam chodívali jejich dědové*“.³⁸⁶ I statistické údaje v oblasti jižních Čech měly dle mínění faráře „*jistě jednou mnohého zajímati*“.³⁸⁷ Roku 1916 Paulus ve stejném duchu doplnil k novinovým výstřížkům, týkajícím se kostelních zvonů v Českých Budějovicích a Vojnicích u Strakonic, krátký komentář, že „*čtenáře této knihy budou snad zajímat jednou i tyto výstřížky z novin*“.³⁸⁸ Ačkoliv tedy v žádném uvedeném příkladu farář přímo nspecifikoval konkrétní typ budoucího čtenáře, dá se s určitou opatrností předpokládat, že Paulus počítal i s možným zájmem čtenářů mimo katolický klérus.

Ráz druhé římovské pamětní knihy nabral od propuknutí světového konfliktu poněkud odlišnou cestu, jenž se nově vyznačoval mnohem nižší frekvencí příspěvků. Rozpoutání války římovského kněze přirozeně nikterak netěšilo, k vraždě následníka rakouského trůnu neměl sílu cokoli napsat, nakonec ale přeci jen přiložil alespoň „*suchá, bolestivá data*“.³⁸⁹ Opakovaně vyjádřil svoji nechuť blíže popisovat průběh bojů,³⁹⁰ tudíž se více zaměřoval na poněkud emotivní popisy průběhu mobilizace v Římově,³⁹¹ sbírky pro Červený kříž³⁹² nebo neradostný průběh církevních svátků.³⁹³ Na podrobnosti o samotných bitvách opět odkazoval pouze pomocí novinových článků. Jelikož konflikt do konce roku 1914 neustal, Paulus se následně s kronikářskými záznamy kompletně odmlčel až do 16. února 1916. Po této časové mezeře lítostivě konstatoval, že v mezičase usilovně doufal v konec války, aby mohl znovu „*psát o míru*“, přesto ale znovu cítil určitou potřebu průběh událostí alespoň částečně zaznamenat.³⁹⁴ Paulus však opět upozornil na to, že se nerad podrobněji věnuje válečným tažením, tudíž za sebe znovu „*nechal mluvit*“ noviny a mapy.³⁹⁵ Další odmlka nastala ke konci téhož roku, tentokrát

³⁸⁵ Tamtéž, s. 22.

³⁸⁶ Tamtéž, s. 24.

³⁸⁷ Tamtéž, s. 28.

³⁸⁸ Tamtéž, s. 92.

³⁸⁹ Tamtéž, s. 58-59.

³⁹⁰ Tamtéž, s. 64.

³⁹¹ Tamtéž, s. 59-60.

³⁹² Tamtéž, s. 61.

³⁹³ Tamtéž, s. 66.

³⁹⁴ Tamtéž, s. 64.

³⁹⁵ Tamtéž, s. 64-65.

však trvala jen do konce března roku následujícího. Paulus po dalším marném čekání na mír primárně vyjádřil obavu z potenciálního zapojení USA do konfliktu na straně Dohodových mocností,³⁹⁶ v následujících kronikářských záznamech reflektoval rostoucí ceny komodit a rozmach lichvy,³⁹⁷ rekvizice kostelních zvonů a obilí,³⁹⁸ popřípadě přidával podrobnosti o padlých odvedencích ze Říмова.³⁹⁹ Jako svůj primární cíl si však autor kroniky v průběhu války vytkl zvelebit poutní místo, tudíž roku 1918 zahájil rozsáhlou rekonstrukci několika kaplí křížové cesty, jejíž výsledek na stránkách pamětní knihy posléze rekapituloval.⁴⁰⁰

Samotným revolučním událostem a okolnostem vzniku samostatného československého státu Paulus překvapivě nevěnoval přehřel pozornosti, neboť jak sám při této příležitosti přiznával, neměl čas ani schopnosti vše vypsát, tudíž potenciálním čtenářům pouze nabídl seznam novinových článků, z nichž některé rovnou začlenil do kroniky.⁴⁰¹ Přesto se však farář pečlivě zaobíral jednou specifickou událostí, která v negativním smyslu zasáhla většinu českých katolíků, tedy svržením Mariánského sloupu, jenž dle Paulusových slov měli mít na svědomí noviny a řečníci agrárníků i sociální demokracie.⁴⁰² Převážně ateistický charakter některých představitelů nového státu Paulusovi ztrpčil jeho nadšení ze samostatnosti českého národa, jelikož československá vláda následně zrušila výuku náboženství ve školách a umožnila manželskou rozluku katolickým párům, proti čemuž sepisoval Paulus v Římově hojně podporované petice, avšak s nulovým výsledkem.⁴⁰³ Poslední strany druhé římovské kroniky reflektovaly relativně úspěšnou snahu faráře sjednotit místní katolíky pod jeden volební lístek lidové strany, která sice komunální volby roku 1919 proti sociálním demokratům nakonec prohrála, nicméně její předseda byl při této příležitosti zvolen římovským starostou.⁴⁰⁴ Zápisky čtvrtého římovského faráře končí sepisováním padlých a nezvěstných římovských odvedenců.⁴⁰⁵

³⁹⁶ Tamtéž, s. 81.

³⁹⁷ Tamtéž, s. 83-85.

³⁹⁸ Tamtéž, s. 85, 90-91.

³⁹⁹ Tamtéž, s. 74, 93.

⁴⁰⁰ Tamtéž, s. 120-125.

⁴⁰¹ Tamtéž, s. 166.

⁴⁰² Tamtéž, s. 145-149.

⁴⁰³ Tamtéž, s. 151.

⁴⁰⁴ Tamtéž, s. 173.

⁴⁰⁵ Tamtéž, s. 195-199.

Smrt Šimona Haláčka roku 1912 znamenala v dějinách římovské farní kroniky významný posun. Ačkoliv v původní pamětní knize zbývalo dostatek prostoru pro vedení první a čtvrté kapitoly, nový římovský duchovní správce se po svém nástupu rozhodl zavést zbrusu novou pamětní knihu, ačkoli příčiny tohoto kroku nijak v budoucnu neobjasnili. Kniha byla vedena výhradně česky, pouze ojediněle se v textech vyskytují slova či věty v němčině nebo latině, nikdy však netvoří souvislý text. Podstatné faktem však je, že s novou farní kronikou přichází nejen změna formátu a členění, ale i samotné sebereprezentace faráře.

Jak již bylo řečeno, farář Paulus vedl pamětní knihu pouhých osm let, nicméně stihl popsat všechny dostupné stránky. Nutno však poznamenat, že značná část stran nebyla kompletně využita jen pro potřeby písemných záznamů kvůli pravidelnému začlenění dobových fotografií, náčrtků, a především novinových článků, které mnohdy tvořily jediný obsah několika souvislých stran. Právě Paulus jako první z římovských duchovních správců zcela očividně využíval tisku pro dokumentaci či doplnění událostí, které sice nechtěl podrobněji rozebírat, ale zároveň cítil potřebu o nich učinit záznam. Pro potřeby druhé římovské pamětní knihy Paulus využíval průběžně periodika Český lid, Hlas, Venkovan a Ječmínek.

Zmíněné novinky implikují, že se poněkud změnil i smysl farní kroniky, nově připomíná spíše osobní deník, povětšinou rozsáhlé záznamy jsou po vzoru Haláčka značně emočně zabarvené, nesčetněkrát i literárně vyšperkované. Ačkoliv farář v textech knihy přímo nezmiňoval, pro koho je kronika určena, již zmíněné narážky naznačují širší čtenářský okruh, kterému mohl Paulus přizpůsobovat obsah knihy. Nelze vyloučit, že jim učiněné zápisky neměly mít jen vzpomínkový charakter, ale mohly též sledovat určité edukativní cíle. V tomto případě se však jedná pouze o nepodloženou spekulaci, kterou nelze v dostupných textech jednoznačně potvrdit či vyvrátit.

Jaroslava Pauluse lze kvůli množství osobitých záznamů považovat za nejkomplicovanějšího římovského faráře ze zkoumaného vzorku. Jakožto katolický kněz zastával značně rigidní a konzervativní postoje, obracel se především proti liberálům, socialistům, ale i protestantům jak v Římově, tak i prakticky na celém světě. Jakkoli lze Paulusův nesouhlas s levicovými postoji logicky relativně snadno objasnit, jeho patrná nenávisť vůči židům není v dostupných zápiscích jakkoli racionálně vysvětlena. Paulusův vztah vůči německému etniku nebyl zcela jednoznačný, ačkoli jednoznačně odsuzoval radikální protislovanskou rétoriku některých politiků v rámci Rakouska-Uherska, přeci jen přistupoval k českým a rakouským Němcům o poznání smířlivěji než vůči těm

říšským. Jakožto kněz preferoval především silně věřící katolické Němce, neboť příchodům německých poutníků do Říma vždy věnoval samostatnou zmínku. Vůči československému státu měl rovněž značně ambivalentní vztah, jakožto otevřený vlastenec a podporovatel slovanské vzájemnosti vítal jeho existenci, obával ve však liberálních a ateistických kroků nových představitelů země, kteří se značně odlišovali od většinově bigotních příslušníků vládních kruhů habsburského soustátí.

Shrnutím lze říci, že Paulusovo kronikářské zápisky více představují prakticky plnohodnotný ego-dokument nežli spíše typickou úřední knihu jeho předchůdců. Charakteristická odtažitost a formálnost naprosté většiny předchozích farářů byla za Pauluse plnohodnotně nahrazena svérázným prezentováním vlastních názorů k rozličným tématům, neboť Paulusův okruh zájmů zdaleka převyšoval i jinak všestranného Jana Marchala. Pokud tedy bylo cílem této práce zkoumat především osobní zaujetí jednotlivých farářů v kronikářských zápiscích nežli jejich samotný obsah, představují Paulusovy záznamy badatelsky jednoznačně nejlépe uchopitelný segment.

Závěr

Forma i obsah římovských pamětních knih prodělaly během necelých 130 let výrazné změny. Původní zápisky, učiněné v průběhu 80. a 90. let 18. století prvotním lokalistou Kašparem Haudtem, měly za úkol především zdokumentovat dosavadní historii poutního místa pro budoucí generace Haudtových následovníků, aktuální události jeho doby nebyly do kroniky vůbec začleněny. Ve zcela odlišném duchu pokračoval následující duchovní správce Matouš Veselý, který takřka veškerou svou pozornost věnoval zušlechťování prostor místního kostela sv. Ducha, avšak kvůli prakticky zanedbatelné době svého officia již jiných témat v rámci farní kroniky neupotřebil.

Teprve v pořadí čtvrtý římovský lokalista Dominik Wirth podstatně rozšířil tematický okruh kronikářských záznamů, neboť nově zohledňoval jak zprávy celoevropského, tak i čistě lokálního významu, které rovněž jako první lokalista vedl chronologicky a letopisně. Pamětní knize navíc opatřil dříve chybějící seznam kapitol, které však posléze v samotné kronice povětšinou jen nastínil a šířeji nevyužíval. Následující lokalista Václav Klas již natolik tvůrčí nebyl, navzdory relativně dlouhé době působení místní kroniku poměrně zanedbával a využíval ji zpravidla jen pro dokumentaci oprav na poutním areálu či reflexi svého nového bydlení. Šestý římovský lokalista a zároveň první farář Jan Marchal s místní farní kronikou pracoval ze všech zkoumaných duchovních v rámci původní pamětní knihy zdaleka nejhojněji, jím sepsané texty jsou taktéž obsahově nejpestřejší, jelikož Marchal svou pozornost upíral nejen na záznamy výkyvů počasí či lokální úrody, popřípadě na politické a církevní události z takřka celé Evropy, ale průlomově v rámci poslední kapitoly vedl i pečlivé záznamy o opravách na kostele i přilehlé křížové cestě. Výpisky Jana Marchala jsou nicméně natolik poutavé primárně z toho důvodu, že právě v jeho textech lze prvně postřehnout jisté osobitější rysy a vlastní názory na jím reflektované události.

První tři římovští lokalisté vedli farní kroniku značně formálním až odtažitým způsobem, což se zákonitě podepsalo na jejich zápiscích, kde prakticky nelze vysledovat jakékoliv svébytné glosy nebo osobní zaujetí dotyčných autorů. Dominik Wirth již projevoval vlastní úsudek o poznání zřetelněji, především v souvislosti s vlastním hodnocením Napoleona I., nicméně svébytné připomínky tohoto typu byly i v jeho textech stále ještě relativně vzácné. Teprve Jana Marchala lze pomocí kronikářských záznamů hodnotit jako svébytný charakter, neboť se zcela otevřeně profiloval nejen jako katolické víře nesmírně oddaná postava, opakovaně vyzdvihující úspěchy křesťanských

armád v bojích proti těm muslimským, ale i jakožto vlastenec obrozeneckého typu, doufající v lepší postavení českého národa v rámci habsburského soustátí. Mimo to první římovský farář projevila i citelný a rovněž přelomový zájem o texty svých předchůdců, které neváhal svérázně doplňovat i faktograficky opravovat. Marchalův nástupce ve funkci římovského faráře Eduard Böhm již natolik renesanční osobností nebyl, protože valnou část svého působení věnoval v první řadě dokumentaci nespočtu restauračních prací na poutním areálu, nicméně právě jeho funkční doba avizovala postupný obrat od čistě formálních zápisů k textům takřka až deníkového charakteru. Prakticky literární forma zápisů se v Böhmových textech projevila zejména v důkladném hodnocení osobnosti a díle jeho předchůdce, avšak povětšinou zůstalo jen u nepatrných náznaků možného celkového potenciálu. Právě možnosti využít farní kroniku jakožto svérázný ego-dokument se naplno rozhodl využít třetí římovský farář Šimon Haláček, jenž již bez okolků neváhal prezentovat své, mnohdy negativní, emoce a postoje či názory vůči místním obyvatelům i majitelce římovského statku, což nebylo v zápiscích jeho předchůdců zdaleka obvyklé. Právě jeho výbušná osobnost měla naprosto očividný vliv na celkový charakter textů, který se u předchozích duchovních správců takto zřetelně neprojevoval. Sám Haláček nicméně vyčlenil své záznamy prakticky výhradně konfliktům a sporům, jiné záležitosti mimo obligátních oprav nezahrnul. Touto úzkou profilací zájmů posledního autora první římovské pamětní kroniky byl uzavřen pomyslný kruh, neboť svou tematickou omezeností Haláček nepřímou navázal na iniciační zápisky Kašpara Haudta. Zdánlivá podobnost je ovšem pouze formálního rázu, jelikož samotný obsah původní římovské farní kroniky na jejím konci připomíná spíše svébytný ego-dokument nežli dřívější odtažitou knihu takřka úředního charakteru.

Osamocený autor druhé pamětní knihy Jaroslav Paulus pojal svou kronikářskou povinnost od počátku zcela odlišně. Co se tematických okruhů týče, čtvrtý římovský farář navázal svým dílem na Dominika Wirtha i Jana Marchala, nicméně své „vzory“ překonal podrobnou dokumentací událostí nejen z Evropy, ale prakticky z celého světa. Samotnému Římovu Paulus věnoval taktéž patřičný zájem, na rozdíl od svých dvou zmíněných předchůdců však o poznání lépe vycházel se svými duchovními svěřenci, kterým navíc v kronikách nevyhrazoval prostor jen v případech kostelních darů, ale i v časech svateb, náhlých úmrtí a především v průběhu první světové války. Paulusovým nejpodstatnějším výsledkem nicméně zůstává fakt, že právě v době jeho officia došlo ke kompletní změně formy pamětní knihy. Farář prakticky pokládal místní kroniku za vlastní deník, v němž takřka literárním způsobem na několika stranách reflektoval události svého

příchodu, což v historii římovské fary nemá obdoby. Do kroniky neváhal opakovaně začleňovat i záležitosti, které by potenciální čtenář u farní kroniky nejspíše neočekával, mezi nejvýraznější patřily v tomto ohledu periodické zmínky o vlastních rodičích, kterým Paulus na stránkách kroniky věnovat značnou pozornost, ačkoliv nijak nesouvisely s výkonem jeho funkce nebo poutním areálem. V dostupných zápiscích se Paulus projevoval jako nejsložitější osobnost ze všech studovaných duchovních správců, neboť rozhodně nebyl jedincem černobílého charakteru. Události politického i církevního charakteru periodicky glosoval, v kronikářských záznamech vystupoval nejen jako starostlivý duchovní pastýř a zjevný český vlastenec, ale rovněž jako zjevný antisemita a bigotní katolík, silně odmítající cokoliv židovského, protestantského a levicového. Zmíněné osobnosti rysy a názory ve svých nikterak neskrýval. Vzhledem k erudovanému okruhu zájmů a častým narážkám mohl své zápisky, hojně doplněné dobovými novinovými články, vytvářet cíleně pro edukativní potřeby příštích generací římovských obyvatel, nejen tedy pro nadcházející duchovní správce, kterým své výpisky více či méně otevřeně odkazovali všichni Paulusovi předchůdci. Potenciálně rozsáhlejší čtenářská obec je však v případě autora druhé pamětní knihy značně diskutabilní, neboť není v dostupných textech jednoznačně potvrzena.

Paulusovy kronikářské záznamy však jako celek patří mezi ty badatelsky vůbec nejceněnější, protože právě na nich lze nejlépe prokázat, jaký průlom v průběhu více než sto let vedení obou římovských farních kronik nastal, když se z původní, takřka úřední knihy, určené po většinou k zaznamenání oprav a událostí místního rázu, postupně stal de facto svérázný ego-dokument, sloužící alespoň do určité míry i pro prezentaci autorských postojů a názorů na témata celosvětového významu.

Zjevnou nevýhodou předkládané bakalářské práce je absence edice obou pamětních knih, kterou jsem sice plánoval zařadit ve formě přílohy, nicméně z časových důvodů na tuto ideu nakonec rezignoval. Druhá farní kronika je každopádně vzhledem k době svého vzniku bez problému dosažitelná i laickému zájemci bez znalostí paleografie, její starší předchůdkyně je však kvůli začlenění latinských i německých textů poněkud méně přístupná. Právě mladší pamětní kniha římovské farnosti by si však navzdory této bakalářské práci zasloužila ještě důkladnější badatelský zájem, neboť vzhledem ke svému rozsahu musely být obsažené informace pro potřeby předkládané bakalářské práci poněkud zobecněny, jelikož primárním cílem bylo sledovat formu vedení kroniky a projevy osobnosti či charakter autora. Některé konkrétní události, jenž

farář Paulus do pamětní knihy zaznamenal, nebyly tudíž v této práci příliš zohledněny a mohou by být ještě podrobeny dalšímu zkoumání.

Co se budoucího možného využití závěrečné práce týče, vyjma zmiňované edice prvotní knihy, která by tuto bakalářskou práce ideálně doplňovala, lze samotný obsah kvalifikační práce rovněž využít pro potenciální komparaci se řimovskou obecní kronikou. Ta však započala svou existenci až v polovině 19. století, tudíž by vzájemnému srovnání mohl být sice podroben celý obsah druhé pamětní knihy, nicméně v rámci původní farní kroniky lze pro stejný účel využít pouze záznamy v jejím samotném závěru. Obsah řimovských pamětních kronik lze rovněž porovnat s jinými farními kronikami, například v rámci českobudějovického okresu, důkladnější badatelskou aktivitou by mohlo být vytyčeno obecnější stanovisko, zdali forma a charakter zápisků řimovských farářů, popřípadě jejich osobní zaujetí či přístup ke kronikářské práci, korespondovaly s činnostmi jiných duchovních správců v přilehlých oblastech.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny nevydané:

SOkA České Budějovice, Farní úřad Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1, Pamětní kniha kostela a fary římovské (1648-1909).

SOkA České Budějovice, Farní úřad Římov, inv. č. 2, sign. Ia2, kniha 2, Pamětní kniha kostela a fary římovské (1912-1920).

SOkA České Budějovice, Farní úřad Římov, inv. č. 3, sign. Ia3, kniha 3, Pamětní kniha kostela a fary římovské, (1920-1937).

SOkA České Budějovice, Farní úřad Římov, inv. č. 8, sign. Ib3, kniha 8, Fundační kniha (1829-1922).

SOkA České Budějovice, Farní úřad Římov, inv. č. 62, sign. IIb22, kniha 3, Záležitosti školy a učitelů (1820-1905).

SOkA České Budějovice, Farní úřad Římov, inv. č. 63, sign. IIb23, Záležitosti chudinské (1815-1905).

Periodika

Národní listy 1903

Literatura:

BLÁHOVÁ, Marie, *Historická chronologie*, Praha 2001.

BUKOVSKÝ, Jan, *Loretánské kaple v Čechách a na Moravě*, Praha 2000.

ČERNÝ, Jiří, *Poutní místa českobudějovické diecéze. Milostné obrazy, sochy a místa zvláštní*, Pelhřimov 2013.

ČORNEJOVÁ, Ivana, *Tovaryšstvo Ježíšovo. Jezuité v Čechách*, Praha 1995.

DOBEŠ, Jan Dobeš – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan, *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*, Praha 2007.

DROBIL, Emanuel, *Římov, poutní místo v jižních Čechách*, Praha 1903.

FERRO, Marc, *Dějiny Francie*, Praha 2006.

FRANKL, Michal, „*Emancipace od židů*“, Praha 2007.

GABRIEL, František, *Pobožnost k Pánu Ježíši na dřevě kříže umírajícímu, kteráž se konává při navštívení cesty křížové v Římově, na dvacetpět zastavení rozdělené, s návštěvám týkajícím se způsobu té pobožnosti, k potěšení a užitku duchovnímu ctitelův umučení Páně*, Týn nad Vltavou 1928.

GABRIEL, František, *Pobožnost křížové cesty po památných 25 kaplích v Římově*, Římov 1940.

GABRIEL, František, *Život Marie Panny vyobrazený v chodbách Lorety Římovské*, České Budějovice 1933.

HLAVOVÁ, Jana, *Nejstarší pamětní kniha farnosti Vlachovo Březí (1731 - 1811)*, České Budějovice 2010 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

HOLMAN, Robert, *Dějiny ekonomického myšlení*, Praha 2017.

HOMOLKOVÁ, Eliška, *Pamětní knihy fary Němčice 1759 - 1939*, České Budějovice 2010 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

HULCOVÁ, Anna, *Barokní poutní místo Římov*, České Budějovice 2011 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

JINDRA, Zdeněk – JAKUBEC, Ivan (edd.), *Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie*, Praha 2015.

KADLEC, Jaroslav, *Církevní dějiny IV. Od sněmu tridentského do konce 19. století*, Praha 1973.

KOŠNÁŘ, Julius, *Poutnická místa a památné svatyně v Čechách*, Praha 1903.

KOVÁŘ, Daniel, *Českobudějovicko II*, Praha 2008.

KOVÁŘ, Daniel, *Římov, historie obce a poutního místa*, Římov 1998.

MRŇA, Jaroslav, *Protocollum domesticum farnosti Velkomeziříčské (1816 - 1938)*, České Budějovice 2008 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

MIKULEC, Jiří, *Náboženský život a barokní zbožnost v českých zemích*, Praha 2013.

OPPELTOVÁ, Jana –SLAVÍKOVÁ, Věra, *Poklady farních archivů – 2. Pamětní knihy farností*, Informace královéhradecké diecéze 18, 2008, č. 2

Ottův slovník naučný. Svazek 17, Praha 1901.

OURODOVÁ-HRONKOVÁ, Ludmila, *Sochy římovské pašijové cesty v Borovanech*, in: Martin Gaži (ed.), *Památky jižních Čech 3*, České Budějovice 2010.

POCHE, Emanuel (ed.), *Umělecké památky Čech A/J*, Praha 1977.

PUBAL, Václav, *Kroniky a kronikáři*, Praha 1972.

ROUBÍK, František, *Státní kontrola farních pamětních knih*, Časopis pro dějiny venkova 12, 1925.

ROYT, Jan – HYHLÍK, Vladimír, *Římov: poutní areál s loretou a kalvárií*, Velehrad 1995.

SILLY, Tomáš, *Pamětní kniha šlapanické farnosti (edice)*, Brno 2017 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity).

STANĚK, Libor, *Pamětní kniha farního úřadu Malenice (1734 - 1945)*, České Budějovice 2010 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

ŠÁMAL, Jindřich, *Římov*, Praha 1942.

ŠIMÁNEK, Jan, *Kamenný Újezd v době baroka, od třicetileté války až k josefinským reformám*, in: Roman Lavička (ed.), *Velké dějiny malého města. 750 let Kamenného Újezdu*, České Budějovice 2013.

ŠIMÁNEK, Jan, *Venkovské farnosti Doudleby a Kamenný Újezd v době baroka*, České Budějovice 2007 (= rigorózní práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

ŘEHÁKOVÁ, Alžběta, *Pamětní kniha farnosti fryštácké 1617 – 1893*, Brno 2013 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity).

ŠVANKMAJER, Milan, *Dějiny Ruska*, Praha 2014.

WAGNEROVÁ, Miluše, *Farní kronika Olešnice (1787 - 1887)*, České Budějovice 2008 (= bakalářská práce na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

Seznam zkratk

FÚ – Farní úřad

inv. č. – inventární číslo

sign. – signatura

SOkA – Státní okresní archiv

Seznam příloh

Příloha č. 1: Přední strana vazby první římovské farní kroniky (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1).

Příloha č. 2: Přední strana vazby druhé římovské farní kroniky (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 2, sign. Ia2, kniha 2).

Příloha č. 3: Ukázka písemného záznamu Kašpara Haudta (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1).

Příloha č. 4: Ukázka písemného záznamu Matouše Veselého (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1).

Příloha č. 5: Ukázka latinsky psaného textu Dominika Wirtha (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1).

Příloha č. 6: Ukázka německy psaného textu Dominika Wirtha (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1).

Příloha č. 7: Ukázka písemného záznamu Václava Klase (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1).

Příloha č. 8: Ukázka ranného písemného záznamu Jana Marchala (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1).

Příloha č. 9: Ukázka pozdějšího písemného záznamu Jana Marchala (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1).

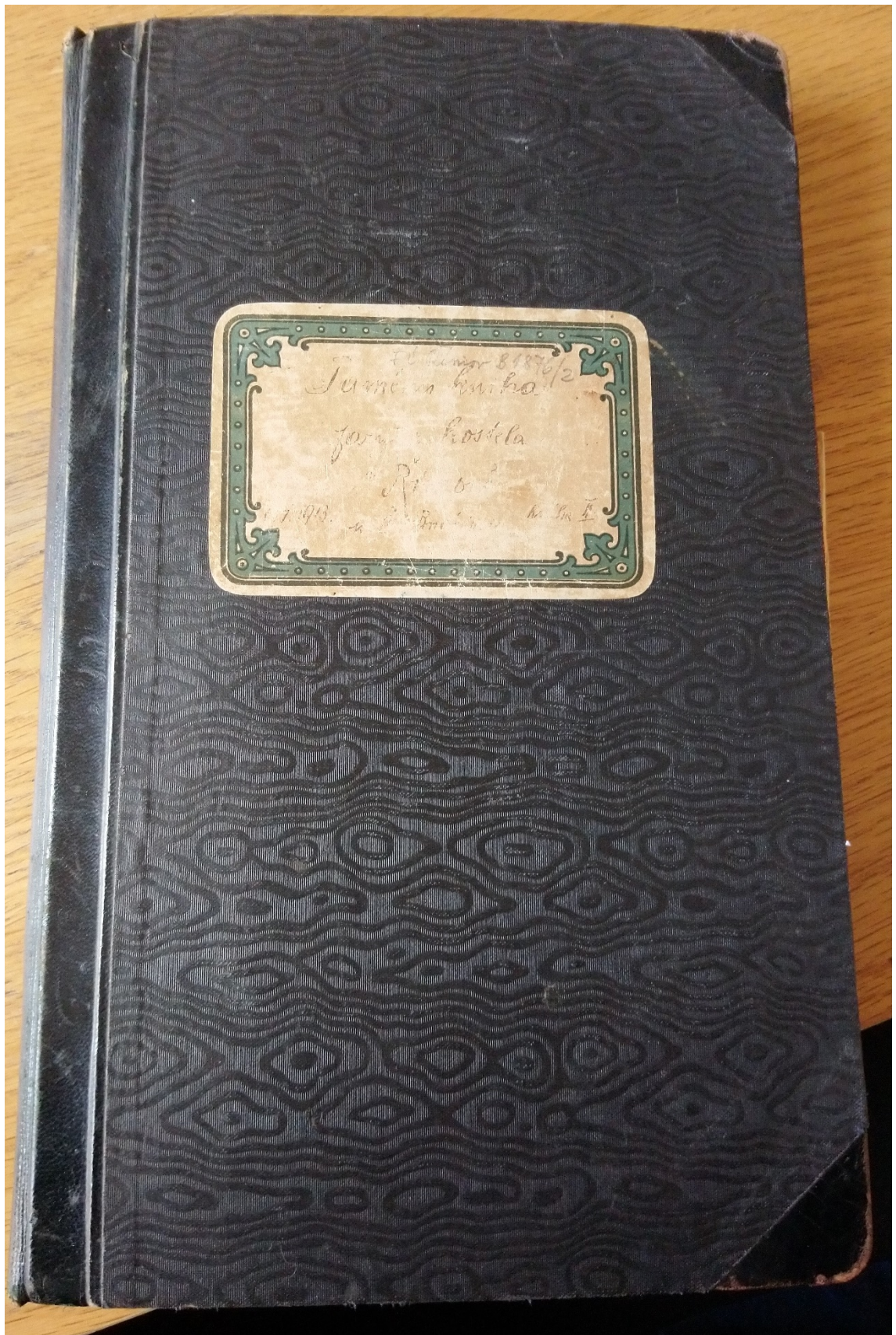
Příloha č. 10: Ukázka písemného záznamu Šimona Haláčka (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1).

Příloha č. 11: Ukázka písemného záznamu Eduarda Böhma (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1).

Příloha č. 12: Ukázka písemného záznamu Jaroslava Pauluse (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 2, sign. Ia2, kniha 2).

Příloha č. 1: Přední strana vazby první římovské farní kroniky (foto autor, místo uložení SOKA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1).

Příloha č. 2: Přední strana vazby druhé řimovské farní kroniky (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 2, sign. Ia2, kniha 2).

videlicet: 104 fmi in caſa Regia a praedicto reforma-
tionis anno, aſſervari debere.
Utergo mens, & pia intentio ſupra dicti Benefactoris,
Joannis Durre eo citius adimpleretur, ſuccurrat pia ope
Abdicationem Pater et Comes Joannes Kriſtophorus
Malowetz: cujus tenor eſt ſequens:
Ego Joannes Kriſtophorus Malowetz Societatis Jeſu Religio-
ſus, nec dum ſolemniſſimis votis adſtrictus, cupiens unice
Deo ſervire, Atque Jeſu, & ſalutis anima mea amore, juxta
ejuſdem Atque Domini Salvatoris noſtri conſilium, & Societatis
Jeſu Inſtitutum, poteſtate ad id, a Superioribus meis
facta, deliberato, maturaque judicio, ſpontanea, ac libera
voluntate, abdicare me omni meliore modo, ac forma, ſi
jure, poteſtate, hereditate, & dominio rerum temporari-
um, quomodocumque, aut pro quacumque circumſtantia
temporis ad me ſpectantium, tranſcribo, cedo, ac dono,
nominatim vero quinque millia florenorum Atherenſium
auguſtiſſima Domina noſtra, ſacraſſima Teipara
Virgini Mariae Grimovienci, ut ex cenſu quinque millium
florenorum Atherenſium in futuros annos adventuro,
Grimovi alantur duo Patres Miſſionarii Societatis Jeſu, lin-
quam Boemiam perſeſſe callentes, Germaniam ſaltim
mediocriter, qui non ſolum devotioem Myſteriorum ſacra-
tiſſima Paſſionis Atque Lauretanae Grimovienciſis
ſacraſſimae Virginiſis Mariae cultum indefeſſe promovere
atque augere valeant, verum etiam in vicinioribus Diſtri-
ctibus Beichinienci, & Trachatienci pro libitu & Arbi-
trio Superiorum labores Apoſtolicos ſtrenue ſubeant.

Příloha č. 3: Ukázka písemného záznamu Kašpara Haudta (foto autor, místo uložení SOKA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1, s. 8/5).

Ann. 1797
Matthaus Veselý natione Bohemus, patria
Saboroviensis ex districtu Prachinensi antea Capellanus
et totidem annis presbyter ad hujatē Localiam Rymovici
cessit per promotionem mei V. D. Antecessoris P. Caspari
Handt ad Parochiam Gyllowicensem vacuam Vi. Juber
nialis Decreti de dato 8 Junij 1797 promotus 21 Junij
a. c. perveni, primus Sublata Societate Jesu hic Sacra
rims Sacerdos. Prima mea cura, quamprimum huc perveni
rim, inde versabatur, ut Sacristia, qua hujas Ecclesia
i. Spiritus ab aedificatione sua circiter centum annorum desti
nata existebat summo cum incommodo Sacrorum missae
Sacrificium celebrare volentium, qui sese in Ecclesia in
conspectu populi invidere debebant, erigeretur. Idem
ipsum operi statim sequenti mense Julio post meum
adventum manus impositae fuere, et nunc stat in solidum
aedificata Sacristia summo meo solatio, sumo et parochia
norum et externorum etiam solatio. Hic autem officii
mei ducor et aeternae memoriae, et pia recordatione meorum
successorum hos apponere benefactores, qui ad aedificationem
ruinatam Sacristiae plurimum contulerunt. Primam omnino
palmam refert optime meritis pius, ac in promovendo
Dei ac V. D. honore indefessus hujas Boni oeconomiae
profector Prand. Vnus Ambrosius Runge, sine cuius
prope, ac indefesso conatu via necessaria valde Sacristia ste
tisset, quippe qui de omnibus ad aedificationem necessariis
solicitabatur, laborique una mecum solite attendebat,
multosque benefactores mihi conciliatus, multosque inoe
fessos passus mecum fecit, ac denique quod factis
collectionibus defuit, superadere non tergiversabatur.

Příloha č. 4: Ukázka písemného záznamu Matouše Veselého (foto autor, místo uložení SOKA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1, s. 18/15).

Rok 1884

Dne 8. března r. 1884 zemul v Pánu Teleb. P. Eduard
 Böhm po 14letém farářování v Římově, Co zde zna-
 menitého a paměti hodného za ten čas provedl, zagna-
 menáno jest v této knize pag 295-303.
 Pohřb bylo byl slavný, přivodí uel nejdůst. p. Jan
 Bakuša toho času, protat Krumlovský.
 Administrátorem ustanoven byl Teleb. František Bürger,
 t. c. kaplan v Kumberku. Competentem (uprázdnění
 beneficiu Řimovské) byl jsem totiž já, Šimon Haláček
 kapl. Kam. újezdský samojediný. Patronka Josefa Lorenzovi-
 a její strýc Hegmann (byl na to purkmistr Budejovický)
 nechťeli mně na beneficiu to presentovali. Jáť jsem
 se jim jiněncům, jakož i mě jméno přiči "czechisch"
 Koněně po dlouhém otálení a poptávání se po com-
 petentech a samé nejd. bisk. Consistorě, kterých tu ale
 žádnych nebylo mně ač velice neradi presentovali.
 Dne 28. čerona 884 složil jsem jurament na beneficiu
 Řimovské. Dne 3. července t. r. obolo hodiny 6. ranní
 vyšel jsem z kaplanky Kameno-újezdské samojediný,
 bych se tam již více nevrátil. Jak užko a bolestno
 mi bylo, bdyj jsem šel obolo chrámu P. a křbitova,
 Půl desáta roku jsem tam svědomitě pracoval,
 v chrámu P. bedlivě bžal a nejd. obět n. z. Bohu
 přinášel. Jak mnoho jich odpocívá na křbitově

Příloha č. 10: Ukázka písemného záznamu Šimona Haláčka (foto autor, místo uložení SOKA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1, s. 75/72).

1868. Stará stavební kniha "pousta ves" jest obnovena, vsetky vv. apsidy. tu jsou v pouziti zbytku apsid opravene a vsech 12000 nejvyssi basny dize i vnitřní stave natřeny, a vse novym lakym galvarnim stromene. Praci tu vykonal malir Matuš z Koudalova za 40 zl. mimo zdorizkan a sešasken štvt.

Příloha č. 11: Ukázka písemného záznamu Eduarda Böhma (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 1, sign. Ia1, kniha 1, s. 134/296).

Na paměť

věkům přístupů počal psati tuto pamětní knihu fary a kostela Římovského Jaroslav Paulus, farář v Římově, dne 12. března l. j. v šestonáctém prosinci l. j. 1912, kterýž osmáť rok učil lidici vsetro vni církevní reformator svatý Otec Pius X. 65. rok panoval nad nároky Rakouskými František Josef I. císař rakouský, král český, místokřesťem v kvělovství Českém byl František kníže Štúr, metropolitou kardinalem a arcibiskupem pražským byl Leo baron Škrbenský, biskupem brněňovickým byl Josef Antonín Šmilha, biskupským vikářem vikářem v Novohradském byl čestný rada konviktorů Jan Zeman, farář v Otěnici, tajemníkem vikariátním byl biskupský notář Antonín Kamařel, děkan v Římově, patronkou fary a kostela byla p. Josefina Lorencová majitelka praporečského řádu, "pro ecclesia et pontifice" a deskového statku v Římově, patronátním komissárem byl p. Jindř. Fritze, majitel realit v Římově. Oberním starostou byl p. Antonín Melmer, rolník v Římově a správu školy vedl p. učitel Josef Beraný, jímž všem zehnej Štůh v jejich práci a povolání a odplat životem věčným.

Příloha č. 12: Ukázka písemného záznamu Jaroslava Pauluse (foto autor, místo uložení SOkA České Budějovice, FÚ Římov, inv. č. 2, sign. Ia2, kniha 2, s. 9).